

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

वार्षिक गोषवारा – सन २०१८-१९

अनुक्रमणिका

क्र. विभाग	पृष्ठ क्र.
सिंहावलोकन	०७
१. आस्थापना विभाग	०८ ते १०
२. मंडळाच्या बैठकीतील निर्णयांचा संक्षिप्त आढावा	११
३. बांधकाम विभाग	१२ ते १५
४. कार्यक्रम विभाग - कार्यक्रम, योजना व उपक्रम	१६ ते ८१
५. सांख्यिकी विभाग	८२ ते ८३
६. प्रसिद्धी विभाग	८४ ते ९०
७. वित्त विभाग	९१ ते १२८

परिशिष्टे

- जमा आणि खर्चाचे सन २०१८-१९ पर्यंतचे विवरण पत्र
(अवितरीत संचयन)
- सेवा निवृत्ती वेतनाचे सन २०१८-१९ या अर्थीक वर्षाचे जमा खार्चाचे विवरणपत्र
- नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजना
जमा आणि खर्चाचा तपशिल २०१८-१९
- सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षाचे जमा व खर्चाचा अर्थसंकल्प

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
मध्यवर्ती / विभागीय कार्यालयांचे पत्ते व दूरध्वनी क्रमांक

अ.क्र.	विभाग	पत्ता	दूरध्वनी / ई-मेल
१	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई	कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, सेनापती बापट मार्ग, एलफिन्स्टन, मुंबई- ४०००९३	०२२-२४२२६६४५ ०२२-२४३१८८९३ ई-मेल wc.mlwb-mh@gov.in
		मंडळाचे सचिव	४३२२६८९३ secretary.mlwb-mh@gov.in
		स्थापत्य अभियंता	४३२२६८०८ civil.mlwb-mh@gov.in
		लेखा व लेखा परीक्षा अधिकारी	४३२२६८०२ ao.mlwb-mh@gov.in
		लेखा अधिकारी	४३२२६८३५ account.mlwb-mh@gov.in
		लेखा परीक्षा अधिकारी	४३२२६८३५ audit.mlwb-mh@gov.in
		सहायक कल्याण आयुक्त (निधी)	४३२२६८०७, ४३२२६८९९ conteeeg.mlwb-mh@gov.in
		सहायक कल्याण आयुक्त (संगणक)	४३२२६८०९, ४३२२६८३० computer.mlwb-mh@gov.in
		सहायक कल्याण आयुक्त (कार्यक्रम)	४३२२६८९६, ४३२२६८९७ prog.mlwb-mh@gov.in
		सहायक कल्याण आयुक्त (भांडार, इमारत व वाहन)	४३२२६८०३ store.mlwb-mh@gov.in
		प्रशासन अधिकारी	४३२२६८९० admn.mlwb-mh@gov.in
		प्रसिद्धी व जनसंपर्क अधिकारी	४३२२६८२६ pro.mlwb-mh@gov.in
		विधी अधिकारी	४३२२६८२७ legal.mlwb-mh@gov.in

२	विभागीय कार्यालय मुंबई	सहायक कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ ^१ गोविंदजी केणी रोड, नायगाव, मुंबई-४०००१४.	०२२-२४१२१३२५ awcmu.mlwb-mh@gov.in
३	ठाणे	सहायक कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, विभागीय कार्यालय(ठाणे) कामगार कल्याण भवन, कन्नमवारनगर क्र.२ विक्रोळी, मुंबई-४०० ०८३	०२२-२५७७६७५१ awcth.mlwb-mh@gov.in
४	पुणे	प्र.सहायक कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, सहकारनगर क्र.१, अरण्येश्वर मंदिराजवळ, पुणे-४११ ००९.	०२०-२४२२८९८८ awcpu.mlwb-mh@gov.in
५	औरंगाबाद	प्र.सहायक कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, उस्मानपुरा, औरंगाबाद-४३१ ००५	०२४०-२३३९५४६ awcau.mlwb-mh@gov.in
६	अकोला	प्र.सहायक कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, विभागीय कार्यालय, ललित कला भवन, कस्तुरबा हॉस्पिटल जवळ, भीमनगर, अकोला -४४४ ००२	०७२४-२४३३२७५ awcak.mlwb-mh@gov.in
७	नागपूर	सहायक कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर-४४० ००९	०७१२-२७४९६४७ awcng.mlwb-mh@gov.in
८	नाशिक	प्र.सहायक कल्याण आयुक्त महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, विभागीय कार्यालय, कामगार कल्याण भवन, सातपूर, महाराष्ट्र हाऊसिंग बोर्ड कॉलनी सातपूर, नाशिक-४२२०१२	०२५३-२३५९९६० awcns.mlwb-mh@gov.in

विभागीय कार्यालयांतर्गत येणारी गट कार्यालये

विभागीय कार्यालय, मुंबई

<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, नायगाव, ललित कला भवन, गोविंदजी केणी रोड, अपना बाजारमागे, नायगांव, मुंबई-४०० ०१४ दूरध्वनी: ०२२- २४१६८७९२ wwomc1.mlwb-mh@gov.in</p>	<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, अंधेरी, कामगार कल्याण भवन, गुंदवली गांवठाण, आझाद रोड, अंधेरी (पुर्व), मुंबई-४०० ०६९ दूरध्वनी: ०२२-२६८३१४०९ wwomc3.mlwb-mh@gov.in</p>
<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, वरळी, ललित कला भवन, जांबोरी मैदान, वरळी, मुंबई-४०० ०१८ दूरध्वनी: ०२२-२४१८२८७१ wwomc2.mlwb-mh@gov.in</p>	

विभागीय कार्यालय, ठाणे

<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, ठाणे, कन्नमवार नगर क्र.२, विक्रोली, मुंबई - ४०० ०८३ दूरध्वनी: ०२२-२५७७ ९६६३ wwoth.mlwb-mh@gov.in</p>	<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, चिपळूण, साई सेंटर, मुंबई-गोवा महामार्ग, चिपळूण, जिल्हा-रत्नागिरी दूरध्वनी : ०२३५५-२५०६९९ wwort.mlwb-mh@gov.in</p>
---	--

विभागीय कार्यालय, पुणे

<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, पुणे, कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर क्र.१, पुणे : ४११ ००९ दूरध्वनी ०२०-२४४५९७०६ wwopu.mlwb-mh@gov.in</p>	<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, कोल्हापूर, कामगार कल्याण केंद्र, बिंदुचौक, रविवारपेठ, कोल्हापूर – ४१६ ००६ दूरध्वनी: ०२३१-२६४४७२ wwoko.mlwb-mh@gov.in</p>
<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, सोलापूर, ललित कला भवन, रविवार पेठ, सोलापूर-२ दूरध्वनी: ०२१७-२७२६७३७ wwoso.mlwb-mh@gov.in</p>	<p>कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, सांगली, ललित कला भवन, सांगली १०६, वसंतदादा ओद्योगिक वसाहत, यांत्रिक सुविधा केंद्र, चारुभाई शहा सांस्कृतिक संकुल, ता.जि.सांगली-४१६ ११५. दूरध्वनी :- ०२३३ २३११३११ mlwbcosangli@gmail.com</p>

विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद

<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, औरंगाबाद, ललित कला भवन, गुरु गोविंदसिंगपुरा, उस्मानपुरा, औरंगाबाद, दूरध्वनी :०२४०-२३५८९६६ wwoau.mlwb-mh@gov.in</p>	<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, नांदेड, कामगार कल्याण केंद्र, शिवाजी चौक, सिडको, नांदेड, दूरध्वनी: ०२४६२-२२८७२४ wwond.mlwb-mh@gov.in</p>
<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, लातूर, कामगार कल्याण भवन, कोयना रोड, लेबर कॉलनी, लातूर. दूरध्वनी:-०२३८२-२५१३२९ wwola.mlwb-mh@gov.in</p>	

विभागीय कार्यालय, नागपूर

<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, नागपूर-१, ललित कला भवन, हाऊसिंग बोर्ड कॉलनी, चंदननगर, नागपूर दूरध्वनी:०७१२-२७५२०८७ wwong2.mlwb-mh@gov.in</p>	<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, नागपूर-२ ललित कला भवन, चिटणीसनगर, पंचवटीमागे, उमरेड रोड, नागपूर दूरध्वनी:०७१२-२७४९००४ wwong1.mlwb-mh@gov.in</p>
<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, चंद्रपूर, कामगार कल्याण भवन, बंगाली कॅम्प, चंद्रपूर, जिल्हा-चंद्रपूर दूरध्वनी : ०७१७२-२७०५९३ wwoch.mlwb-mh@gov.in</p>	

विभागीय कार्यालय, अकोला

<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, अकोला, ललित कला भवन, डाबकी रोड, भिमनगर, अकोला, जिल्हा-अकोला दूरध्वनी : ०७२४-२४२०२८२ wwoak.mlwb-mh@gov.in</p>	<p>कामगार कल्याण अधिकारी</p> <p>महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, अमरावती, ललित कला भवन, छाबडा प्लॉट, म.न.पा. बगीच्याजवळ, अमरावती, जिल्हा-अमरावती दूरध्वनी : ०७२९-२५६९५५२ wwoam.mlwb-mh@gov.in</p>
---	---

विभागीय कार्यालय, नाशिक

कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, नाशिक, ललित कला भवन, शिवाजी चौक, जुने सिडको, नाशिक - ४२२००९ दूरध्वनी : ०२५३-२३७४९९४ wwons.mlwbs-mh@gov.in	कामगार कल्याण अधिकारी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, गट कार्यालय, जळगाव, ललित कला भवन, शाहू नगर, रिंग रोड, जळगाव, जिल्हा-जळगाव दूरध्वनी : ०२५७-२२२९६३६ woojg.mlwbs-mh@gov.in
--	---

केंद्राचे प्रकार व संख्या

१) प्रकल्प	०३
२) कामगार कल्याण भवन	१५
३) ललित कला भवन	२१
४) कामगार कल्याण केंद्र	१७३
५) कामगार कल्याण उपकेंद्र	१५
६) ग्रामीण भागात सुरु केलेली केंद्र	०४
एकूण	२३१

सिंहावलोकन

सन २०१८-१९ या अहवाल वर्षात २३१ कामगार कल्याण केंद्रांच्या माध्यमातून कल्याणकारी योजनांचा लाभ कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांपर्यंत पोहोचवण्यात आला. अहवाल वर्षात २,४४,९९६ कामगार, २,४४,९९६ कामगार कुटुंबिय आणि ५०,९७० इतर अशा एकूण ४,५८,९४७ जणांनी मंडळाच्या कल्याणकारी योजना, उपक्रम व कार्यक्रमांचा लाभ घेतला आहे. गतवर्षीच्या तुलनेत ही संख्या ६६,८३२ ने अधिक आहे.

अहवाल वर्षात नोंदित आस्थापना १.३६ लाख असून त्यातील वर्गणीदार कामगार ४८.२५ लाख आहेत. मंडळास कामगार, मालक व शासन यांच्याकडून त्रिपक्षीय वर्गणी रु.९९९४.३३ लाख प्राप्त झाली. अहवाल वर्षी उत्पन्नाच्या सर्व स्त्रोताद्वारे मंडळाला एकूण उत्पन्न रु.९९५७९.७७ लाख प्राप्त झाले. मागील वर्षाच्या तुलनेत ते रु.३५५०.३९ लाखांनी अधिक आहे. अहवाल वर्षी मंडळाचा एकूण खर्च रु.९२३४.७२ लाख झाला. हा खर्च मागील वर्षाच्या तुलनेत रु.९३०७.३१ लाखांनी अधिक आहे.

मंडळाच्या संगणकीकरणाच्या प्रक्रियेस शासनाने मान्यता दिल्यामुळे पुढील वर्षभरात मंडळातील बहुतांश कामे संगणकीय प्रणालीद्वारा होताना दिसतील. यामुळे मंडळाकडे नोंदित आस्थापनांना कामगार – मालक वर्गणी ऑनलाईन जमा करण्याची सुविधा उपलब्ध होणार आहे. संगणकीय प्रणालीत वर्गणीसोबत कामगारांची माहिती देखील मंडळास प्राप्त होणार असल्याने गरजू कामगारापर्यंत कल्याणकारी योजना पोहोचविणे अधिक सोयीचे होणार आहे. कल्याणकारी योजनांचे अर्ज ऑनलाईन भरता येणार आहेत. केंद्रांत राबविण्यात येणारे कार्यक्रम, उपक्रम यांची केंद्रनिहाय माहिती कामगारास एका विलक्वर कल्पनार आहे.

कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांना स्पर्धा परीक्षांच्या माध्यमातून प्रशासकीय सेवेची संधी मिळावी, या हेतूने स्पर्धा परीक्षा पुर्वतयारी प्रशिक्षण योजना ही नवीन योजना मंडळाने शासनाच्या मान्यतेने सुरु केली. अहवाल वर्षात २१०९ जणांना या योजनेअंतर्गत प्रशिक्षण देण्यात आले. कामगार व कामगार कुटुंबियांना तणावापासून मुक्ती मिळावी या उद्देशाने ८५ ठिकाणी ताणतणाव व्यवस्थापन कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात आले. त्याचा ३४०९ जणांना लाभ देण्यात आला.

मंडळाच्या सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती योजनेअंतर्गत ४२६१९ कामगार पाल्यांनी लाभ घेतला असून त्यासाठी रु.९९,९९,८९,५००/- मंजूर करण्यात आले. परदेश उच्चशिक्षण शिष्यवृत्ती योजनेअंतर्गत १२३ कामगार पाल्यांना लाभ देण्यात आला. प्रती लाभार्थी रु.५००००/- प्रमाणे रु.६९,५०,०००/- रक्कमेचे वाटप करण्यात आले. गरजू कामगार पाल्यांसाठी मंडळातर्फे शिशुमंदिर हा महत्वाचा उपक्रम राबविला जातो. अहवाल वर्षी २३८ युनिटमधून ७९४० बालकांनी सदर उपक्रमाचा लाभ घेतला तर इंग्रजी बालवाडीत १४ युनिटमधून एकूण ४८८ बालकांनी प्रवेश घेतला होता. शिवण प्रशिक्षण वर्गास ६७१४ जणांनी प्रवेश घेतला होता. विविध आस्थापना, कामगार संघटना, व्यवस्थापक यांच्यापर्यंत मंडळाच्या योजना पोहोचविण्यासाठी मंडळातर्फे विविध स्तरावर प्रयत्न सुरु असतात. त्यात पीपीटी सादरीकरण हा महत्वाचा उपक्रम आहे. अहवाल वर्षात एकूण ३३९ ठिकाणी पीपीटी कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. एकूण ३१२३६ जणांना पीपीटीच्या माध्यमातून प्रत्यक्ष माहिती देण्यात आली.

विभाग पहिला
आस्थापना विभाग

अ. क्र.	संवर्गाचे नाव	एकूण मंजूर पदे	सरळ सेवने भराव याची पदे	सरळ सेवने भरलेली पदे	रिक्त पदे	पदोन्नतीने भरावयाची पदे	पदोन्नतीने भरलेली पदे	रिक्त पदे	एकूण भरलेली पदे	एकूण रिक्त पदे
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
									५ + ८	३-१०
	वर्ग-१									
१	कल्याण आयुक्त	१	१	-	१	-	-	-	-	१
२	वरिष्ठ उ.क.आयुक्त	१	१	-	१	-	-	-	-	१
	एकूण	२	२	-	२	-	-	-	-	२
	वर्ग-२									
१	उप कल्याण आयुक्त	२	१	-	१	१	-	१	-	२
२	ले.व.ले.परिक्षा अधिकारी	१	१	१	-	-	-	-	१	-
३	प्रशासन अधिकारी	१	१	-	१	-	-	-	-	१
४	सहा.कल्याण आयुक्त	१	४	-	४	५	५	-	५	४
५	सहा.कल्याण आयुक्त(निधी)	१	-	-	-	१	१	-	१	-
६	सहा.कल्याण आयुक्त(संगणक)	१	-	-	-	१	१	-	१	-
७	प्र.व.जनसंपर्क अधिकारी	१	१	१	-	-	-	-	१	-
८	विधी अधिकारी	१	१	१	-	-	-	-	१	-
९	स्थापत्य अभियंता	१	१	१	-	-	-	-	१	-
१०	लेखा अधिकारी	१	१	-	१	-	-	-	-	१
११	लेखा परिक्षा अधिकारी	१	१	-	१	-	-	-	-	१
	एकूण	२०	१२	४	६	६	७	१	११	१
	वर्ग-क									
१	सहा.लेखा अधिकारी	७	२	१	१	५	१	४	२	५
२	विशेष कार्याधिकारी	१	-	-	-	१	१	-	१	-

३	कामगार विकास अधिकारी	४	१	-	१	३	२	१	२	२
४	कामगार कल्याण अधिकारी	२०	५	४	१	१५	१५	-	१९	१
५	क.आ.स्वीय सहा.	१	१	-	१	-	-	-	-	१
६	अधिकारी	१२	३	३	-	१	४	५	७	५
७	का.क.निधी निरिक्षक(क)	१५	४	२	२	११	३	८	५	१०
८	ग्रंथपाल	१	१	-	१	-	-	-	-	१
९	लघुलेखक	२	१	-	१	१	१	-	१	१
१०	सहा.अधिकारी	२०	५	२	३	१५	५	१०	७	१३
११	कल्याण निरिक्षक	४०	१०	-	१०	३०	२५	५	२५	१५
१२	वरिष्ठ लिपिक	२६	६	१	५	२०	१६	४	१७	१
१३	लघुटंक लेखक	५	१	-	१	४	-	४	-	५
१४	शिवण वर्ग निरिक्षक	१	-	-	-	१	१	-	१	-
१५	केंद्र संचालक	१३८	३४	६६	-	१०४	४७	५७	११३	२५
१६	शिवण वर्ग शिक्षक	४	१	-	१	३	२	१	२	२
१७	सहा.ग्रंथपाल	३	१	-	१	२	१	१	१	२
१८	कनिष्ठ/टंक लिपिक	१२६	१२६	७४	५२	-	-	-	७४	५२
		४२६	२०२	१५३	८१	२२४	१२४	१००	२७७	१४९
अ. क्र.	संवर्गाचे नाव	एकूण मंजूर पदे	सरळ सेवने भराव याची पदे	सरळ सेवने भरलेली पदे	रिक्त पदे	पदोन्नतीने भरावयाची पदे	पदोन्नतीने भरलेली पदे	रिक्त पदे	एकूण भरलेली पदे	एकूण रिक्त पदे
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
		४२६	२०२	१५३	८१	२२४	१२४	१००	२७७	१४९
१९	शिशु संस्कार शाळा शिक्षिका	२	१	-	१	१	-	१	-	२
२०	वाहन चालक	१४	१४	८	६	-	-	-	८	६
२१	सहा.शिवण वर्ग शिक्षक	६	२	-	२	४	५	-	५	१

२२	शिशु संस्कार परिचारिका (क्रेशनर्स)	१	२	५	-	७	-	७	५	४
२३	शिवण यंत्र विशारद	२	२	-	२	-	-	-	-	२
२४	सहा.केंद्र संचालक	८३	२१	४	१७	६२	४२	२०	४६	३७
२५	ग्रंथालय सहा.	१०	३	१०	-	७	-	७	१०	-
२६	हस्त व्यवसाय शिक्षिका	२	२	-	२	-	-	-	-	२
२७	फिल्टर प्लॉट परिचर	१	१	-	१	-	-	-	-	१
२८	मेसन कम प्लंबर	१	१	-	१	-	-	-	-	१
२९	केंद्र महिला कल्याण सहा.	१५४	१५४	१५१	३	-	-	-	१५१	३
३०	विजितंत्री	१	१	१	-	-	-	-	१	-
३१	संगणक प्रोग्रामर	१	१	-	१	-	-	-	-	१
	एकूण	७१२	४०७	३३२	११७	३०५	१७१	१३५	५०३	२०९
	वर्ग-ड									
१	दप्तरी	४	-	-	-	४	३	१	३	१
२	नाईक	१	-	-	-	१	१	-	१	-
३	चपराशी	२४	२४	१८	६	-	-	-	१८	६
४	क्षेत्रसहा,केंद्रसेवक, पहारेकरी, सुरक्षारक्षक, पहारेकरी कम माली	२६६	२६६	२११	५५	-	-	-	२११	५५
५	माली	७	७	२	५	-	-	-	२	५
६	आया	१४	१४	५	१	-	-	-	५	१
७	स्वच्छता सेवक	३४	३४	१५	११	-	-	-	१५	११
	एकूण	३५०	३४५	२५१	१४	५	४	१	२५५	१५
	एकूण अ,ब,क,ड	१०८४	७६६	५८७	२२१	३१८	१८२	१३७	७६९	३१५

विभाग दुसरा

मंडळाच्या बैठकीतील निर्णयांचा संक्षिप्त आढावा

शासनाच्या दिनांक २५.०२.२०१४ रोजीच्या अधिसुचनेद्वारे पुनर्रचीत केलेल्या मंडळाची मुदत दिनांक २४.०२.२०१७ रोजी संपलेली आहे. त्यानंतर शासनाकडून नविन मंडळाची पुनर्रचना करण्यात आलेली नाही. सन २०१८-१९ या आर्थीक वर्षामध्ये मंडळ अस्तीत्वात नसल्याने मंडळाच्या बैठका घेण्यात आलेल्या नाहीत.

विभाग तिसरा

बांधकाम विभाग

अ) मंडळाचे नवीन बांधकाम :

- १) कामगार कल्याण भवन, नांदेड :: सदर प्रकल्पाचे बांधकाम पूर्ण झाले असुन या प्रकल्पात दोन भाग असुन पहिल्या भागात विविधलक्षी सभागृह, ६ ग्रीनरूम्स, ४ फुडकोर्ट, डायनिंग हॉल, दुसऱ्या भागात कामगारांसाठी सुसज्ज वाचनालय व अभ्यासिका, शिशुमंदीर, शिवणवर्ग, व्यायामशाळा, स्पर्धात्मक परिक्षेसाठी अभ्यासवर्ग, डीजीटल लायब्ररी इत्यादी उपक्रम मंडळ राबवू शकते. या प्रकल्पाला भोगवटा प्रमाणपत्र प्राप्त झाले असुन मंडळ या प्रकल्पाचे उद्घाटन लवकरच करणार आहे. सदर प्रकल्पाचे वास्तुशास्त्रज्ञ मे. भालचंद्र चावरे, नाशिक असुन स्थापत्य ठेकेदार मे. एस.के.कंस्ट्रक्शन, मुंबई आहेत. हा प्रकल्प एकूण ५० हजार चौ.फु. असुन या प्रकल्पाला बाहेरून एग्रीगेट प्लास्टर, जीन्याला मार्बल, वेट्रीफाईड टाईल्स तसेच पॉवडर कोटेड स्लाईडींग विन्डोज अशा आकर्षक साहित्यांनी परिपूर्ण आहे.
- २) कामगार कल्याण भवन, डी.एन.नगर, अंधेरी: सदर प्रकल्पाचे स्थापत्य काम, विद्युत काम, तसेच उदवाहन बसविण्याचे काम संपले असुन या प्रकल्पाचा भोगवटा प्रमाणपत्र बाकी आहे. यासाठी मंडळाने वास्तुशास्त्रज्ञ म्हणून मे. देवधर असोसिएट्स यांची नियुक्ती केलेली आहे. सदर प्रकल्पात काही दुरुस्त्या व फेरफार करण्याचे काम सुरु असुन हा प्रकल्प लवकरच कामगार कल्याणकारी उपक्रमांसाठी उपलब्ध होईल.
- ३) कामगार कल्याण भवन, अतिरिक्त लातूर:: मंडळाला अतिरिक्त लातूर येथे महाराष्ट्र औद्योगिक विकास प्राधिकरणाने ६८७५ चौ.मी. भूखंड दिला असुन या भूखंडाच्या विकासासाठी मंडळाने वास्तुशास्त्रज्ञ म्हणून मे. भालचंद्र चावरे यांची नियुक्ती केलेली आहे. या प्रकल्पाचे नकाशे एमआयडीसी ने मंजुर केलेले असुन सार्वजनिक बांधकाम विभागाने या प्रकल्पाच्या अंदाजपत्रकीय खर्चास तांत्रिक मान्यता दिलेली आहे. या प्रकल्पाच्या निविदा प्रस्तावित असून लवकरच ठेकेदाराची नियुक्ती करून कामास सुरवात करण्यात येईल.
- ४) कामगार कल्याण भवन, चंद्रपूर: या ठिकाणी मंडळाचा ३००० चौ. मी. भूखंड असुन या ठिकाणी मंडळाची १००० चौ.मी. क्षेत्रफळ असलेली कामगार कल्याण भवनाची इमारत आहे. या प्रकल्पाचा पूर्वविकास करण्याचे प्रस्तावित असुन अतीरिक्त बांधकामातून कामगार विभागाच्या इतर कार्यालयांना जागा भाडेतत्वावर देण्यात येईल. यासाठी शासनाने रु. १० कोटी मंडळाच्या प्रलंबित देय असलेल्या अंशदानातून उपलब्ध करून दिलेले आहे.
- ५) कामगार कल्याण भवन, बडनेरा, अमरावती: बडनेरा या ठिकाणी शासनाने कामगार कल्याण भवनासाठी महाराष्ट्र शासनाने २ हेक्टर जमिन उपलब्ध करून दिली असून मंडळाने या प्रकल्प बांधकामासाठी मे किकॉन्स, पुणे यांची वास्तुशास्त्रज्ञ म्हणून नियुक्ती केलेली आहे. या प्रकल्पाचे बांधकाम लवकरच सुरु होईल.

६) कामगार कल्याण भवन, बारावे, कल्याण: कल्याण या ठिकाणी शासनाने कामगार कल्याण भवनासाठी महाराष्ट्र शासनाने २२ गुंठे जमिन उपलब्ध करून दिली असून मंडळाने या प्रकल्प बांधकामासाठी मे परेलके व ओवळेकर, मुंबई यांची वास्तुशास्त्रज्ञ म्हणून नियुक्ती केलेली आहे. या प्रकल्पाचे बांधकाम लवकरच सुरु होईल.

ब) दुरुस्ती कामे :

अ) मुंबई विभाग:

१) का.क.केंद्र, काळाचौकी या केंद्राची दुरुस्ती मंडळाने केली असून यात छताची दुरुस्ती दरवाजे दुरुस्ती, रंगकाम इत्यादी कामे करण्यात आलेली आहे.

२) ललित कला भवन, वरळी येथील सभागृहात आतील बाहेरील प्लास्टर करणे, रंगरंगोटी करणे, फॉल्स सिलींगचे काम करणे इत्यादी दुरुस्तीची कामे करण्यात आली.

३) का.क.भवन, गुंदवली गावठाण, अंधेरी येथे इमारत दुरुस्ती, टेरेसची पाण्याची टाकी दुरुस्ती व स्टाफ कॉर्टर्स मधील दुरुस्तीची कामे करण्यात आली आहेत.

४) हु.बा.गे.मु.गि.कामगार क्रीडा भवन, येथील (जुना प्रकल्प) महिला व पुरुष प्रसाधनगृहातील दुरुस्तीची कामे करण्यात आली.

५) कामगार कल्याण केंद्र, सानेगुरुजी वसाहत, मालवणा। मालाड येथे इमारतीला प्लास्टर करणे, रंगरंगोटी करणे, छताला नविन पत्रे लावणे, दरवाजे, खिडक्या, किचन दुरुस्तीची कामे करण्यात आली .

६) ललित कला भवन, नायगाव, मुंबई येथे संचालक केबीन बाथरूम, शौचालय दुरुस्ती, हॉलची दुरुस्ती व रंगरंगोटी करणे, व्यायाम शाळेच्या छताची दुरुस्ती, पंप हाऊसचे दरवाजे, खिडक्या दुरुस्ती, कर्मचारी निवासस्थान दुरुस्ती इत्यादी कामे करण्यात आली.

७) का.क.केंद्र, शिवडी येथे केंद्राची सिलिंग दुरुस्ती करणे, खालील भागाचे फॉल सिलिंग दुरुस्ती करण। व्यायामशाळेची रंगरंगोटी करणे, फरशी बदलणे, केंद्राची रंगरंगोटी करणे, दरवाजा दुरुस्ती करणे इत्यादी कामे करण्यात आली.

८) ललित कला भवन, साने गुरुजी पथ येथील खुले नाट्यगृह दुरुस्ती इत्यादी कामे करण्यात आली.

ब) पुणे विभाग:

१) का.क.भवन, सहकार नगर, पुणे येथे इमारती मधील ऑफीस पैसेज, स्टाफ ऑफास व केबीन नं.१ व २ मधील दुरुस्ती व रंगकाम करणे, बाहेरील दर्शनी मोकळ्या जागेत ब्लॉक बसविणे, जलतरण तलावाच्या मागिल बाजुस कार्यक्रम स्टेज शेजारील लोखंडी शेड वरील पत्रे व लोखंडी ग्लडर बसविणे, इंग्लिश शिशुमंदीर दुरुस्ती व रंगकाम करणे, गेस्टरूम बाजुची शिशुमंदीर किचन रंगरंगोटी करणे इत्यादी कामे करण्यात आली आहेत.

क) सोलापूर विभाग:

१) गट कार्यालय, रविवार पेठ, सोलापूर येथे प्रव्हायडींग एम ॲन्ड आर वर्क्स दुरुस्ती, रिपेअर्स टू ट्रेनेज लाईन वर्क्स दुरुस्ती करण्यात आली.

२) का.क. भवन, दामाणी नगर, सोलापूर येथे अथितीकक्ष दुरुस्ती, वॉल कंपाऊंड दुरुस्ती व ड्रेनेज लाईन दुरुस्ती करण्यात आली.

ड) औरंगाबाद विभाग:

- १) विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद येथे इमारतीच्या छताचे वॉटर प्रुफींग करणे, सहा. कल्याण आयुक्तांच्या दालनाचे व कार्यालयाचे कलरींग करणे, खिडक्यांचे ग्रेनाईट बदलणे व इत्यादी कामे करण्यात आली आहेत.
- २) ल.क.भवन, सिडको येथे इमारती परिसरात स्ट्रीट लाईल व फोकस लावणे, हौद दुरुस्ती करणे व पाण्याची टाकी खरेदी करणे इत्यादी कामर करण्यात आली.
- ३) का.क.भवन, बजाजनगर, औरंगाबाद येथे इमारतीच्या पहिल्या व दुसऱ्या मजल्यावर प्लास्टर करणे, आवारातील १० पोल वरील बंदपडलेल्या लाईट ऐवजी एलईडी टचुब बसविणे इत्यादी कामे करण्यात आली.
- ४) का.क.भवन, लातूर येथे ड्रेनेज लाईन दुरुस्ती, सुरक्षा रक्षक रुम दुरुस्ती, जुन्या व्यायामशाळे जवळील मैदानात पीसीसी काम, कोलॅप्सेबल गेट बसविणे, नळ कंनेक्शनची नविन पाईप लाईन करणे इत्या कामे करण्यात आली.

इ) अकोला विभाग:

- १) ल.क.भवन, विभागीय कार्यालय येथील जीम करीता व परिक्षा हॉल येथे अल्युमिनियम विंडो व एमएस ग्रील फिटींग करणे, ऑफीस इमारती मध्ये पहिल्या व दुरऱ्या माळ्यावर अल्युमिनियम विंडो व एमएस ग्रील फिटींग बसविणे, सहा. कल्याण आयुक्त यांच्या केबीन मध्ये अल्युमिनियन पार्टीशन करणे, कार्यालयाचे रिपेरिंग व प्लास्टरींग करणे, रंगरंगोटी करणे, इमारती समोरील गेट फिटींग करणे इत्यादी कामे करण्यात आली.
- २) ल.क.भवन, अमरावती येथे शिवणकला वर्गाच्या छताला वॉटरप्रुफींग करणे, टूटलेल्या टाईल्स काढून दुरुस्ती करणे, प्रवेशावारा आतील दर्शनिय भागाची व जीन्याची रंगरंगोटी करणे, स्पर्धा परिक्षावर्ग व शिशुमंदीरातील बाथरुम मधील चोकप दुरुस्ती करणे, सभागृहाची रंगरंगोटी व दुरुस्ती करणे, सुरक्षाभिंतीचे बांधकाम व लोखंडी ग्रील बसविणे, गट कार्यालयात अल्युमिनियम पार्टीशन करणे, पुरुष व महिला प्रसाधनगृहाची दुरुस्ती व रंगरंगोटी करणे इत्यादी कामे करण्यात आली.

ई) कोल्हापूर विभाग:

- १) का.क.केंद्र, बिंदू चौक, कोल्हापूर येथील इमारतीस रंगरंगोटी करणे, तळ, पहिल्या व दुसऱ्या मजल्यावर अल्युमिनियम विंडो बसविणे, इत्यादी कामे करण्यात आली.
- २) का.क.केंद्र, सागर माळ, कोल्हापूर येथे इमारती छतावर रुफींग शीट बसविणे, स्ट्रक्चरल स्टील वर्क करणे, स्वच्छतागृहात प्लंबिंगची कामे, सेनेटरी फिटींग कामे इत्यादी दुरुस्तीची कामे करण्यात आली.

य) नागपूर विभाग:

- १) ल.क.भवन, इंदोरा, नागपूर येथे इमारतीमधील पुरुष प्रसाधनगृहाच्या बाजुला भिंत्त बाधने व दुरुस्ती करणे, इमारती वर रेनवॉटर फिक्सींग व अल्युमिनियम स्लाईडींग विंडो लावणे, इत्यादी कामे करण्यात आली.
- २) ल.क.भवन, चंदन नगर, नागपूर येथे शिशुमंदीरातील तसेच बाहेरील भिंत्ती पेन्ट करणे, अल्युमिनियम खिडक्या व दरवाजे आणि विद्युत व्यवस्था करणे इत्यादी कामे करण्यात आली.

- ३) ल.क.भवन, विनोबाग्राम, नागपूर येथे खिडक्यांचे रिपेरींग करणे, भोवताळच्या वाहनतळाला पेव्हर्स बसविणे इत्यादी कामे करण्यात आली.
- ४) का.क.भवन, रघुजी नगर, नागपूर येथे मेन गेटचे फेब्रीकेशन, रंगरंगोटी व दुरुस्ती करणे इत्यादी कामे करण्यात आली.

विभाग चौथा

कार्यक्रम विभाग : कल्याणकारी कार्यक्रम, योजना व उपक्रम

कामगार कल्याण केंद्राचे वर्गीकरण :

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या विद्यमाने राज्यात २३१ कामगार कल्याण केंद्रे कार्यान्वयित आहेत. उपलब्ध सोयी सुविधांनुसार केंद्राची वर्गवारी ठरविण्यात आली असून, कामगार क्रीडा भवन, कामगार कल्याण भवन, लिलित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र व उपकेंद्र अशा पाच प्रकारात केंद्राची वर्गवारी निश्चित करण्यात आली आहे. याशिवाय ग्रामीण केंद्रे व साखर कारखान्याच्या परिसरात समिती पध्दतीवर सुरु करण्यात आलेल्या केंद्राचाही यामध्ये समावेश आहे.

प्रकल्प :

अ) कामगार क्रीडा भवन, मुंबई :-

बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने नाममात्र रु.१/- वार्षिक भाड्याने उपलब्ध करून दिलेल्या चार एकर जागेवर सन १९७१ साली उभारण्यात आलेले हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, हा महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या इतिहासातील पहिला बहुउद्देशीय असा सुसज्ज प्रकल्प आहे. त्यामध्ये ऑलिम्पिक पध्दतीचा जलतरण तलाव, खुला रंगमंच, मैदानी खेळाकरीता क्रीडांगण, अद्यावत व्यायामशाळा, सुसज्ज ग्रंथालय, शिवण वर्ग, शिशु मंदिर, बॅडमिन्टन कोर्ट, टेबल टेनिस कोर्ट, योग वर्ग, अभ्यासिका इत्यादी सुविधा आहेत.

ब) कामगार कल्याण भवन, नागपूर :-

राजे रघुजीनगर, नागपूर येथे मंडळाचा दुसरा बहुउद्देशीय असा सुसज्ज प्रकल्प आहे. सदर प्रकल्पात जलतरण तलाव, अद्यावत व्यायामशाळा, सुसज्ज ग्रंथालय, संगणक प्रशिक्षण वर्ग, शिवण वर्ग, सरकारमान्य शिवण वर्ग, फॅशन डिझायनिंग, शिशु मंदिर, बॅडमिन्टन कोर्ट, टेबल टेनिस कोर्ट, स्वयंरोजगार शिबिर, समिती सभागृह, अभ्यासिका इत्यादी सुविधा आहेत.

क) कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे

हा मंडळाचा कल्याणकारी उपक्रमांचा तिसरा प्रकल्प असून या ठिकाणी जलतरण तलाव, सुसज्ज ग्रंथालय व मंडळाचा शिवण वर्ग, शिशु मंदिर, बॅडमिन्टन कोर्ट, टेबल टेनिस, इत्यादी सुविधा आहेत.

कामगार कल्याण भवन/लिलित कला भवन :-

विविध मैदानी खेळांसाठी आवश्यक अशा मोकळ्या मैदानांसह योग्य बांधणीची इमारत, कुस्त्यांचे आखाडे, व्यायामशाळा, शिवण व हस्तव्यवसाय वर्ग, वाचनालय, अभ्यासिका, ग्रंथालय, शिशुमंदिर, बालसंगोपनालय, विविध कला, बंदिस्त/खुले सभागृह इत्यादि सोयी केंद्रात आहेत.

कामगार कल्याण केंद्र :-

या केंद्रातून आंतरगृह खेळ, मैदानी खेळ, महिलांसाठी शिवण, हस्तव्यवसाय वर्ग, फॅशन डिझायनिंग प्रशिक्षण वर्ग, शिशु मंदिर, ग्रंथालय व वाचनालय इत्यादि सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जातात.

कामगार कल्याण उपकेंद्र :-

बहुसंख्येने कामगार राहत असलेल्या झोपडपट्टी विभागात मध्यवर्ती ठिकाणी असलेल्या लहानशा बंदिस्त जागेत ही केंद्रे असून त्यामध्ये वाचनालय, आंतरगृह खेळ, महिलांसाठी शिवण वर्ग, शिशु मंदिर सुविधा व मनोरंजनात्मक कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते. यापूर्वी ‘श्रमिक वसाहत’ म्हणून संबोधले जात असलेल्या केंद्रांचाही उपकेंद्रात समावेश केला आहे.

ग्रामीण केंद्र :-

कल्याणकारी उपक्रमांपासून ग्रामीण विभागातील कामगार/कामगार कुटुंबिय उपेक्षित राहू नयेत म्हणून मांजर्डे (सांगली), माडगुळे (सांगली), अकोला वासूद (सोलापूर) आणि हिंगणा (नागपूर) या ठिकाणी ग्रामीण केंद्रे प्रायोगिक तत्वावर मंडळाने सुरु केली आहेत.

कामगार वसाहतीत कल्याण कार्य :-

राज्यातील विविध औद्योगिक शहरामध्ये अनेक कामगार वसाहती आहेत. या प्रत्येक वसाहतीत जागेअभावी कामगार कल्याण केंद्र उपलब्ध करून देणे शक्य नाही. तरीही मंडळाच्या कल्याणकारी सोयीसुविधांपासून या वसाहतीमधील कामगार आणि त्यांचे कुटुंबिय वंचित राहू नयेत. या सुविधांचा लाभ त्यांनाही मिळावा म्हणून ‘कामगार वसाहतीत कल्याण कार्य’ या योजनेतर्गत अनेक कामगार वसाहतीत प्रासंगिक स्वरूपाचे शैक्षणिक, सांस्कृतिक, क्रीडाविषयक व मनोरंजनात्मक कार्यक्रम सादर करून ही उणिव भरून काढण्यात येते. राज्यातील विविध औद्योगिक शहरातील अशा कामगार वसाहतीमधून दर तीन महिन्यातून एकदा अशा स्वरूपाचे कार्यक्रम आयोजित केले जातात. विभागनिहाय वसाहतीची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागाचे नाव	कामगार वसाहती
१	मुंबई	१२
२	नागपूर	८
३	पुणे	१०
४	औरंगाबाद	८
५	नाशिक	६
६	अकोला	५
७	ठाणे	१
	एकूण	५०

सहकारी साखर कारखाना परिसरातील समिती पध्दतीवरील केंद्र

मंडळाच्या केंद्रांव्यातिरिक्त सन १९८३-८४ पासून मंडळाने काही साखर कारखान्याच्या सहकार्याने तेथील परिसरात कामगार कल्याण केंद्र सुरु केली आहेत. केंद्रांमध्ये शिवण वर्ग, शिशु मंदिर, वाचनालय, ग्रंथालय इत्यादि सुविधा आहेत. अशा केंद्रांमध्ये विविध उपक्रम राबविण्याकरीता वार्षिक रु.२५,०००/- फक्त अनुदान देण्यात येते.

अ) नाशिक विभाग

- १) संगमनेर भाग सहकारी साखर कारखाना, संगमनेर.
- २) ज्ञानेश्वर सहकारी साखर कारखाना, नेवासा, जिल्हा-अहमदनगर
- ३) डॉ.विखे-पाटील सहकारी साखर कारखाना, प्रवरानगर
- ४) सातपुडा तापी परिसर सहकारी साखर कारखाना, धुळे
- ५) बाबुराव बापूजी तनपुरे सहकारी साखर कारखाना, राहुरी, अहमदनगर
- ६) कादवा सहकारी साखर कारखाना, दिंडोरी, नाशिक
- ७) वसंतदादा पाटील सहकारी साखर कारखाना, देवळा नाशिक
- ८) मधुकर सहकारी साखर कारखाना, फैजपूर, जि. जळगाव
- ९) गिरणा सहकारी साखर कारखाना, दाभाडी, नाशिक
- १०) संजिनी सहकारी साखर कारखाना, शिंगणापूर, अहमदनगर
- ११) शिरपूर सहकारी साखर कारखाना, दहिवद, जि.धुळे
- १२) कोपरगाव सहकारी साखर कारखाना, गौतमनगर, जि. अहमदनगर
- १३) वसंत सहकारी साखर कारखाना, एरंडोल, जि.जळगाव

ब) औरंगाबाद विभाग

- १) मांजरा सहकारी साखर कारखाना, विलासनगर, लातूर

क) पुणे विभाग

- १) विघ्नहरी सहकारी साखर कारखाना, जुन्नर जिल्हा-पुणे
- २) श्रीराम सहकारी साखर कारखाना, फलटण, कोल्हापूर
- ३) शंकर सहकारी साखर कारखाना, सदाशिवनगर, माळशिरस, सोलापूर
- ४) सहकार महर्षी शंकरराव मोहिते पाटील सहकारी साखर कारखाना, अकलूज
- ५) यशवंत सहकारी साखर कारखाना, थेऊर
- ६) इंदापूर सहकारी साखर कारखाना, इंदापूर
- ७) कृष्णा सहकारी साखर कारखाना, कन्हाड
- ८) पंचगंगा सहकारी साखर कारखाना, इचलकरंजी
- ९) श्री. सहकारी साखर कारखाना, वारणानगर
- १०) शेतकरी सहकारी साखर कारखाना, सांगली
- ११) कुंभी कासारी सहकारी साखर कारखाना, लि.कुडित्रे, जि.कोल्हापूर
- १२) विठ्ठल सहकारी साखर कारखाना लि.वेणूनगर (गुरसाळे), सोलापूर
- १३) राजारामबापू पाटील सहकारी साखर कारखाना, वाळवा.

कल्याणकारी कार्यक्रम :-

महाराष्ट्रातील ७ विभागातील विविध जिल्ह्यांमध्ये मंडळाचे एकूण २३१ कामगार कल्याण केंद्र कार्यरत आहेत. सर्वसाधारणपणे या कामगार कल्याण केंद्रांमध्ये आयोजित करण्यात येणा-या कल्याणकारी कार्यक्रमांची विभागणी पुढीलप्रमाणे करता येईल.

अ) राष्ट्र पुरुष / थोर व्यक्ती यांची जयंती व राष्ट्रीय दिन :

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या वतीने अहवाल वर्षी राज्यातील सर्व कामगार कल्याण केंद्रामध्ये राष्ट्र पुरुष / थोर व्यक्ती यांची जयंती व राष्ट्रीय दिन कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

क्र.	कार्यक्रम	दिनांक	कार्यक्रमाचे स्वरूप
१.	महात्मा ज्योतिबा फुले जयंती	११ एप्रिल, २०१८	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
२.	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती	१४ एप्रिल, २०१८	--" --
३.	महात्मा बसवेश्वर जयंती	१८ एप्रिल, २०१८	--" --
४.	संत तुकडोजी महाराज जयंती	१८ एप्रिल, २०१८	--" --
५.	दहशतवाद व हिंसाचार विरोधी दिवस	२१ मे, २०१८	दहशतवाद व हिंसाचार विरोधी दिवसाची प्रतिज्ञा घेण्यात आली.
६.	स्वातंत्र्यवीर सावरकर जयंती	२८ मे, २०१८	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
७.	अहिल्यादेवी होळकर जयंती	३१ मे, २०१८	--" --
८.	महाराणा प्रतापसिंह जयंती	१६ जून, २०१८	--" --
९.	राजर्षि शाहू महाराज जयंती	२६ जून, २०१८	--" --
१०.	वसंतराव नाईक जयंती	१ जुलै, २०१८	--" --
११.	लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक जयंती	२३ जुलै, २०१८	--" --
१२.	साहित्यरत्न अण्णाभाऊ साठे जयंती	१ ऑगस्ट, २०१८	--" --
१३.	क्रांतीसिंह नाना पाटील जयंती	३ ऑगस्ट, २०१८	--" --
१४.	सद्भावना दिवस	२० ऑगस्ट, २०१८	सद्भावना दिवसाची प्रतिज्ञा घेण्यात आली.
१५.	राजे उमाजी नाईक जयंती	७ सप्टेंबर, २०१८	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
१६.	पंडित दिनदयाळ उपाध्याय जयंती-अंत्योदय दिवस	२५ सप्टेंबर, २०१८	--" --
१७.	महात्मा गांधी जयंती	२ ऑक्टोबर, २०१८	--" --
१८.	लालबहादूर शास्त्री जयंती	२ ऑक्टोबर, २०१८	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.

१९.	डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम जयंती	१५ ऑक्टोबर, २०१८	--"--
२०.	महर्षि वाल्मिकी जयंती	२४ ऑक्टोबर, २०१८	--"--
२१.	इंदिरा गांधी पुण्यतिथी व राष्ट्रीय संकल्प दिवस	३१ ऑक्टोबर, २०१८	--"--
२२.	वल्लभभाई पटेल जयंती व राष्ट्रीय एकता दिवस	३१ ऑक्टोबर, २०१८	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला. व राष्ट्रीय एकता दिवसाची शपथ घेण्यात आली.
२३.	पंडीत नेहरु जयंती	१४ नोव्हेंबर, २०१८	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
२४.	बिरसा मुंडा जयंती	१५ नोव्हेंबर, २०१८	--"--
२५.	इंदिरा गांधी जयंती व राष्ट्रीय एकात्मता दिन	१९ नोव्हेंबर, २०१८	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला. व राष्ट्रीय एकात्मता दिवसाची शपथ घेण्यात आली.
२६.	संविधान दिवस	२६ नोव्हेंबर, २०१८	भारतीय संविधानाच्या उद्देशिकेचे सामुहिक वाचन करण्यात आले.
२७.	सावित्रीबाई फुले जयंती	३ जानेवारी, २०१९	प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.
२८.	जिजाऊ माँसाहेब जयंती	१२ जानेवारी, २०१९	--"--
२९.	स्वामी विवेकानंद जयंती	१२ जानेवारी, २०१९	--"--
३०.	नेताजी सुभाषचंद्र बोस जयंती	२३ जानेवारी, २०१९	--"--
३१.	संत सेवालाल महाराज जयंती	१५ फेब्रुवारी, २०१९	--"--
३२.	छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती	१९ फेब्रुवारी, २०१९	--"--
३३.	संत रविदास महाराज जयंती	१९ फेब्रुवारी, २०१९	--"--
३४.	संत गाडगेबाबा महाराज जयंती	२३ फेब्रुवारी, २०१९	--"--
३५.	यशवंतराव चव्हाण जयंती	१२ मार्च, २०१९	--"--
३६.	शहिद दिन	२३ मार्च, २०१९	शहीद भगतसिंग, राजगुरु व सुखदेव यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आले.

वरील प्रमाणे सर्व राष्ट्र पुरुष / थोर व्यक्ती यांची जयंती व राष्ट्रीय दिन त्या त्या दिवशी प्रमुख पाहुण्यांच्या उपस्थितीत साजरी करण्यात आली. तसेच काही राष्ट्रीय विशेष दिन कार्यक्रमांचे केंद्र व गट स्तरावार आयोजन करण्यात आले त्यांची संक्षिप्त माहिती पुढील प्रमाणे आहे.

१) आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन व महाराष्ट्र दिन - १ मे २०१८

महाराष्ट्र दिन व कामगार दिनानिमित्त राज्यातील सर्व केंद्रावर व्याख्याने, परिसंवाद, सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

ठाणे गट कार्यालयाच्या अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, अण्णाभाऊ साठेनगर येथे दि.१ मे २०१८ रोजी सकाळी ११ वाजता महाराष्ट्र दिन व कामगार दिनानिमित्त परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे मा.श्री.दत्तु कांडे (सचिव सिमेन्स वर्कर्स युनियन) हे मान्यवर उपस्थित होते. परिसंवादात श्री.महेश सावंत पटेल (कामगार नेते) यांनी कार्यक्रमाचे महत्व विशद केले.

अंधेरी गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, गोरेगाव येथे दि.१ मे २०१८ रोजी सकाळी ११.०० वाजता गटस्तरावर कामगार मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म्हणून समाज सेवक मा.श्री.सुनिल पवार, मा.श्रीमती सरोज चौधरी हे मान्यवर उपस्थित होते. तर व्याख्याते म्हणून गुणवंत कामगार श्री.राजेंद्र माने व कवी श्री. प्रकाश खरात यांनी उपस्थिती दर्शविली.

अकोला गट कार्यालय अंतर्गत ललित कला भवन, अकोला येथे दि.१ मे २०१८ रोजी सकाळी ११ वाजता महाराष्ट्र दिन व कामगार दिनानिमित्त कर्तृत्ववान कामगारांचा सत्कार समारंभ आयोजित करण्यात आला होता. कामगार नेते श्री.जयप्रकाश पाचडे हे अध्यक्ष म्हणून व प्रमुख पाहूणे म्हणून गुणवंत कामगार श्री.गोपाल मांडकर हे मान्यवर उपस्थित होते.

२) आंतरराष्ट्रीय योग दिन-२१ जून २०१८

संयुक्त राष्ट्रसंघाने २१ जुन हा आंतरराष्ट्रीय योग दिन म्हणून जाहीर केला आहे. त्यानुसार हा दिवस मंडळाच्या सर्व केंद्रावर साजरा करण्यात आला. आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त गट कार्यालयाच्या स्तरावर योग या विषयावर व्याख्यान व प्रात्यक्षिकांचे कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले होते.

नागपुर विभागातील कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर येथे दि.२१.०६.२०१८ रोजी योगासने या विषयावर व्याख्यानांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमात कुटुंब कल्याण मंत्रालय, भारत सरकारचे सदस्य मा.डॉ.राजेश नाईक, राष्ट्रीय बॅडमिन्ट पटू मा.श्री.दिपक आदमने, योगतज्ज डॉ.रुपाली वांदे, योग शिक्षिका कु.प्रियांका माने हे मान्यवर सहभागी झाले.

३) स्वातंत्र्य दिन-१५ ऑगस्ट २०१८

सर्व केंद्रस्तरावर प्रमुख पाहृण्यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात येते. ध्वजारोहण करतांना मुख्य आचारसंहिता अंमलात आणली जाते. त्यानुसार मंडळाच्या वतीने मध्यवर्ती कार्यालय, विभागीय कार्यालये, गट कार्यालये व केंद्र स्तरावर स्वातंत्र्य दिनानिमित्त ध्वजारोहण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

मध्यवर्ती कार्यालय, हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन येथे सकाळी ८.०० वाजता ध्वजवंदनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. मंडळाचे प्र.कल्याण आयुक्त

श्री.सतिश दाभाडे यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. यावेळी शिशु मंदिर मुलांना गोड खाऊचे वाटप करण्यात आले. सदर कार्यक्रमास मध्यवर्ती कार्यालयाचे सर्व अधिकारी,कर्मचारी उपस्थित होते.

नाशिक गटातील कामगार कल्याण भवन,सातपुर येथे स्वातंत्र्य दिनानिमित्त ध्वजारोहणाचा कार्यक्रम मोठ्या उत्साहात संपन्न झाला. कामगार भूषण पुरस्कार प्राप्त श्री. रामचंद्र शिंदे यांच्या शुभहस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री.दामोदर जगताप हे होते. यावेळी सामुदायिक राष्ट्रगीत, प्रतिज्ञा वाचन व ध्वजगीत गायन करण्यात आले. सदर कार्यक्रमास केंद्र सभासद तसेच स्थानिक नागरिक बहुसंख्येने उपस्थित होते. यावेळी शिशुमंदिर मुलांना प्रमुख पाहूण्यांच्या हस्ते गोड खाऊ वाटप करण्यात आला.

४) प्रजासत्ताक दिन- २६ जानेवारी २०१९

मंडळाच्या वतीने मध्यवर्ती कार्यालय, विभागीय कार्यालये, गट कार्यालये व केंद्र स्तरावर प्रजासत्ताक दिनानिमित्त ध्वजारोहण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी राष्ट्रगीत, सामुदायिक प्रतिज्ञा वाचन घेण्यात आले.

मध्यवर्ती कार्यालयातील हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन येथे दि.२६ जानेवारी २०१९ रोजी सकाळी ८.०० वाजता ध्वजारोहणाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. मंडळाचे प्र.कल्याण आयुक्त श्री.सतिश दाभाडे, मध्यवर्ती कार्यालयातील मंडळाच्या सेवेतून निवृत्त होणारे कर्मचारी यांच्या हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. यावेळी शिशु मंदिर मुलांना गोड खाऊचे वाटप करण्यात आले.सदर कार्यक्रमास मध्यवर्ती कार्यालयाचे सर्व अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते.

नागपुर गट क्र. २ चिटणीस नगर अंतर्गत ललित कला भवन, विनोबाग्राम येथे २६ जानेवारी २०१९ रोजी सकाळी ८.०० वाजता प्रजासत्ताक दिनानिमित्त ध्वजारोहणाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. मेजर हेमंत जकाते यांच्या हस्ते ध्वजवंदन करण्यात आले. यावेळी सामुदायिक राष्ट्रगीत, प्रतिज्ञावाचन करण्यात आले. शिशुमंदिर मुलांना प्रमुख पाहूण्यांच्या हस्ते गोड खाऊचे वाटप केले.

ब)केंद्र स्तरावरील कार्यक्रम :

१) राष्ट्रीय सप्ताह :

जालियनवाल बाग हत्याकांडच्या स्मृतीस अभिवादन करण्यासाठी दिनांक ६ एप्रिल ते १३ एप्रिल २०१८ या कालावधीत राष्ट्रीय सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले होते. मंडळाच्या मुंबई, ठाणे,पुणे, नाशिक, अकोला, औरंगाबाद, नागपुर या विभागातील ललित कला भवन, कामगार कल्याण भवन, कामगार कल्याण केंद्र या स्वमालकीच्या इमारतीवर या कालावधीत राष्ट्रध्वज फडकविण्यात आला.

चिपळूण गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र,कणकवली येथे दिनांक ७ एप्रिल २०१८ रोजी जालियनवाला बाग हत्याकांड आणि स्वातंत्र्य संग्रामातील सेनानी या विषयावर व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.कणकवली नगरवाचानालयाचे अध्यक्ष श्री. काशीनाथ तानावडे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत सदर कार्यक्रम संपन्न झाला.

२) जनजागृती मेळावा

मंडळाच्या वतीने राबविण्यात येणारे विविध कल्याणकारी कार्यक्रम, उपक्रम, योजना यांची माहिती कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांपर्यंत प्रभावीपणे पोहोचविण्यासाठी जनजागृती मेळाव्याचे आयोजन करण्यात येते.

नागपूर विभागातील गट कार्यालय चंदननगर अंतर्गत ललित कला भवन, इंदोरा येथे २७ जून २०१८ रोजी विविध आस्थापनेकरीता जनजागृती मेळावा आयोजित करण्यात आला होता. सदर मेळाव्यात मंडळाच्या विविध योजनांची माहीती व कामगार कायदे विषयक मार्गदर्शन करण्यात आले. सदर कार्यक्रमास व्याख्याते श्री.मोहन भोयर, प्रशासन अधिकारी तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री.वाळके , प्रबंधक आदी मान्यवर उपस्थित होते. सदर मेळाव्यात १०० कामगार बंधुंनी सहभाग घेतला.

नाशिक विभागातील गट कार्यालय ,जळगाव अंतर्गत ललित कला भवन, जळगाव जिल्हा दुध उत्पादक संघ ,जळगाव येथे दिनांक १.०५.२०१८ रोजी सकाळी ११.०० वाजता जनजागृती मेळावा –प्रचार व प्रसार कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे श्री.अनुप वनवे, कामगार अधिकारी, अध्यक्षस्थानी श्री .डॉ.सी.एम.पाटील,प्रमुख, सा.प्र.वि.दुध फेडरेशन हे होते.सदर मेळाव्यात १९० कामगार व कामगार कुटुंबियांनी सहभाग घेतला.

३) महिला व बेरोजगार यांच्यासाठी गृहउद्योग आणि दुर्घट व्यवसायासाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम

कामगार, कामगार कुटुंबिय महिला व कामगार कुटुंबातील बेरोजगार व्यक्तिंसाठी गृहउद्योग व दुर्घट व्यवसाय सुरु करण्यासाठी प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते.

गट कार्यालय, नाशिक अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, सातपूर येथे दिनांक २७ ते २९ डिसेंबर २०१८ या कालावधीत परफ्युम बनविणे प्रशिक्षण शिबीर आयोजित करण्यात आले. सदर शिबीरामध्ये कामगार कुटुंबिय महिलांना विविध प्रकारच्या फ्लेवरचे परफ्युम बनविण्याचे प्रात्यक्षिकांसह प्रशिक्षण देण्यात आले. श्रीमती वंदना पवार यांनी सदर शिबीरामध्ये प्रशिक्षण दिले. प्रमुख पाहूण्या म्हणून सौ. सुनंदा देवरे सामाजिक कार्यकर्त्या उपस्थित होत्या. सदर शिबीरात एकूण २५ प्रशिक्षणार्थी सहभागी होते.

गट कार्यालय चंदननगर नागपूर अंतर्गत ललित कला भवन, चंदननगर येथे दिनांक ५ फेब्रुवारी २०१९ रोजी दुपारी २ ते ५ या वेळेत रोजगार मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर मेळाव्यात सौ. मिना बोंद्रे, एमएसआरटीसी, कामगार संघटना, श्री.अनिल धाकपांडे, जनरल सेक्रेटरी नागपूर विभाग यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमास मा. श्री. गिरिष देशमुख, सौ फरात कुरेशी, वरिष्ठ प्रबंधक, श्रीमती काकी गुजर, माजी मंडळ सदस्या, सौ. श्रधा पाठक उप सभापती, मनपा नागपूर आदी मंडळ सदस्य उपस्थित होते. सदर मेळाव्या ३३५ कामगार व कामगार कुटुंबियांनी सहभाग घेतला.

४) शिशु मंदिर व इंग्रजी बालवाडी मुलांची वैद्यकिय तपासणी

राज्यातील सर्व केंद्रामधील शिशु मंदिर व इंग्रजी बालवाडीतील मुलांचे आरोग्य सदृढ व निरोगी रहाण्यासाठी शिशुमंदिर मुलांची माहे जुलै आणि डिसेंबर मध्ये बालरोग तज्ज डॉक्टरांकडून आरोग्य तपासणी करण्यात येते. यावेळी पालकांनाही मुलांच्या आरोग्याबाबत मार्गदर्शन करण्यात येते.

त्यानुसार सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षात माहे जुलै व डिसेंबर २०१८ मध्ये वर्षातून दोन वेळा मंडळातील सर्व केंद्रातील शिशु मंदिर मुलांची बालरोग तज्ज डॉक्टरांकडून वैद्यकिय तपासणी करून घेण्यात आली.

५) कामगार कल्याण कार्याचा वर्धापन दिन – २२ नोव्हेंबर २०१८

मंडळाच्या वतीने २२ नोव्हेंबर हा कामगार कल्याण कार्याचा वर्धापन दिन म्हणून साजरा केला जातो. राज्यातील मंडळाच्या सर्व केंद्रामध्ये २२ नोव्हेंबर हा कामगार कल्याण कार्याचा वर्धापन दिन साजरा करण्यात आला. सदर दिवशी सर्व केंद्रामधून शिशु मंदिर मुलांना गोड खाऊचे वाटप करण्यात आले. महिला मेळावा, महिलांसाठी हळदी-कुंकु समारंभ, युवकांसाठी कॅरम, बुध्दीबळ व टेबल टेनिस स्पर्धेचे तसेच लहान मुलांच्या व्यक्तिमत्व विकासासाठी वेशभूषा इत्यादी विविध स्पर्धाचे आयोजन करण्यात आले.

कोल्हापूर गट कार्यालयाच्या वतीने का.क.केंद्र, बिंदुचौक येथे कामगार कल्याण वर्धापन दिनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यानिमित्त विविध स्पर्धाचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी सामाजिक कार्यकर्त्या श्रीमती सुमन पोवार यांची उपस्थिती लाभली.

गट कार्यालय चिपळुण वतीने का. क. केंद्र, महाड येथे कामगार कल्याण वर्धापन दिनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यानिमित्त विविध स्पर्धा व सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री. निखिल भोसले, मानव संसाधन प्रमुख, सीईपीटी हे उपस्थित होते.

वरळी गट कार्यालयांतर्गत ललित कला भवन, साने गुरुजी पथ येथे कामगार कल्याण वर्धापन दिनाचा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून स्थानिक नगरसेवक श्री. संजय आंबोले यांची उपस्थिती लाभली. यानिमित्त विविध स्पर्धा व सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

जळगाव गट कार्यालयांतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, पाचोरा येथे कामगार कल्याण वर्धापन दिनाचा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून स्थानिक नगरसेवक श्रीमती मनिषा चौधरी यांची उपस्थिती लाभली. यानिमित्त विविध स्पर्धा व सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

६) शिशु मंदिर मुलांची सहल

राज्यातील मंडळाच्या सर्व शिशु मंदिर मुलांची वर्षातून एकदा माहे डिसेंबर/ जानेवारीमध्ये निसर्गरम्य ठिकाणी सहलीचे आयोजन करण्यात येते.

मुंबई विभागातील नायगाव गटांतर्गत सर्व केंद्रातील शिशुमंदिर मुलांची सहल दि.२ जानेवारी २०१९ रोजी कमला नेहरू पार्क, वाळकेश्वर, मुंबई येथे नेण्यात आली होती. यावेळी

शिशुमंदीर मुलांना सकस आहार, फळे आदी आहार देण्यात आला. मुलांचे विविध प्रकारचे खेळ घेण्यात आले.

गट कार्यालय, अमरावती अंतर्गत ल.क.भ.अमरावती, का.क.केंद्र राधानगर, शेगाव , गांधी चौक व नवी वस्ती बडनेरा या सर्व केंद्रातील शिशुमंदीर मुलांची सहल दि. १८ मार्च २०१९ रोजी प्रशात नगर बगिचा येथे नेण्यात आली होती. यावेळी शिशुमंदीर मुलांना सकस आहार, फळे आदी देण्यात आली.

गट कार्यालय, क्र.२ चिटणीसनगर, नागपुर येथील ल.क.भ.चिटणीस नगर, का.क. केंद्र, म्हाळगी नगर, जयताळा, बेझनबाग येथील शिशुमंदीर मुलांची सहल दि. १०.०९.२०१९ रोजी मोतिबाग गार्डन येथे नेण्यात आली. यावेळी शिशुमंदीर मुलांना सकस आहार, फळे आदी अल्पोपहार देण्यात आला.

क) केंद्रस्तरावरील मासिक कार्यक्रम :

कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता विविध कल्याणकारी योजना, उपक्रम सातत्याने राबवित असते. त्यांचा प्रत्यक्ष सहभागाकरीता कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र, उपकेंद्रावर मासिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. मासिक कार्यक्रमांच्या माध्यमातून पुरुष, महिला, मुले, मुली यांच्या करीता विविध विषयांवरील प्रबोधनात्मक व्याख्याने, स्पर्धात्मक कार्यक्रम, मार्गदर्शन शिबिरे, सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. अहवाल वर्षात प्रामुख्याने खालील प्रमाणे कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

व्याख्याने : व्यसनमुक्ती महिलांचा सहभाग, आर्थिक बचतीचे महत्व, जीवन विमा मार्गदर्शन, वृक्ष संवर्धन, शारिरीक तंतुरुस्ती व उपाय, किशोरवयीन मुलींच्या समस्या, ताणतणाव मुक्ती, क्षयरोग उपचार व काळजी, निसर्गाचे संतुलन कसे राखावे, गृह उद्योग व स्वयं रोजगार, बेटी बचावो-बेटी पढावो, वृद्धाश्रमाची वाढती समस्या व समाधान, गॅस बचतीचे महत्व, प्लॉस्टिकचे दुष्परिणाम, करिअर मार्गदर्शन, वीज बचतीचे महत्व, मधुमेह आजार काळजी व नियंत्रण आदी.

स्पर्धात्मक कार्यक्रम : रांगोळी स्पर्धा, मेहंदी स्पर्धा, कॅरम स्पर्धा, पाककला स्पर्धा, निबंध स्पर्धा, स्मरणशक्ती स्पर्धा, सुंदर हस्ताक्षर स्पर्धा, कथाकथन स्पर्धा, भावगीत स्पर्धा, बुधिद्विळ स्पर्धा, स्लो सायकल स्पर्धा, चित्रकला स्पर्धा

शिबिर : कायदे विषयक सल्ला, स्वयंरोजगार शिबिर, आदि,

सामाजिक : वृक्ष संवर्धन, व्यसनमुक्ती, अंधश्रद्धा निर्मुलन, स्त्री भ्रूणहत्या आदि विषयावर आधारित पथनाट्य,

सांस्कृतिक : देशभक्तीपर गीत गायन, एकपात्री अभिनय, सुगम संगीत स्पर्धा, कला पथक, आदि कार्यक्रमांचे आयोजन प्रत्येक केंद्रावर करण्यात आले होते.

अहवाल वर्षात सात विभागीय कार्यालया अंतर्गत केंद्रामध्ये राज्यभरात एकूण १८८२ मासिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. सदर कार्यक्रमाचा लाभ ७०,८०४ लाभार्थींनी घेतला.

क्र	विभागाचे नाव	मासिक कार्यक्रम संख्या (२०१८-१९)	उपस्थिती
१	मुंबई विभाग	३१७	८८३०
२	ठाणे विभाग	२०३	६४००
३	पुणे विभाग	२८७	११००४
४	नाशिक विभाग	२८४	१५५५६
५	औरंगाबाद विभाग	२८१	८९५४
६	अकोला विभाग	११७	७३८७
७	नागपुर विभाग	३१३	१२,६७३
एकूण		१८८२	७०,८०४

ड) वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम :

केंद्र परिसरातील कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांच्या कार्यक्रमाची उपयुक्तता लक्षात घेऊन आरोग्य विषयक, सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक, क्रीडा, रोजगार व स्वयंरोजगार आदि वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. अहवाल वर्षात आयोजित काही प्रमुख कार्यक्रमांचा तपशिल पुढील प्रमाणे.

१) मुंबई विभाग: ३०५ वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम -			सहभागी सभासद संख्या : १५,६३८		
अ. क्र.	केंद्राचे नाव	वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम	दिनांक	प्रमुख पाहूणे	प्रशिक्षणार्थी /लाभार्थी संख्या
१	का.क.भवन, अभ्युदयनगर	वारली पेंटींग	१८ ते २५ एप्रिल २०१८	मनोहर पेडणेकर शिक्षक	४०
२	ल.क.भवन, नायगाव	मुंबई जिल्हा कॅरम स्पर्धा	१८.१२.२०१८	अरुण केदार, शिवछत्रपती पुरस्कार विजेते	१६
३	का.क.केंद्र, शिवडी	व्यसनमुक्ति परिसंवाद व चित्रमय प्रदर्शन	२८.०१.२०१९	अमित डोंगरे, कामगार अधिकारी, हाफकिन	१०
४	ल.क.भ. सानेगुरुजी पथ	जिन्मेस्टीक प्रशिक्षण शिबिर	११.०४.१८ ते २५.०४.१८	संगिता राठोड	२५
५	का.क.केंद्र, प्रभादेवी	झुंबा योगा प्रशिक्षण शिबिर	२८.०५.२०१८ ते ०७.०६.२०१८	श्रीमती अरुणा म्हात्रे सामाजिक कार्यकर्त्या	२५
६	ल.क.भ.वरळी	फॅब्रिक पॅन्टींग	१०.०५.२०१८	श्री.संदेश डुमरे	३५
२) ठाणे विभाग : १५९ वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम -			सहभागी सभासद संख्या : ७१५५		
१	का.क.भवन,	हेअर स्टाइल	०२.०५.१८ ते	श्रीमती स्नेहा नार्वेकर	३८

	विक्रोड़ी	प्रशिक्षण शिबिर	०४.०५.१८		
२	का.क.केंद्र, बदलापुर	कुशन मेकिंग प्रशिक्षण शिबिर	२७.०७.१८ ते ०३.०८.१८	सौ.मिनल मुठे, नगरसेविका	२६
३	का.क.केंद्र, टिळकनगर	ड्राय विलिंग प्रशिक्षण	२४.१०.१८ ते २६.१०.१८	श्रीमती निलम कोळी , सामाजिक कार्यकर्त्या	३५
४	का.क.केंद्र, कुडाळ	बुके व पुष्ट रचना प्रशिक्षण शिबिर	२६.०७.१८ ते ३१.०७.१८	सौ.प्रिती वेतुरेकर सामाजिक कार्यकर्त्या	२५
५	का.क.केंद्र, कणकवली	लोकरी पासून शोपिस बनविणे	१२.१२.१८ ते२०.१२.१८	सौ.कविता राणे,नगरसेविका	२५
६	का.क.केंद्र, चिपळून	मेहंदी प्रशिक्षण शिबिर	२१.०८.१८ ते ३०.०८.१८	सौ.स्नेहा जाधव, सामाजिक कार्यकर्त्या	३०
३) नाशिक विभाग : २०१ वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम -				सहभागी सभासद संख्या : १६,५७४	
१	ल.क.भ. सिडको	खेळातुन विज्ञानाकडे	२८.०५.१८ ते २९.०५.१८	प्रा.सोमनाथ मुड्ल	८०
२	का.क.केंद्र, ओझार	कुशन मेकिंग प्रशिक्षण शिबिर	२४.०७.१८ ते २७.०७.१८	सौ.गायत्री आढाव सामाजिक कार्यकर्त्या	५५
३	का.क.केंद्र, सातपुर	परप्युम बनविणे प्रशिक्षण	२७.१२.१८ ते २९.१२.१८	सौ.सुनंदा देवरे सामाजिक कार्यकर्त्या	३०
४	का.क.केंद्र, संगमनेर	जनधन योजना मार्गदर्शन	२६.०२.१९	श्री.दिपक मुंगसे सामाजिक कार्यकर्ते	४९
५	ल.क.भ. जळगाव	बेटी बचाओ,बेटी पढाओ व्याख्यान	३१.१२.१८	श्री.हर्षल सोळके सामाजिक कार्यकर्ते	८९
६	का.क.केंद्र, नारायणवाडी, चाळीसगाव	सामान्यज्ञान स्पर्धा	३१.१२.१८	श्री.सचिन दायमा शिक्षक	२५
४) औरंगाबाद विभाग : १९६ वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम -				सहभागी सभासद संख्या : १३,१७१	
१	का.क.केंद्र, बजाजनगर	उद्योजकता विकास प्रशिक्षण	२७.१२.१८	श्री.गिरिश कडुस्कर सामाजिक कार्यकर्ते	६०
२	ल.क.भवन, उस्मानपुरा	बेकरी उत्पादन प्रशिक्षण शिबिर	२४.०९.१९ ते ७.०२.१९	सौ.राखी मुदगीया प्रशिक्षिका	२५
३	का.क.केंद्र, सिडको	दंत तपासणी शिबिर	२७.११.१८	डॉ.संजय वासमवार	४०
४	का.क.केंद्र, देगलूर	अल्पबचत मार्गदर्शन	२७.१२.२०१८	श्रीमती सुनिता ठोंबरे सामाजिक कार्यकर्त्या	८०
५	का.क.भवन,	ताणतणाव मुक्त	१३.१२.१८	श्री.पाढूरंग पाटील	१००

	लातुर	जीवन व वेळेचे व्यवस्थापन		सामाजिक कार्यकर्त	
६	का.क.केंद्र, परळी थर्मल	कायदे विषयक मार्गदर्शन	३०.०७.१८	श्री.एन.श्रीनिवासराव सामाजिक कार्यकर्त	६५
७	का.क.भवन, उस्मानाबाद	सौदर्य शारत्र प्रशिक्षण शिबिर	२७.११.१८	सौ.मिनाक्षी जाधव सामाजिक कार्यकर्त्या	२५
५) अकोला विभाग : १४७ वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम –					सहभागी सभासद संख्या : १६,१४५
१	ल.क.भवन. अकोला	वाहतुकीचे नियम व सुरक्षा	३१.०७.१८	सौ.वैशाली शेळके , वाहतुक नियंत्रक	३४५
२	का.क.केंद्र, उमरी,अकोला	पावसाळ्यातील आजार-उपचार व मार्गदर्शन	२७.०७.२०१८	डॉ.विवेक लोखंडे	१२५
३	का.क.केंद्र, रिसोड	संभाषण कौशल्य व भाषण कौशल्य	१७.०५.१८	श्री.विकास सदार शिक्षक	४६
४	ल.क.भ. अमरावती	हार्डवेअर व नेटवर्किंग प्रशिक्षण	६.३.१९ ते २०.३.१९	श्री.गजानन कोरे	१२४
५	का.क.केंद्र, मुर्तिजापुर	टेडी बिअर बनविणे प्रशिक्षण	१२.१२.१८ ते २१.१२.१८	कु.निर्मल बंशी प्रशिक्षिका	५०
६.	का.क.केंद्र, गांधी चौक	फर पासून वस्तु बनविणे	१९.०६.१८	सौ.रेश्मा जोशी	५६
७	का.क.केंद्र वंजारी फैल	सौदर्य शारत्र प्रशिक्षण	१६.०८.१८ ते ३०.८.१८	सौ.संध्या गायकवाड	२५
६) पुणे विभाग : १५४ वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम –					सहभागी सभासद संख्या : १६,१६७
१	का.क.केंद्र, सणसवाडी	रक्तदान शिबिर	१४.६.१८	डॉ.इनामदार, ससून रुग्णालय	८५
२	का.क.भवन, संभाजी नगर	गृह वस्तु सजावट प्रशिक्षण शिबिर	२१.१०.१८ ते २.११.१८	सौ.शैलजा वाणी	१००
३	ल.क.भवन, वालचंदनगर	कापडी बँगा तयार करणे	१६.११.१८ ते ३०.११.१८	सौ.सोनाबाई टोणे	३०
४	ल.क.भवन, सदर बजार	पोस्टर रांगोळी प्रशिक्षण शिबिर	४.२.१८ ते ८.२.१८	श्रीमती प्रतिक्षा भंडरे	२५
५	का.क.केंद्र,	अँरोबिक योगा	१०.१२.१८	सौ.मेघा भोसले	२५

	सिद्धेश्वरनगर	प्रशिक्षण शिबिर	ते १७.१२.१८		
६	का.क.केंद्र, बिंदुचौक	सेल्फ डिफेन्स प्रशिक्षण	२१.०८.१८	सौ.रुपाली विधास नागरे -पाटील	४२
७	का.क.केंद्र, कुंडल	सिल्क ज्वेलरी प्रशिक्षण शिबिर	२२.१०.१८ ते २३.१०.१८	सौ.प्रमिलाताई पुजारी सरपंच	३०
८	का.क.केंद्र, सातारा	कापडी पिशव्या तयार करणे	२४.९.१८ ते २८.९.१८	सौ.हेमलता जगदाळे	३०
९	का.क.केंद्र, पंढरपुर	मेहंदी प्रशिक्षण शिबिर	२६.११.१८ ते ३.१२.१८	सौ.भाग्यश्री शिंदे	२५

७) नागपुर विभाग : २२५ वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम — सहभागी सभासद संख्या : १२,७५६

१	ल.क.भवन, चंदन नगर	अँक्युप्रेशर चिकित्सा शिबिर	३०.१०.१८	श्री.मोनिश मुळे	१७०
२	का.क.केंद्र, भंडारा	पारंपारिक नृत्य प्रशिक्षण शिबिर	५.१०.१८ ते १९.१०.१८	सौ.भारती धोटे	६०
३	का.क.केंद्र, कामठी	पथनाट्य,वृक्षला- गवड व संगोषण	६.०७.१८	श्री.अब्दुल मतीन खान	९०
४	ल.क.भ, विनोबाग्राम	स्केटिंग प्रशिक्षण शिबिर	२२.०५.१८ ते ५.६.१८	श्री.किरण यादव	६०
५	का.क.केंद्र, मौदा	करिअर मार्गदर्शन शिबिर	२५.०५.१८	डॉ.प्रकाश भोंगाडे	६४
६	का.क.केंद्र, बुटीबोरी	एल.ई.डी.प्रशिक्षण शिबिर	३०.०७.१८	सौ.सावित्री ढेगे	३०
७	का.क.भवन, नागपुर	डिजिटल मार्केटिंग प्रशिक्षण	१२.१२.१८ ते ३१.१२.१८	श्री.धर्मपाल ऊके, संचालक,ज्ञानधम्म बहुउद्देशिय संस्था	७५
८	का.क.केंद्र, ऊर्जानगर	सौंदर्यशास्त्र प्रशिक्षण शिबिर	२१.७.१८ ते ३१.८.१८	श्री.शिवाजी नागरे, सामाजिक कार्यकर्ते	२५
९	का.क.केंद्र, पुलगाव	कायदेविषयक सल्ला शिबिर	२१.१२.१८	श्री.जावंदिया, सामाजिक कार्यकर्ते	४५
१०	का.क.भवन, नागपुर	युवा मेळावा व परिसंवाद	१२.०९.२०१९	श्री.सतिश होले, माजी उप महापौर	१५०
११	ल.क.भवन. विनोबाग्राम	कामगारांची क्रिकेट स्पर्धा	२५.०९.१९ ते २७.०९.१९	श्री.कृष्णाजी फिरके सह.आयुक्त, नियोजन विभाग	४४५

विभागनिहाय वैशिष्ठयपुर्ण कार्यक्रमाचा तक्ता

क्र	विभागाचे नाव	वैशिष्ठयपुर्ण कार्यक्रम संख्या (२०१८-१९)	उपस्थिती
१	मुंबई विभाग	३०५	१५,६३८
२	ठाणे विभाग	१५९	७१५५
३	पुणे विभाग	१५४	१६,१६७
४	नाशिक विभाग	२०१	१६,५७४
५	औरंगाबाद विभाग	१९६	१३,१७१
६	अकोला विभाग	१४७	१६,१४५
७	नागपुर विभाग	२२५	१२,७५६
एकूण		१३८७	१८,४०६

अहवाल वर्षी सात विभागीय कार्यालया अंतर्गत एकूण १३८७ वैशिष्ठयपुर्ण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले आहे. सदर कार्यक्रमात १८,४०६ सभासदांनी सहभाग घेतला.

करिअर गाईडंस कार्यशाळा (इ.१० वी ते पदवी, पदव्युत्तर कामगार पाल्यांसाठी)

मंडळाच्या वतीने सन २०१८-१९ या वर्षामध्ये राज्यातील कामगारांच्या पाल्यांना विविध करिअरच्या संधीबाबत माहिती व्हावी तसेच त्यांच्या व्यक्तिमत्वाचा विकास व्हावा या उद्देशाने ड्रीम वे फाउंडेशन, पुणे याच्या सहकार्याने मंडळाच्या केंद्रामध्ये करीयर गाईडंस कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते.

सदर कार्यशाळेत विविध क्षेत्रात असलेल्या करीअरच्या संधी, त्याची पुर्व तयारी, व्यक्तिमत्त्व विकास आदि बाबत सखोल मार्गदर्शन करण्यात आले.

ठाणे विभागाच्या गट कार्यालय, ठाणे याच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र, खुलेनाट्यगृह आयोजित क्लासिक स्ट्राईप्स प्रा.लि., नालासोपारा येथे कामगार पाल्यांकरीता करिअर गाईडंस शिबिराचे दिनांक २ मे २०१८ रोजी सकाळी १० वाजता आयोजित करण्यात आले होते. सदर शिबिरात ड्रीम वे फाउंडेशनचे श्री.राजेश मेहेंदळे यांनी विविध क्षेत्रात असलेल्या करीअरच्या संधी, त्याची पुर्व तयारी, व्यक्तिमत्त्व विकास आदि बाबत सखोल मार्गदर्शन केले. सदर शिबिरात १० वी ते पदवी, तांत्रिक शिक्षण घेत असलेल्या ४८ कामगार पाल्यांनी सहभाग घेतला.

ताणतणाव व्यवस्थापन कार्यशाळा (कामगार व कामगार कुटुंबियांसाठी)

मंडळाच्या वतीने सन २०१८-१९ या वर्षामध्ये राज्यातील कामगार व कामगार कुटुंबियांना तणावापासून मुक्ती मिळावी या उद्देशाने ड्रीम वे फाउंडेशन, पुणे याच्या सहकार्याने मंडळाच्या सात विभागीय कार्यालयातील केंद्रामध्ये ताणतणाव व्यवस्थापन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते.

सदर कार्यशाळेत विविध क्षेत्रात कार्यरत असलेल्या कामगारांना मानसिक ताण कसा निर्माण होतो, सकारात्मक ताण व नकारात्मक ताण म्हणजे काय ?, तणावापासून कसे मुक्त व्हावे

व त्याकरीताचे मार्ग कोणकोणते आदी विषयावर मार्गदर्शन करण्यात आले व कार्यशाळेच्या माध्यमातून प्रात्यक्षिक करुन घेण्यात आले.

गट कार्यालय, अंधेरी यांच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र, सांताकुळ यांच्या वतीने ब्ल्यु डार्ट प्रा.लि. अंधेरी येथे कामगारांकरीता ताणतणाव व्यवस्थापन कार्यशाळा दिनांक ७ जून २०१८ रोजी आयोजित करण्यात आली होती. सदर कार्यशाळेत झ्रीम वे फाउंडेशनचे श्री.राजेश मेहेंदळे यांनी सदर कार्यशाळेत विविध क्षेत्रात असलेल्या ताण कसा निर्माण होतो, सकारात्मक ताण व नकारात्मक ताण म्हणजे काय ?, तणावापासून कसे मुक्त व्हावे व त्याकरीताचे मार्ग कोणकोणते आदी विषयावर मार्गदर्शन करण्यात आले व कार्यशाळेच्या माध्यमातून प्रात्यक्षिक करुन घेण्यात आले. सदर कार्यशाळेत ३८ कामगारांनी सहभाग घेतला.

गट कार्यालय, जळगांव यांच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र, जोशी कॉलनी यांच्या वतीने फाऊंडेश ब्रेक्स मॅन्यु. कं. लि. येथे दि. ११ जून २०१८ रोजी सकाळी १० ते सायंकाळी ६ या कालावधीत कामगारांकरीता ताणतणाव व्यवस्थापन कार्यशाळा आयोजित करण्यात आले होते. सदर कार्यशाळेत २५ कामगारांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे श्री.रितेश पहाडे, उप अभियंता, मानव संसाधन विभाग हे उपस्थित होते.

गट कार्यालय चिपळून अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, कुडाळ यांच्या वतीने खरेदी विक्री संघ, कुडाळ येथे दि. ३१ जानेवारी २०१९ रोजी दुपारी २ वाजता ताणतणाव व्यवस्थापन कार्यशाळा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे श्री.दिनेश तेंडोलकर, व्यवस्थापक हे उपस्थित होते. सदर कार्यशाळेत २५ कामगारांनी सहभाग घेतला.

गट कार्यालय, ठाणे अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, टिळकनगर यांच्या वतीने क्लासिक स्ट्राईप्स प्रा.लि. येथे दि. १९ व २० जुलै, १ व २ ऑगस्ट आणि १० व ११ ऑगस्ट २०१८ या कालावधीत सकाळी ९.३० ते सायंकाळी ४.०० या वेळेत एकूण ६ कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणून मानव संसाधन व्यवस्थापक श्री. रत्नाकर शेंदी व कामगार कल्याण अधिकारी श्री.रूपेश पवार हे उपस्थित होते. सदर कार्यशाळेत १५२ कामगारांनी सहभाग घेतला.

विभागनिहाय ताणतणाव व्यवस्थापन कार्यशाळा आयोजन माहिती

अ.क्र.	विभागाचे नाव	कार्यशाळा संख्या	लाभार्थी संख्या	मंजुर रक्कम
१.	मुंबई	११	२६३	६,०४,७५०.००
२.	ठाणे	११	५८६	११,७२,०००.००
३.	नाशिक	०६	२००	४,००,०००.००
४.	पुणे	०६	१९०	३,८०,०००.००
५.	औरंगाबाद	०८	३४८	६,९६,०००.००
६.	अकोला	१०	४२८	८,९३,६६३.००
७.	नागपूर	२५	१३८६	१८,७०,९५०.००
एकूण		८५	३४०९	६०,९७,३६३.००

इ) कामगार वसाहतीत कल्याण कार्य :

मंडळाने मान्यता दिलेल्या कामगार वसाहतीत दर तीन महिन्यातून एकदा विविध कल्याणकारी कार्यक्राचे आयोजन करण्यात येते. यामध्ये प्रामुख्याने बाल चित्रकला स्पर्धा, प्रबोधनात्मक पथनाट्य, सांस्कृतिक कार्यक्रम, कवि संमेलन, निबंध स्पर्धा आदि कार्यक्रमाचे आयोजन केले जाते.

अकोला विभागातील गट कार्यालय अमरावती अंतर्गत का. क. केंद्र, गांधी चौक, नवाथे प्लॉट वसाहत, येथे दि. ३१ डिसेंबर २०१८ रोजी स.१०.०० वा. आरोग्य तपासणी व आरोग्य मार्गदर्शन शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म्हणून डॉ. रुपाली तांबे व डॉ. शितल हाले आदी मान्यवर उपस्थित होते.

ठाणे विभागातील गट कार्यालय चिपळूण अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, कुडाळ पिंगुळी वसाहत येथे दि. १४ ऑगस्ट ते १ सप्टेंबर २०१८ या कालावधीत ब्युटीपार्लर प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. प्रशिक्षिका सौ.आलिशा वेतुरेकर व प्रमुख पाहूण्या सौ. नंदा नाईक सामाजिक कार्यकर्त्या या उपस्थित होत्या. सदर शिबीरात २५ कामगार कुटुंबियांनी सहभाग घेतला. कामगार कल्याण केंद्र, चिपळूण अंतर्गत खेडी वसाहत येथे महिलांसाठी रांगोळी पशिक्षण शिबीर ५ सप्टेंबर ते ७ सप्टेंबर २०१८ या कालावधीत आयोजित करण्यात आले होते. प्रशिक्षिका सौ. सुनिता चव्हाण व प्रमुख पाहूण्या सौ.रसिका देवळेकर, नगरसेविका उपस्थित होत्या. शिबीरात २९ लाभार्थींनी सहभाग घेतला.

नाशिक विभागातील का.क.भवन,सिडको अंतर्गत सिडको कामगार वसाहतीत दि.२७ जून २०१८ रोजी वृक्ष लागवड व पर्यावरण स्वच्छता या विषयावर चित्रकला स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. सदर स्पर्धेत ५० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे श्री.एम.के.भदाणे प्राचार्य, ग्रामोदय संस्था हे उपस्थित होते. परिक्षक म्हणून श्री.एस.टी.सुर्यवंशी व श्री.ए.झेड.कुवर यांनी काम पाहीले.

फ) गटस्तरीय कार्यक्रम :

१) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती - १४ एप्रिल २०१८

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर याच्या १२७ व्या जयंती निमित्त राज्यातील सर्व केंद्रावर व्याख्याने, परिसंवाद, सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

नाशिक गट कार्यालया अंतर्गत ललित कला भवन, सिडको, नाशिक येथे डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर याच्या १२७ व्या जयंती निमित्त दि.१४ एप्रिल २०१८ रोजी व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती. सदर कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून श्री.किरण शेंडे (प्राचार्य जी.डी.सावंत महाविद्यालय), प्रमुख पाहूणे मा. श्री.देवराम सैंदाणे (अध्यक्ष जेष्ठ नागरिक संघ) हे मान्यवर उपस्थित होते. सदर कार्यक्रमात व्याख्याते श्री.अविनाश हिरे (प्राध्यापक ग्रामोदय महाविद्यालय), डॉ.जयश्री जाधव (प्राध्यापक के.एस.के.डब्ल्यू. महाविद्यालय), डॉ. निलिमा निकम (प्राचार्य श्री समर्थ शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय) यांनी मार्गदर्शन केले.

अकोला गट कार्यालया अंतर्गत ललित कला भवन, भिमनगर, अकोला येथे डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर याच्या १२७ व्या जयंती निमित्त दि.१४ एप्रिल २०१८ रोजी व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती. सदर कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे मा.सौ.ज्योत्स्ना

गवई (माजी महापौर) हे मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमास व्याख्याते श्री.लक्ष्मण वानखेडे (सामाजिक कार्यकर्ते) यांनी मार्गदर्शन केले.

२) स्पर्धा परीक्षा पूर्वप्रशिक्षण

महाविद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या / पूर्ण झालेल्या कामगार व कामगार कटुंबियांकरीता स्पर्धा परिक्षांची पुर्व तयारी करावी. तसेच अभ्यासक्रम / स्पर्धा परीक्षा स्वरूप इत्यादीबाबत माहिती देऊन पूर्व प्रशिक्षण देण्यात येते.

नागपूर गट क्र.१ गटांतर्गत ललित कला भवन,चंदननगर येथे दिनांक १८.०५.२०१८ रोजी सायंकाळी ४.०० वाजता स्पर्धा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण मार्गदर्शन शिबीर आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी भारतीय महसूल सेवेचे मा.श्री.विसाल बुऱ्हाण हे उपस्थित होते. तर प्रमुख पाहूणे म्हणून नागपूर महानगरपालिका कर्मचारी सहकारी बँकेचे पी.ई.ओ. श्री.संजय श्रुंगारपवार हे उपस्थित होते. सामस वार्ड नागपूरचे संचालक श्री.आशिष गोरे व संत गाडगेबाबा महाविद्यालयाचे प्राध्यापक श्री.राजदिप कटाणे यांनी व्याख्यानाद्वारे स्पर्धा परीक्षा पूर्वतयारी विषयी मार्गदर्शन केले.

औरंगाबाद गटांतर्गत ललित कला भवन, उस्मानपूरा येथे दिनांक २०.०४.२०१८ रोजी सायं.५.३० वाजता स्पर्धा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण मार्गदर्शन शिबीर आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म्हणून बांधकाम मजुर संघाचे मा.श्री.सलिम शहा हे मान्यवर उपस्थित होते. बार्टीचे प्रशिक्षक श्री.प्रविण जाधव व श्री.संतोष बोर्ड यांनी स्पर्धा परिक्षेस बसलेल्या विद्यार्थ्यांना परिक्षे संदर्भात व अभ्यास कशाप्रकारे करावा याविषयी मार्गदर्शन केले.

३) मैदानी खेळ प्रशिक्षण शिबीर

कामगारांच्या मुलांमध्ये खेळांची आवड निर्माण व्हावी, त्यांच्या क्रीडा कलागुणांना प्रेरणा मिळावी व त्यांना तंत्रशुद्ध प्रशिक्षण मिळून चांगले खेळाढू तयार व्हावेत म्हणून मंडळाच्या वतीने विविध खेळांची प्रशिक्षण शिबिरे आयोजित करण्यात येतात.

नागपूर गट क्र.१ गटांतर्गत ललित कला भवन,चंदननगर येथे दिनांक २१ मे ते ४ जून २०१८ या कालावधीत खो-खो प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर शिबीरात २० शिबिरार्थींनी सहभाग घेतला होता. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे मा.श्री.संजय खडतकर कोषाध्यक्ष नागपूर जिल्हा खो-खो असोशिएशन हे उपस्थित होते.

४) १० वी व १२ वी नंतर पुढे काय ? मार्गदर्शन शिबिर

विद्यार्थ्यांना १० वी व १२ वी नंतर पुढे काय ? हा प्रश्न भेडसावत असतो. पालकांनाही आपल्या पाल्यांना पुढे कोणत्या शाखेत पाठवायचे हा प्रश्न सतावत असतो. याकरिता महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळामार्फत १९ गट स्तरावर १० वी व १२ वी नंतर पुढे काय ? मार्गदर्शन शिबिराचे आयोजन करण्यात येते. सदर शिबिराच्या माध्यमातून पदवी,पदविका,अभियांत्रिकी, माहिती तंत्रज्ञान, विविध कोर्स, प्रशिक्षण संस्था याबाबतची माहिती या शिबिरातून मुलांना व पालकांना दिली जाते. यामुळे पालकांना आपल्या मुलाचा कल व रुची कोणत्या अभ्यासक्रमात आहे हे ओळखून निर्णय घेणे सोयीचे होते.

नाशिक गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, सिन्हर येथे दि.१४ ते १९ मे २०१८ या कालावधीत दुपारी ४.०० वाजता १० वी व १२ वी नंतर पुढे काय ? मार्गदर्शन शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म्हणून मा.श्री.किरण चव्हाण (जिंदाल सॉ मिल लि. सिन्हर), वक्ते म्हणून श्री.अरुण चव्हाण, श्री.कारभारी देवकर, श्री.भरत जगताप, श्री.भारत लाटे, श्री.जावेद शेख, डॉ.शामसुंदर झाळके, श्री.भारत मांडे हे मान्यवर उपस्थित होते.

गट कार्यालय ठाणे अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, शहाड येथे दिनांक २ मे २०१८ रोजी सकाळी १०.०० वाजता १० वी व १२ वी नंतर पूढे काय ? मार्गदर्शन शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर शिबिरात कला, वाणिज्य, विज्ञान, बैंकींग व फायनान्स, संगणक, वेद्यकीय, कला/नाट्य, अभियांत्रिकी, व तात्रिक क्षेत्रांबद्दल मार्गदर्शन करण्यात आले. श्रीमती दिपाली बुआ, श्री.हिरेन चौधरी, श्री.अमित बजाज, डॉ.सुबोध घुटे, श्री.चेतन पवार यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म्हणून श्रीमती सुशिला केणी ,शिक्षीका या उपस्थित होत्या.

५) रोजगार व स्वयंरोजगार शिबिर

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ नेहमीच कल्याणकारी कार्यक्रमांच्या माध्यमातून सर्व केंद्रांमधून कामगार व कामगार कुटूंबियांच्या विकासाकरिता स्वयंरोजगार प्रशिक्षण शिबिर माफक शुल्काच्या स्वरूपात आयोजन करीत असते. शिबिरामध्ये भाग घेतल्यावर सर्वच स्वयंरोजगार सुरु करतील असे नाही. म्हणून केंद्र व राज्य सरकारच्या स्वयंरोजगार विषयक योजनांची माहिती, धोरणे, बाजारात उपलब्ध होणारा कच्चा माल, बाजारपेठ व विक्री, प्राथमिक समस्या व उपाय, रोजगाराच्या संधी, बँक व खाजगी संस्थामधून होणारा वित्त पुरवठा अशा विविध विषयावर चर्चासत्रे व व्याख्याने आयोजित करण्यात आली होती.

नाशिक विभागातील गट कार्यालय,नाशिक अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र,ओझर येथे दिनांक २१ ते २८ मे २०१८ या कालावधीत रोजगार व स्वयंरोजगार प्रशिक्षण शिबिर कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. स्वयंसिद्ध बचत गटाच्या अध्यक्षा सौ.कल्पना धुरधाडे , एच.ए.एल.चे सेक्रेटरी श्री.जितेद्र वाळुंज, खादी ग्रामोद्योगच्या सौ.आरती जाधव, स्टेट बँकेचे समन्वयक श्री.संजय शर्मा, जिल्हा उद्योग केंद्राचे श्री.माधव थोरात, बँक ऑफ इंडियाचे व्यवस्थापक श्री.रजत झा, रोजगार व स्वयंरोजगार केंद्राचे श्रीमती कल्पना मडवी, महाराष्ट्र बँक ,ओझरच्या व्यवस्थापिका सौ.सुजाता परांजपे यांनी शासनाच्या विविध योजना यांची माहिती दिली.

गट कार्यालय,लातुर अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र,परळी शहर येथे दिनांक २५.०७.२०१८ ते २६.०७.२०१८ या कालावधीत रोजगार व स्वयंरोजगार प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते.कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे श्री.शिवाजी डोहीफोडे, शाखा व्यवस्थापक तर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री.अविनाश शिंदे होते. सदर शिबिरात ८० प्रशिक्षणार्थीनी सहभाग घेतला.या शिबिरात शासनाच्या विविध योजनांची तसेच मंडळाच्या उपक्रमांची माहिती देण्यात आली.

६) वासंतिक व्याख्यानमाला

वैचारिक व प्रबोधन क्षेत्रात मंडळाच्या व्याख्यानमालेने नेहमीच समाजापुढे एक आदर्श प्रस्थापित केला आहे. अहवाल वर्षात देखील महाराष्ट्रातील सर्व गट कार्यालयांतून या प्रबोधनात्मक वासंतिक व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती.

मुंबई विभागातील गट कार्यालय, अंधेरी येथील कामगार कल्याण केंद्र, सांताकूळ येथे दिनांक ०९ ते ११ मे २०१८ या कालावधीत दररोज दुपारी १२.०० ते २.०० वाजता वासंतिक व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती. व्याख्यानमालेत दिनांक ९.०५.२०१८ रोजी वेळेचे नियोजन या विषयावर श्रीमती प्रज्ञा कदम (नाट्य अभिनेत्री), दिनांक १०.०५.२०१८ रोजी स्व-सुरक्षा या विषयावर श्रीमती भावना राजमलानी (शिक्षिका), दिनांक ११.०५.२०१८ रोजी माहिलांचे आरोग्य या विषयावर डॉ.प्राची बेडेकर यांनी मार्गदर्शन केले.

नाशिक विभागातील गट कार्यालय, नाशिक अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, संगमनेर येथे दिनांक १५ ते २० मे २०१८ या कालावधीत दररोज सकाळी ११.०० वाजता वासंतिक व्याख्यानमाला आयोजित करण्यात आली होती. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे .श्री.दिलिप टपले (ज्येष्ठ नागरिक), श्री.नाना सातपुते (गुणवंत कामगार) हे उपस्थित होते.

व्याख्यानमालेत स्पर्धात्मक युगातील व समाजातील ज्वलंत घडामोडी विषयी पुढील वक्त्यांनी मार्गदर्शन केले. दुध संघाचे कामगार अधिकारी श्री.लक्ष्मण वर्ण, आदर्श विद्यालयाच्या मुख्याध्यापिका सौ.माधवी उपासणी, ॲड.अजित मणियार.कामगार नेते श्री.भारत लाटे, बंचत गटाच्या अध्यक्षा सौ. माधुरी पवार यांनी सदर व्याख्यानमालेत मार्गदर्शन केले.

७) व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिर

कामगार आणि त्यांच्या कुटूंबाचा गुणात्मक विकास व्हावा यादृष्टीने आरोग्य विषयक क्रीडा, सांस्कृतिक, अध्यात्मिक विषयाच्या माध्यमाने संस्कार वर्ग, संभाषण कौशल्य आदी विविध विषयावर व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिराचे आयोजन करण्यात येते.

नाशिक विभागातील नाशिक गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, सातपूर येथे दिनांक ३० मे ते ६ जून २०१८ या कालावधीत व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर शिबिरात गणित सोपी पद्धत, राहणीमान, व्यासपिठावर बोलणे, अभ्यास पद्धत, व्यक्तिमत्त्व विकास, स्पर्धात्मक युगात स्वतःचा विकास साधणे, कौशल्य विकास याबाबत प्रशिक्षण देण्यात आले. सदर शिबिरात श्री.रामदास पाटील, श्री.शिवाजी काळे, श्री.नरेंद्र निकुंभ आदी मान्यवरांनी प्रशिक्षण व मार्गदर्शन केले.

पुणे विभागातील सोलापूर गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण उपकेंद्र, इंदिरानगर येथे दिनांक २७ ते ३० जून २०१८ या कालावधीत व्यक्तिमत्त्व विकास शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर शिबिरात व्यक्तिमत्त्व विकास या विषयावर श्री.राजशेखर शिंदे, श्री.नागेश कोकरे, श्री.राम सुतार यांनी प्रशिक्षण व मार्गदर्शन केले.

८) विविध आस्थापनांच्या व्यवस्थापकांकरीता चर्चासत्र

मंडळाच्या योजना, उपक्रम व कार्यक्रम यांची माहिती कामगारांपर्यंत पोहोचविण्याकरीता विविध आस्थापनांचे मुख्य व्यवस्थापक, व्यवस्थापक (मानव संसाधन), कल्याण अधिकारी, कामगार अधिकारी यांचे चर्चासत्र आयोजित करून त्यांना माहिती देण्यात आली.

गट कार्यालय, कोल्हापुर अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, कराडच्या मार्फत दिनांक २८ फेब्रुवारी २०१९ रोजी सकाळी १० ते २ या वेळेत शताब्दी हॉल, दि कराड अर्बन को. ऑप बैंक येथे विविध आस्थापनांच्या प्रतिनिधींचा सन्मान सोहळा व चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे कराड अर्बन को. ऑप. बैंक लि. कराड चे अध्यक्ष डॉ. सुभाष एरम तर कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान मन्युफेक्चरिंग असो. चे अध्यक्ष श्री. जितेंद्र जाधव यांनी भूषविले. यावेळी मंडळाच्या विविध योजना, उपक्रमांची माहिती पी. पी. टी च्या माध्यमातून उपस्थितांना सांगण्यात आली. सदर कार्यक्रमात आस्थापनांच्या व्यवस्थापकांशी मंडळाच्या योजना, कार्यक्रमाबाबत संवाद साधण्यात आला. यावेळी सोलापुर येथील प्रसिद्ध वक्ते श्री. जयंत करंदिकर यांचे सुखी आयुष्याची गुरुकिल्ली या विषयावर व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.

औरंगाबाद गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, वाळूज येथे दिनांक २० सप्टेंबर २०१८ रोजी विविध आस्थापनांच्या प्रतिनिधींचे चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म्हणून श्रीमती वैशाली पाठाडे व श्री. संतोष गाडे यांची उपस्थिती लाभली. कार्यक्रमात एकूण १४० जणांनी सहभाग घेतला.

९) मंडळाचा वर्धापन दिन – दि. १ जुलै २०१८

कामगार कल्याण कार्याची सुरुवात स्वातंत्र्यपूर्व काळातच झाली. मात्र १ जुलै, १९५३ रोजी स्वतंत्र अशा महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाची स्थापना तत्कालिन शासनाने केली. त्यामुळे १ जुलै हा दिवस मंडळाचा वर्धापन दिन म्हणून साजरा करण्यात येतो. अहवाल वर्षी ६५ वा वर्धापन दिन मोठ्या उत्साहात राज्यातील गट कार्यालये, विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर साजरा करण्यात आला.

मंडळाच्या मुख्यालयामध्ये हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई येथे वर्धापन दिनानिमित्त स्वागत समारंभाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमासाठी तसेच केंद्र सभासद, सिने, नाट्य व विविध क्षेत्रातील अनेक मान्यवरांनी या कार्यक्रमाला भेट देऊन मंडळाला शुभेच्छा दिल्या. यावेळी हदया आर्ट्स प्रस्तुत गीत संध्या हा मराठी/हिंदी गीतांचा संगीतीक सांस्कृतीक कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.

नाशिक विभागीय कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, सातपुर येथे १ जुलै २०१८ रोजी सायं. ५.०० वाजता मंडळाच्या वर्धापन दिन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे श्री. रविंद्र ढवले (ज्येष्ठ रंगकर्मी), सलिम मामा शेख (नगरसेवक), सुनिल ढगे (कार्यवाह अ. भा. ना. परिषद), श्री. सुनिल पाटील (संचालक, स्पेक्ट्रम

अँकडमी) आदि विविध क्षेत्रातील मान्यवर उपस्थित होते. यानिमित्त पुष्कराज थिएटर, नाशिक यांचा सुगम संगीताचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.

१०) जागतिक लोकसंख्या दिन – दि. ११ जुलै २०१८

लोकसंख्या वाढ आणि त्याचे दुष्परिणाम याबाबत जनजागृती व्हावी या उद्देशाने मंडळ ११ जुलै या जागतिक लोकसंख्या दिनी कार्यक्रमाचे आयोजन करते. यानिमित्त कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रीया केलेल्या कामगार दांपत्याचा सत्कार, व्याख्याने आदी कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

गट कार्यालय ठाणे अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, उल्हासनगर येथे दिनांक ११ जुलै २०१८ रोजी दुपारी ४.०० वाजता जागतिक लोकसंख्या दिनानिमित्त कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रीया केलेल्या ५ कामगार सुखी जोडप्यांचा सत्कार करण्यात आला. कार्यक्रमास उल्हासनगर महानगरपालिकेच्या नगरसेविका सौ. सुरेखा आव्हाड या प्रमुख पाहुणे म्हणून व कल्याण विभाग वन परिक्षेत्र अधिकारी श्रीमती कल्पना वाघेरे या अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमात श्री व सौ विलास पाटील (भारत बिजली, ऐरोली), दिलिप नारळे (एस.टी.महामंडळ, कल्याण), जयंतीलाल गुप्ता (सिमेन्स लि. ऐरोली), संजय सावंत (क.डो.म.परिवहन) व विश्वनाथ चिर्लेकर (सिमेन्स लि. ऐरोली) या कामगार दांपत्यांचा मान्यवरांच्या हस्ते शाल, श्रीफळ, सौभाग्य लेणे व मानपत्र व रु. ५०००/- चा रेखांकीत धनादेश देऊन सत्कार करण्यात आला.

गट कार्यालय जळगाव अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, शाहुनगर येथे दिनांक ११ जुलै २०१८ रोजी दुपारी ४.०० वाजता जागतिक लोकसंख्या दिनानिमित्त कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रीया केलेल्या ५ कामगार सुखी जोडप्यांचा सत्कार करण्यात आला. कार्यक्रमास ग.स.सोसायटी, जळगाव चे संचालक मा. श्री. महेश पाटील हे प्रमुख पाहुणे म्हणून व, आकाशवाणी जळगावचे प्रसारण अधिकारी मा. श्री. दिपक केसावलेकर हे अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमात श्री व सौ शशिकांत पाटील (जैन इरिगेशन सिस्टीम जळगाव), परवेज शेख (विद्युत इंजिनिअरिंग कारखाना भुसावळ), बाळकृष्ण कोळंबे (दिपनगर औष्ठिक विद्युत केंद्र), चंद्रशेखर बोरसे (विद्युत इंजिनिअरिंग कारखाना भुसावळ) व संदिप पाटील (जवाहर सुत गिरणी, धुळे) या कामगार दांपत्यांचा मान्यवरांच्या हस्ते शाल, श्रीफळ, सौभाग्य लेणे व मानपत्र व रु. ५०००/- चा रेखांकीत धनादेश देऊन सत्कार करण्यात आला.

११) इयत्ता १० वी व १२ वी शिक्षण घेणा-या कामगार पाल्यांसाठी मार्गदर्शन व उजळणी वर्ग

इयत्ता १० वी मध्ये शिकणाऱ्या कामगारांच्या पाल्यांकरीता गटस्तरावरील एक प्रमुख केंद्राच्या ठिकाणी एक महिन्याचे उजळणी वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर उजळणी वर्गात प्रामुख्याने इंग्रजी, विज्ञान व गणित या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

औरंगाबाद गट कार्यालया अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, बजाजनगर येथे २७ नोव्हेंबर ते २८ डिसेंबर २०१८ या कालावधीत १० वी इयत्तेत शिकणा-या कामगार पाल्यांकरीता एक महिन्याचे उजळणी वर्गाचे आयोजन केले होते. सदर उजळणी वर्गात तज्ज्ञ शिक्षकांनी मार्गदर्शन

केले. शिबिरात ३० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. श्री.मनोज कदम हे प्रमुख पाहूणे म्हणून उपस्थित होते.

१२) खुली समरगीत व स्फूर्तिगीत स्पर्धा

९ ऑगष्ट क्रांतीदिनाचे औचित्य साधून राज्यस्तरीय समरगीत स्पर्धा दिनांक ९ ऑगष्ट २०१८ रोजी संपन्न होणार असल्याने मंडळाने राज्यातील १९ गट कार्यालयांच्या स्तरावर माहे जुलै २०१८ मध्ये समरगीत/स्फूर्तिगीत स्पर्धेचे आयोजन केले होते.

कोल्हापूर गट कार्यालय अंतर्गत राजर्षी शाहू स्मारक भवन, मिनी हॉल, कोल्हापूर येथे दिनांक २५ जुलै २०१८ रोजी समरगीत/स्फूर्तिगीत स्पर्धा आयोजित केली होती. सदर स्पर्धेत ९ संघांनी भाग घेतला. पारितोषिक वितरण समारंभ नागरिका स्पिनिंग मिलचे प्रेसिडेंट ऑपरेशन श्री.आर.एन.इंप्रान, अण्णाभाऊ आजरा सुत गिरणीचे कार्यकारी संचालक श्री. चंद्रशेखर फडणीस, शाहीर विशारद श्री. आझाद नायकवडी, भारतीय कामगार कर्मचारी महासंघ कोल्हापूरचे अध्यक्ष तथा माजी मंडळ सदस्य श्री.सुरेश केसरकर या मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला.

जळगाव गट कार्यालया अंतर्गत ललित कला भवन, शाहूनगर, जळगाव येथे दिनांक १८ जुलै २०१८ रोजी समरगीत/स्फूर्तिगीत स्पर्धा आयोजित केली होती. सदर स्पर्धेत १३ संघानी सहभाग घेतला. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ उत्तर महाराष्ट्र विद्यापिठाचे रजिष्ट्रार श्री.बी.बी.पाटील, दिव्य मराठी, जळगावचे निवासी संपादक श्री.त्र्यंबक कापडे कलादर्श जळगावचे संचालक श्री.सचिन चौगुले यांच्या उपस्थित संपन्न झाला. स्पर्धेचे परिक्षण श्री.संजय पत्की, श्री.संघपाल तायडे, श्रीमती विशाखा देशमुख यांनी केले. स्पर्धेत प्रथम क्रमांक-का.क.केंद्र,दोंडईचा, द्वितीय क्रमांक -का.क.केंद्र, दिपनगर भुसावळ, तृतीय क्रमांक-का.क.केंद्र,चोपडा यांनी पटकावला.

१३)कुस्ती प्रशिक्षण शिबिर

कुस्ती क्रीडा प्रकाराची आवड निर्माण करून चांगले कुस्तीगर घडावे या उद्देशाने कुस्ती प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात येते.

नागपुर-१ गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र,कामठी येथे दिनांक २१.०९.२०१८ ते २१.०९.२०१८ या कालावधीत कुस्ती प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. प्रशिक्षण शिबीरात ४० शिबीरार्थींनी सहभाग घेतला होता.या शिबीरामध्ये श्री.अजय राऊत व श्री. लकिसिंह यांनी कुस्ती प्रशिक्षण दिले.

१४) आरोग्य शिबिर / रक्तदान शिबिर

कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांच्या सुदृढ आरोग्याकरीता व रक्तदान या महाकार्यात हातभार लागावा या उद्देशाने राज्यभरात सर्व गट कार्यालयाच्या स्तरावर आरोग्य तपासणी शिबीर/ रक्तदान शिबीरांचे आयोजन करण्यात आले होते.

नागपुर विभागातील गट कार्यालय,चंदननगर अंतर्गत ललित कला भवन,चंदन नगर येथे दिनांक ११.०९.२०१८ रोजी दुपारी १२.०० ते ३.०० वा.रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते.कार्यक्रमास प्रमूख पाहूणे श्री.राजेश नाईक (सदस्य,राज्य रक्त संक्रमण परिषद) ,

श्री.सतिश होले (माजी उप महापौर तथा नगरसेवक) हे उपस्थित होते. सदर शिबिरात ११० रक्तदात्यांनी सहभाग घेतला.

नाशिक विभागातील गट कार्यालय,जळगाव अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र,दिपनगर,भुसावळ येथे दिनांक ८.०३.२०१९ रोजी सकाळी ११.०० वाजता महिला आरोग्य शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे श्री.श्रेयश महाजन , सामाजिक कार्यकर्ते हे उपस्थित होते. डॉ.सौ. श्रद्धा माळी यांनी उपस्थित महिलांची आरोग्य तपासणी करून त्यांना वैद्यकिय मार्गदर्शन केले. सदर शिबिरात ६५ महिलांनी सहभाग घेतला.

१५) महिला नाट्य महोत्सव

महिलांच्या सुप्त कलागुणांना वाव मिळावा या उद्देशाने मंडळाच्या एकूण ११ गट कार्यालयाच्या स्तरावर महिला नाट्य महोत्सवाचे प्रतिवर्षी आयोजन करण्यात येते.

गट कार्यालय अंधेरी अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, अंधेरी येथे दिनांक २८ सप्टेंबर २०१८ रोजी महिला नाट्य महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले. नाट्य स्पर्धेत ०८ संघांनी सहभाग घेतला. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ प्रमूख पाहूण्या सिने अभिनेत्री श्रीमती प्रतिभा शिंपी व कार्यक्रमांच्या अध्यक्षा श्रीमती जस्मिका देवरुखकर-मऱ्येजर, प्राँपर्टी ओबेराँय, गोरेगांव यांच्या हस्ते संपन्न झाला. स्पर्धेचे परिक्षण श्रीमती संध्या वेल्हाळ, श्री. प्रमोद राजगुरु व श्री. मनोज कुंवर यांनी केले.

गट कार्यालय नाशिक येथील ललित कला भवन, सिडको येथे दिनांक ११ सप्टेंबर २०१८ रोजी महिला नाट्य महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते. नाट्य स्पर्धेत एकूण १२ संघानी सहभाग घेतला. स्पर्धेचे परिक्षण श्रीमती स्वाती शेळके, श्रीमती शुबांगू फाटक व श्री.राजेश शर्मा यांनी केले. स्पर्धेत प्रथम क्रमांक – कामगार वसाहत सिडको, द्वितीय क्रमांक-का.क.केंद्र, देवळालीगांव व तृतीय क्रमांक – ल.क.भवन सिडको, उत्तेजनार्थ -का.क.केंद्र एकलहरे व उत्तेजनार्थ-२, का.क.भवन, सातपुर यांनी पटकावला. पारितोषिक वितरण समारंभ श्रीमती योगिता पवार-एच.आर. सतिष गुप्त, अंबंड यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला.

१६) बाल नाट्य महोत्सव

बालकांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी प्रतिवर्षी बाल नाट्य महोत्सवाचे आयोजन करण्यात येते. अहवाल वर्षी मंडळाच्या राज्यातील १९ गट कार्यालयांत बालनाट्य महोत्सव संपन्न झाला.

चिपळूण गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र, कुडाळ येथे दि. २० डिसेंबर २०१८ रोजी बालनाट्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर स्पर्धेत ८ संघानी सहभाग घेतला. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ मा. श्री. ओंकार तेली, नगराध्यक्ष, कुडाळ नगरपंचायत व मा. श्रीमती सायली मांजरेकर, उपनगराध्यक्षा, कुडाळ नगर पंचायत या मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. स्पर्धेचे परिक्षण मा. श्री. प्रदिप बर्डे, मा. श्री. नित्यानंद जडये व मा. श्री. अनिल आचरेकर यांनी केले.

वरळी गट कार्यालयाच्या वतीने दिनांक ६ ऑक्टोबर २०१८ रोजी ललित कला भवन वरळी येथे बालनाट्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर स्पर्धेत १० संघानी सहभाग

घेतला. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण मा. श्रीमती नेहा वळिंजकर, शिक्षिका व मा. श्री. हरिष चौधरी, गुणवंत कामगार या मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. स्पर्धेचे परिक्षण श्री.दशरथ किर व श्री.सुमित पवार यांनी केले. स्पर्धेत प्रथम क्रमांक-ललित कला भवन वरळी, द्वितीय क्रमांक-का.क.केंद्र,प्रभादेवी, तृतीय क्रमांक-ललित कला भवन, साने गुरुजी पथ व उत्तेजनार्थ-का.क.केंद्र, माझगांव व का.क.केंद्र, जेकब सर्कल यांनी पटकावला .

१७) महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयंती : २ ऑक्टोबर २०१८

महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयंतीनिमित्त १९ गटस्तरावर विविध व्याख्याने व परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

सोलापुर गट कार्यालयाच्या वतीने ललित कला भवन सदर बझार , सोलापुर येथे महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयंती निमित्त दिनांक २ ऑक्टोबर २०१८ रोजी सकाळी ११.०० वाजता गटस्तरीय परिसंवादाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. प्रमुख पाहूणे श्री. सुरेश पाटोळे, सामाजिक कार्यकर्ते यांच्या प्रमूख उपस्थित सदर कार्यक्रम संपन्न झाला. प्रमुख वक्ते मा. प्रा. भिमाशंकर बिराजदार व मा. प्रा. वामन बावळे यांनी महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री यांच्या जीवनकार्यावर आधारित परिसंवादात सहभाग घेतला.

अकोला गट कार्यालय अंतर्गत का.क.केंद्र, मलकापुर, अकोला येथे दिनांक २ ऑक्टोबर २०१८ रोजी महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयंतीनिमित्त गटस्तरीय कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख वक्ते श्री. यादव काकड व श्री.वासुदेव भाकरे यांनी महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री यांच्या जीवनावर आधारीत माहिती दिली.

१८) कामगार पुरुष व महिला भजन स्पर्धा

२ ऑक्टोबर ते ८ ऑक्टोबर महात्मा गांधी स्मृती सप्ताहानिमित्त राज्यातील सर्व गटस्तरावर कामगार पुरुष व महिला भजन प्राथमिक स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. पुरुष विभागात फक्त कामगारांच्या संघाना प्रवेश देण्यात आला होता तर महिला विभागाकरीता ही स्पर्धा खुली ठेवण्यात आली होती.

नागपुर-१ गट कार्यालयाच्या वतीने दिनांक ३ व ४ ऑक्टोबर २०१८ रोजी दुपारी १.०० ते सायंकाळी ५.०० या वेळेत ललित कला भवन, चंदननगर येथे कामगार पुरुष व महिला भजन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. स्पर्धेत पुरुषांचे १२ संघ व महिलांचे १६ संघ सहभागी झाले होते. सदर स्पर्धेत पुरुष व महिला भजन संघानी सुरेल भजने सादर करून उपस्थितांची मने जिंकली. पुरुष भजन स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ मा. श्री. देवेन दसुरे, सामाजिक कार्यकर्ते यांच्या अध्यक्षतेखाली व प्रमुख पाहूणे मा. श्री. विनायक चहाण, वरिष्ठ पोलीस निरिक्षक आणि महिला भजन पारितोषिक वितरण समारंभ मा. श्रीमती आभाताई पांडे, नगरसेविका यांच्या अध्यक्षतेखाली व प्रमुख पाहूण्या मा. श्रीमती उषाताई पॅलट, नगरसेविका या मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. पुरुष भजन स्पर्धेचे परिक्षण श्री. मोहन पात्रिक, मा.श्री.अनंत सुळे व मा. श्रीमती मंगला पात्रिकर आणि महिला भजन स्पर्धेचे परिक्षण मा. श्री. दिपक गाडगे, मा. श्री. सुधिर मस्के व मा. श्री. नितु पारेख यांनी केले.

स्पर्धेचा निकाल : पुरुष विभाग :- प्रथम – ललित कला भवन, चंदननगर, द्वितीय-का.क.केंद्र, ओमनर, तृतीय-का.क.केंद्र, कन्हान, उत्तेजनार्थ-का.क.केंद्र, साकोली व का.क.केंद्र, तुमसर.

महिला विभाग :- प्रथम – ल. क. भवन, इंदोरा, द्वितीय – ल. क. भवन चंदननगर, तृतीय-का.क.केंद्र, भंडारा, उत्तेजनार्थ-का.क.केंद्र, रामटेक व का.क.केंद्र, कामठी. पुरुष व महिला विभागात प्रथम पारितोषिक प्राप्त संघाची राज्यस्तरीय स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली.

अंधेरी गट कार्यालयाच्या वतीने का.क.भवन, अंधेरी येथे दिनांक ५ व ६ ऑक्टोबर २०१८ रोजी पुरुष व महिला भजन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. दिनांक ५ ऑक्टोबर २०१८ रोजी सायंकाळी ४.०० ते ८.०० या वेळेत महिला भजन स्पर्धा तर दिनांक ६ ऑक्टोबर २०१८ रोजी सायंकाळी ४.०० ते ८.०० या वेळेत पुरुष भजन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. सदर स्पर्धेत महिलांचे ८ व पुरुष ८ भजन संघ सहभागी झाले होते. स्पर्धेचे पारितोषिक वितरण ह.भ.प.संभाजी महाराज रमण यांच्या अध्यक्षतेखाली व प्रमूख पाहुणे मा.श्री. धनंजय शनवारे, शाखा प्रबंधक, एल.आय.सी.सांताकूळज यांच्या हस्ते संपत्र झाला.

या कामगार पुरुष भजन व खुल्या महिला भजन स्पर्धेचे परिक्षण मा.श्री.विनोद शिंदे, मा.श्री.विनोद निंबाळकर व श्रीमती ममता खाडीलकर यांनी केले.

स्पर्धेचा निकाल : पुरुष विभाग :- प्रथम – का.क.केंद्र जोगेश्वरी, द्वितीय: का.क.केंद्र सांताकूळज, तृतीय-का.क.केंद्र, गोविंदनगर, मालाड,

महिला विभाग :- प्रथम – का.क.केंद्र जोगेश्वरी, द्वितीय -का.क.केंद्र विरार, तृतीय-का.क.केंद्र सांताकूळज. पुरुष व महिला विभागात प्रथम पारितोषिक प्राप्त संघाची राज्यस्तरीय स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली.

११) लोकनृत्य स्पर्धा

भारतातील पारंपारिक लोककलेची नव्या पिढीला माहिती व्हावी, विविध पारंपारिक लोकनृत्ये एकत्रित पाहाता यावीत तसेच कलावंताच्या कला गुणांना चालना मिळावी याउद्देशाने राज्यातील ११ गट कार्यालयाच्या स्तरावर लोकनृत्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.

नाशिक गट कार्यालयाच्या वतीने ललित कला भवन सिडको येथे दिनांक ०६ ऑक्टोबर २०१८ रोजी लोकनृत्य स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेत केंद्राच्या ११ संघानी सहभाग घेतला. विविध प्रांतातील पारंपारिक लोककला व लोकनृत्याचा अविष्कार स्पर्धकांनी सादर केला. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ इलेक्ट्रॉनिक लि. चे व्यवस्थापक मा.श्री.राहुल शुक्ल व आर.एम.गुपचे संचालक मा.श्री.रमाकांत वाघमारे या मान्यवरांच्या हस्ते संपत्र झाला. स्पर्धेत प्रथम क्रमांक: का.क.केंद्र बुधवार पेठ, द्वितीय क्रमांक : कामगार वसाहत बुधवार पेठ, तृतीय क्रमांक-ल.क.भवन सिडको, उत्तेजनार्थ - कामगार वसाहत सातपुर व उत्तेजनार्थ-कामगार वसाहत विहितगांव. यां संघानी पटकावला.

नागपुर-१ गट कार्यालयाच्या वतीने ललित कला भवन, चंदननगर येथे दिनांक २६ ऑक्टोबर २०१८ रोजी लोकनृत्य स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर स्पर्धेत केंद्रांचे ९

संघ सहभागी झाले होते. प्रमुख पाहूणे मा. श्री. प्रमोदजी पेंडके, सचिव, मैत्री परिवार व परिक्षकांच्या हस्ते विजयी स्पर्धकांना पारितोषिके देण्यात आली. स्पर्धेचे परिक्षण श्री. दिपक घाडगे, श्री. सुधिर मस्के व श्रीमती नितु पारेख यांनी केले. स्पर्धेत प्रथम कमांक-ल.क. भवन इंदोरा, द्वितीय क्रमांक-ल.क. भवन चंदननगर, तृतीय क्रमांक-का.क. केंद्र भंडारा, उत्तेजनार्थ-का.क. केंद्र रामटेक व का.क. केंद्र कामठी यांनी पटकावला.

२०) कौमी एकता सप्ताह – दि. १९ ते २५ नोव्हेंबर २०१८

शासनाच्या निर्देशाप्रमाणे प्रत्येक गट कार्यालयाच्या स्तरावर कौमी एकता सप्ताह दिनांक १९.१९.२०१८ ते २५.१९.२०१८ या कालावधीत आयोजित करण्यात आला. यानिमित्त दि. १९.१९.२०१८-राष्ट्रीय एकात्मता दिन, दि. २०.१९.२०१८-अल्पसंख्यांक कल्याण दिवस, दि. २१.१९.२०१८-भाषिक सुसंवाद दिन, दि. २२.१९.२०१८- दुर्बल घटक दिन, दि. २३.१९.२०१८-सांस्कृतिक एकता दिवस, दि. २४.१९.२०१८- महिला दिन, दि. २५.१९.२०१८ जोपासना दिवस अशा प्रकारच्या कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते.

अहवाल वर्षी अंधेरी गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, जोगेश्वरी येथे दिनांक १९.१९.२०१८ रोजी दुपारी २.०० वाजता राष्ट्रीय एकात्मता दिन कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. यानिमित्त धर्म निरपेक्षता, जातियादी व अहिंसा या विषयावर चर्चासत्र व परिसंवाद आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे मा. श्री. हँरी होलन, सामाजिक कायरकर्ते हे उपस्थित होते. प्रमुख वक्ते मा. श्री. अशिष रत्नाकर, शिक्षक यांनी या परिसंवादात सहभाग घेतला. दि. २०.१९.२०१८ रोजी सकाळी ११.३० वा.का.क. केंद्र, गोरेगांव येथे अल्पसंख्यांक कल्याण दिना निमित्त जातिय सलोखा, बंधुभाव निर्मितीसाठी या विषयावर परिसंवाद आयोजित करण्यात आला होता. याप्रसंगी प्रमुख वक्ते मा. श्रीमती अनिता सावंत, शिक्षिका यांनी परिसंवादात सहभाग घेतला. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे मा. श्री. राकेश शर्मा, सामाजिक कायरकर्ते हे उपस्थित होते. शासनाच्या विविध योजनांचा लाभ कसा घ्यावा व त्याकरीता कोणत्या गोष्टींची पूर्तता करावी याविषयी मार्गदर्शन करण्यात आले.

कोल्हापुर गट कार्यालयाच्या वतीने दिनांक २१.१९.२०१८ रोजी ल.क. भवन राजारामपुरी, कोल्हापुर येथे भाषिक सुसंवाद दिनानिमित्त बहूभाषिक कवि संमेलनाचे आयोजन केले होते. मा. श्री. उद्धव गोडसे, पत्रकार आदी मान्यवारांनी यात सहभाग घेतला. या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहूणे मा. श्री. साताप्पा सुतार, सामाजिक कायरकर्ते व अध्यक्ष मा. श्री. सारिका पाटील, समाजसेविका या उपस्थित होत्या. काव्याच्या माध्यमातून भाषिक सुसंवादाचे महत्व पटवून दिले. दि. २२.१९.२०१८ रोजी का.क. केंद्र, सागरमाळ येथे दुर्बल घटक या विषयावरील व्याख्यानात मा. श्री. जावेद फरास, फिल्ड ऑफिसर, के.डी.सी.बॅक व मा. श्री. संजय इनामदार, जनसंपर्क अधिकारी, कोल्हापुर महानगर पालिका परिवहन उपक्रम यांनी शासनाच्या व बँकांच्या दुर्बल घटकांसाठी असलेल्या विविध योजना या विषयावर मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे श्रीमती हेमलता निकम, सामाजिक कायरकर्त्या व मा. श्री. रणजित मिणचेकर, नाट्य कलावंत हे मान्यवर उपस्थित होते.

चंद्रपुर गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र महाकाली वार्ड येथे दिनांक २३.११.२०१८ रोजी दुपारी १२.०० वाजता सांस्कृतिक एकता दिन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर दिवशी सांस्कृतिक एकात्मतेवर आधारित कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. सदर कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे मा. श्री. वामनराव रामटोके, सामाजिक कार्यकर्ते हे उपस्थित होते. दिनांक २४.११.२०१८ रोजी दुपारी १.०० वाजता का.क. केंद्र, चंद्रपुर येथे महिला दिनानिमित्त महिलांचे सबलीकरण या विषयावर मा. श्रीमती रश्मी हिवरे, समाजसेविका यांनी मार्गदर्शन केले. सदर कार्यक्रमाला मा. श्रीमती स्नेहल बांगडे या प्रमुख पाहूण्या म्हणून उपस्थित होत्या.

वरळी गट कार्यालय अंतर्गत दिनांक २५.११.२०१८ रोजी ललित कला भवन, साने गुरुजी पथ येथे पर्यावरण जोपासना दिन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास प्रमुख वक्ते मा. श्री. मंगेश दळवी, सामाजिक कार्यकर्ते यांनी पर्यावरण जोपासणा या विषयावर मार्गदर्शन केले.

२१) शरीर सौष्ठव स्पर्धा (कामगार श्री)

कामगार व कामगार पाल्यांचे आरोग्य संवर्धनाच्या दृष्टीने मंडळाच्या वतीने आरोग्यधाम (व्यायामशाळा) सुरु करण्यात आलेले आहेत. गट कार्यालयाच्या स्तरावर "कामगार श्री" शरीर सौष्ठव स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.

गट कार्यालय, चंद्रपुर अंतर्गत ललित कला भवन, बंगाली कॅप, चंद्रपूर येथे दि. १९.१२.२०१८ रोजी सायंकाळी ६.०० वाजता "कामगार श्री" शरीरसौष्ठव स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. सदर स्पर्धेत ४० स्पर्धकांनी सहभाग घेतला. स्पर्धा पाच वजनी गटात घेण्यात आली. सन २०१८-१९ मधील गटस्तरीय "कामगार श्री" चा किताब मयुर नहाके याने पटकावला. विजयी स्पर्धकांना महापौर मा. सौ. अंजली घोटेकर, जिल्हा परिषद सभापती मा. श्री. ब्रिजभूषण पाझारे यांच्या हस्ते पारितोषिके देण्यात आली.

ठाणे गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, आनंदनगर येथे दिनांक २८ नोव्हेंबर २०१८ रोजी "कामगार श्री" शरीर सौष्ठव स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. सदर स्पर्धेत ४५ स्पर्धकांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमाचा परितोषिक वितरण समारंभ सभागृह नेता तथा नगरसेवक मा. श्री. नरेश म्हस्के, ठाणे शहर शारिरसौष्ठव संघटनेचे सचिव मा. श्री. संदेश धर्माधिकारी आदी मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला.

२२) गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परिक्षेत ९०% पेक्षा जास्त गुण मिळविलेल्या कामगार कुटुंबिय विद्यार्थ्यांचा प्रत्येकी रु. ५,०००/- चा धनादेश देऊन विद्यार्थ्यांसह त्यांचे आई वडील / गुरुजन यांचा सत्कार मंडळाच्या वतीने प्रतिवर्षी केला जातो.

मुंबई विभागीय कार्यालयाच्या वतीने नायगाव, वरळी आणि अंधेरी गट कार्यालया अंतर्गत १० वी/१२ वी परिक्षेत गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार दि. १७ मार्च २०१९ रोजी सायं. ५.०० वाजता ललित कला भवन, नायगाव येथे आयोजित करण्यात आला होता. शालांत व उच्च माध्यमिक परिक्षेत १० टक्के हुन जास्त गुणांनी उर्तीण १७ कामगार पाल्यांचा यावेळी प्रत्येकी रु. ५,०००/- प्रमाणे एकूण रु. ८५ हजार देऊन सत्कार करण्यात आला. याचिनाचे औचित्य

साधून परदेशी उच्च शिक्षणासाठी विदेशात शिक्षण घेत असलेल्या २७ कामगार पाल्यांचा रु.५०,०००/- प्रमाणे रु.१३ लाख ५० हजाराची शिष्यवृत्ती प्रदान करण्यात आली. तसेच राज्य, राष्ट्र व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर प्राविण्य मिळवलेल्या कामगार/कामगार कुटुंबियांना क्रीडा शिष्यवृत्तीच्या माध्यमातून रु.६७,०००/- एवढ्या रकमेचे वितरण करण्यात आले. याप्रसंगी प्रमुख पाहूणे मंडळाचे कल्याण आयुक्त श्री.महेंद्र तायडे हे उपस्थित होते.

चिपळूण गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र, चिपळूण येथे दि.२६.०३.२०१९ दुपारी ३.०० वाजता १०वी व १२ वी गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी आगार व्यवस्थापक मा.श्री.संदिप पाटील हे उपस्थित होते. तर प्रमुख पाहूणे मा. सौ. सोनाली खर्चेवराडे, प्राध्यापिका डीबीजे कॉलेज, मा.सौ.जान्हवी शेरे, मुख्याध्यापिका जिल्हा परिषद शाळा आदी मान्यवर उपस्थित होते.

अमरावती गट कार्यालयाच्या वतीने ललित कला भवन, अमरावती येथे दि.१६.०३.२०१९ रोजी दुपारी ३.०० वाजता १०वी व १२ वी गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांचा सत्कार कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. लेफ्ट.कर्नल श्री.एल.डब्ल्यु.गाले, क्षेत्रीय व्यवस्थापक, महाराष्ट्र माजी सैनिक महामंडळ, अमरावती, प्रमुख पाहूणे म्हणून मा. श्री. नितीन जयस्वाल, व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, अमरावती, मा. श्री. निलेश धारगावे, उपयंत्र अभियंता, विभागीय कार्यशाळा, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, अमरावती आदी मान्यवर उपस्थित होते.

२३) हुतात्मा बाबू गेनू स्मृतीदिन –दि.१२ डिसेंबर २०१८

स्वदेशी चळवळीत शहीद झालेले हुतात्मा बाबू गेनू यांच्या स्मृती दिनानिमित्त दिनांक १२ डिसेंबर २०१८ रोजी गट स्तरावर त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून आदरांजली वाहण्यात आली. तसेच गटस्तरावर व्याख्यान / परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

कोल्हापूर गट कार्यालय अंतर्गत कामगार कल्याण केंद्र, कराड येथे दि.१२.१२.२०१८ रोजी दुपारी २.०० वाजता हुतात्मा बाबू गेनू स्मृती दिनानिमित्त व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. प्रमुख वक्ते श्री. रमेश पाटील व श्री. भरत जाधव यांनी हुतात्मा बाबू गेनू यांच्या जीवनकार्यावर आधारित माहिती दिली. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे कामगार नेते मा.श्री.विकास चव्हाण, अध्यक्ष म्हणून यशवंतराव चव्हाण माध्यमिक हायस्कूलचे मुख्याध्यापक मा.श्री.एस.आर.कदम हे उपस्थित होते.

२४) राष्ट्रीय ग्राहक सप्ताह-दिनांक २६ ते ३० डिसेंबर २०१८.

शासनाच्या निर्देशाप्रमाणे दिनाक २६ ते ३० डिसेंबर २०१८ या कालावधीत सर्व गटस्तरावर ग्राहक सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले. या सप्ताहानिमित्त लोकांमध्ये ग्राहक कायद्याविषयी जनजागृती व्हावी याकरीता प्रदर्शन व चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. यानिमित्त सर्व गटस्तरावर दि.२६.१२.२०१८ रोजी राष्ट्रीय ग्राहक भित्तीपत्रक प्रदर्शन, दि.२७.१२.२०१८-निबंध स्पर्धा, दि.२८.१२.२०१८- चर्चासत्र व परिसंवाद ,दि.२९.१२.२०१८-मुलांसाठी चित्रकला स्पर्धा आणि महिलांसाठी रांगोळी स्पर्धा,दि.३०.१२.२०१८ रोजी पारितोषिक वितरण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

सांगली गट कार्यालयाच्या वतीने दि. २६ ते ३० डिसेंबर २०१८ या कालावधीत लिलित कला भवन, सांगली येथे राष्ट्रीय ग्राहक सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले होते. दि. २६ डिसेंबर रोजी ग्राहक जनजागृती विषयक प्रदर्शन, दि. २७ डिसेंबर रोजी निबंध स्पर्धा, दि. २८ डिसेंबर रोजी परिसंवाद कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. श्री. अजय भोयर, सौ.राखी जिचकार यांनी ग्राहकांचे हक्क व कायद्याविषयी माहिती दिली. दि. २९ डिसेंबर रोजी चित्रकला व रांगोळी स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. दि. ३० डिसेंबर रोजी स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ टिळक विद्यापिठाचे समाजकार्य विभागाचे प्राचार्य मा. श्री. मुणकीर मुजावर, उद्योजिका मा. सौ. रेखा कदम, उद्योजिका मा. सौ. वंदना पाटील या मान्यवरांच्या हस्ते संपत्र झाला.

नागपूर गट १ कार्यालयाच्या वतीने का. क.केंद्र, ओमनगर येथे दि. २६ ते ३० डिसेंबर २०१८ या कालावधीत राष्ट्रीय ग्राहक सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले होते. दि. २६ डिसेंबर रोजी ग्राहक जनजागृती विषयक प्रदर्शन, दि. २७ डिसेंबर रोजी निबंध स्पर्धा, दि. २८ डिसेंबर रोजी परिसंवाद कार्यक्रमात श्री. संजय धर्माधिकरी (प्रांत सचिव), श्री. विनोद देशमुख (संपर्क प्रमुख) यांनी सहभाग घेतला होता. दि. २९ डिसेंबर रोजी चित्रकला स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती. दि. ३० डिसेंबर रोजी स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ अँडव्होकेट श्री. अंकुश डोंगरे, सामाजिक कार्यकर्ते श्री. उध्दव मानापूरे या मान्यवरांच्या हस्ते संपत्र झाला.

२५) स्वामी विवेकानंद जयंती - (युवा दिन) दिनांक १२ जानेवारी २०१९

स्वामी विवेकानंद जयंती निमित्त (युवा दिन) दिनांक १२ जानेवारी २०१९ रोजी केंद्रामध्ये त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून आदरांजली वाहण्यात आली. यानिमित्त गट स्तरावर युवक/युवतींचा मेळावा आयोजित करण्यात आला होता. या युवा मेळाव्यामध्ये परिसंवाद, विविध स्पर्धाचे आयोजन केले होते.

नागपूर गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपूर येथे दि. १२ जानेवारी २०१९ रोजी सकाळी ११.०० वाजता स्वामी विवेकानंद जयंती (युवा दिन) निमित्त व्याख्यानाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. डॉ. देवानंद गिरडकर व प्रा. निलेश ढबाले यांनी स्वामी विवेकानंद यांच्या जीवन कार्यावर आधारित व्याख्यान दिले. कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे म्हणून नागपूर महानगरपालिकेचे माजी महापौर मा. श्री. सतिश होले हे उपस्थित होते.

२६) कै.नारायण मेघाजी लोखंडे पुण्यतिथी- दि. ९ फेब्रुवारी २०१९

कामगार चळवळीचे आद्यप्रणेते कै.नारायण मेघाजी लोखंडे यांची पुण्यतिथी निमित्त दिनांक ९ फेब्रुवारी २०१९ रोजी गट स्तरावर त्यांच्या जीवन व कार्यावर व्याख्यान / परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

२७) जागतिक महिला दिन –दिनांक ८ मार्च २०१९

राज्यातील सर्व गटस्तरावर जागतिक महिला दिनानिमित्ताने दिनांक ८ ते १० मार्च २०१९ या कालावधीत विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. दिनांक ८ मार्च रोजी महिलांसाठी आरोग्य शिबीर आयोजित करण्यात आले. यात नेत्र, मधुमेह, रक्तदाब, कर्करोग व हृदयरोग आर्द्धची तपासणी करण्यात आली. दिनांक ९ मार्च रोजी स्त्री भूषण हत्या या विषयावर

परिसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. दिनांक १० मार्च रोजी विविध क्षेत्रातील उल्लेखनीय काम करणाऱ्या कामगार व कामगार कुटुंबिय महिलांचा सत्कार करण्यात आला.

ठाणे गट कार्यालयाच्या वतीने कामगार कल्याण केंद्र सावंतवाडी येथे दि.८ मार्च रोजी सकाळी १० ते ३ या वेळेत जागतिक महिला दिनानिमित्त आरोग्य शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सामाजिक कार्यकर्ता मा.श्री.राजेश गुप्ता उपस्थित होते. याप्रसंगी डॉ.विशाल पाटील, डॉ.शर्वरी सावंत, डॉ.स्वाती पाटील यांनी सदर शिबिरात उपस्थित महिलांची तपासणी करून त्यांना आरोग्य विषयक मार्गदर्शन करण्यात आले.

कोल्हापूर गट कार्यालयाच्या अंतर्गत एल्कॉम इंटरनॅशनल प्रा.लि. कागल एम.आय.डी.सी येथे दि.९ मार्च रोजी रुग्ण भ्रूण हत्या या विषयावर परिसंवादाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता.सदर परिसंवादात सौ.रोजलिना गॉडद-बारदेस्कर (संस्थापक अध्यक्षा विलरोज फाऊंडेशन, कोल्हापूर), डॉ.शुभांगी पाटील (मानसोपचार तज्ज्ञ व समुपदेशक, कोल्हापूर) यांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे फॅक्टरी हेड मा. श्री. नरेंद्र महाजन, एच.आर.व अँडमिन मैनेजर मा, श्री.संदिप देसाई हे उपस्थित होते.

अंधेरी गट कार्यालयातील कामगार कल्याण भवन अंधेरी येथे दि.१० मार्च रोजी सकाळी ११.०० वाजता विविध क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केलेल्या कामगार व कामगार कुटुंबिय महिलांचा सत्कार समारंभ आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे हेमेक इंजिनिअरींग प्रा.लि. अंधेरीच्या व्यवस्थापक श्रीमती रुपा जरिवाला या अध्यक्षस्थानी तर बचत गटाच्या सदस्य श्रीमती अनिला चौधरी या प्रमुख पाहुण्या म्हणून उपस्थित होत्या.यावेळी या प्रसंगी सौ.मिना सानप, सौ.श्रेया जाधव, सौ.शैलजा गांगण, सौ.श्रद्धा पवार, सौ.वासंती भोर, सौ.अश्धिनी गावडे व सौ.वनिता म्हसकर या सात कर्तृत्वान महिलाचा सन्मानचिन्ह,शाल,श्रीफळ देऊन सत्कार करण्यात आला.

ग) विभागस्तरीय कार्यक्रम :

१) नाट्य प्रशिक्षण शिबिर :

नवोदित कामगार व कामगार कुटुंबिय कलावंत, तंत्रज्ञ यांना नाटकाच्या विविध पैलुंचे ज्ञान असणे गरजेचे आहे. त्या उद्देशाने नाट्य प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन विभागीय स्तरावर केले जाते. शिबिरात अभिनय, आवाज, प्रकाश योजना, नेपथ्य, नृत्य आदि विषयावर ख्यातनाम नाटककार, दिग्दर्शक, अभिनेते, नाट्य समिक्षक, संगीतकार, नेपथ्यकार यांचे बहुमोल मार्गदर्शन या शिबिरात केले जाते.

ठाणे विभागाच्या वतीने दिनांक १४.११.२०१८ ते दिनांक २०.११.२०१८ या कालावधीत कामगार कल्याण भवन, विक्रोडी येथे नाट्य प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. शिबिराचे उद्घाटन सुप्रसिध्द सिने अभिनेत्री मा.श्रीमती ऐश्वर्या पवार, प्रसिध्द रंगकर्मी लवराज कांबळी, महेश सावंत यांच्या हस्ते करण्यात आले. कामगार व कामगार कुटुंबिय कलाकारांनी याचा लाभ घेतला. सदर शिबिराचे संयोजन ज्येष्ठ नाट्य समिक्षक श्री.नंदकुमार पाटील यांनी केले.

नागपूर विभागाचे नाट्य प्रशिक्षण शिबिर दि.२३.१०.२०१८ ते २९.१०.२०१८ या कालावधीत कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपूर येथे संपन्न झाले. शिबिराचे उदघाटन ज्येष्ठ रंगकर्मी मा.श्री.सर्जराव गलपट, गुणवंत कामगार मा.श्री.बळवंत भोयर आदी मान्यवरांच्या उपस्थितीत करण्यात आले. शिबिराचे संचलन प्रसिद्ध नाट्यकर्मी मा.श्री.सलिम शेख यांनी केले. अखिल भारतीय नाट्य परिषदेचे मा.श्री. नरेश गडेकर व ज्येष्ठ रंगकर्मी मा.श्री.अनिल चनाखेकर यांच्या उपस्थितीत शिबिराचा समारोप करण्यात आला. कामगार व कामगार कुटुंबिय कामगार कलाकारांचा यासाठी उत्तम प्रतिसाद लाभला. सदर शिबिरात अभिनय, नेपथ्य, प्रकाशयोजना, आवाज, नृत्य आदि विविध विषयावर मार्गदर्शन करण्यात आले.

२) ६६ वा प्राथमिक कामगार नाट्य महोत्सव :

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या वतीने राज्यातील मुंबई, ठाणे, पुणे, नाशिक, अकोला, औरंगाबाद, नागपूर या सात विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर ६६ वा प्राथमिक नाट्य महोत्सव संपन्न झाला. त्यातील संक्षिप्त अहवाल पुढील प्रमाणे आहेत.

मुंबई विभागाचा नाट्य महोत्सव : दि.११.१२.२०१८ ते दि.१०.०१.२०१९ या कालावधीत ललित कला भवन, वरळी येथे आयोजित करण्यात आला. या महोत्सवात एकुण १८ नाट्य संघानी सहभाग नोंदविला. स्पर्धेचे उदघाटन मान्यवर परिक्षक श्री. संभाजी सावंत, श्रीमती स्मिता तोडकर व श्री. विजय टाकळे यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. तसेच स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण रमारंभ दि.११ जानेवारी २०१९ रोजी सुप्रसिद्ध सिने-नाट्य कलावंत मा.श्री.विजय गोखले, गोदरेज कंपनीचे जनरल मैनेजर मा.श्री.शेखर सुर्वे व क्रिस्टल कंपनीचे एच.आर.हेड मा.श्री.ललित श्रीवास्तव आदी मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. स्पर्धेच्या विजेत्यांचा मान्यवरांच्या हस्ते धनादेश व प्रमाणपत्र देऊन गौरव करण्यात आला. स्पर्धेचा संक्षिप्त निकाल पुढील प्रमाणे आहे.

सर्वोत्कृष्ट नाट्य प्रयोगाचे पारितोषिक अनुक्रमे प्रथम क्रमांक 'चिमणीं घर मेणाच' या ललित कला भवन वरळी, द्वितीय 'त्रिकोणमिती' सादरकर्ते कामगार कल्याण केंद्र रामदूत, तृतीय क्रमांक 'अजुनही चांद रात आहे' सादरकर्ते कामगार कल्याण भवन अभ्युदयनगर आणि उत्तेजनार्थ क्रमांक 'घंटानाद' सादरकर्ते ललित कला भवन ना.म.जोशी मार्ग, 'गस्त' सादरकर्ते कामगार कल्याण भवन प्रभादेवी या नाटकांनी पटकावला. याव्यतिरीक्त सर्वोत्कृष्ट दिग्दर्शक, अभिनेता (पुरुष व महिला), नेपथ्य, पार्श्वसंगित, प्रकाश योजना व नाट्यलेखन यासाठी पारितोषिके देण्यात आली.

औरंगाबाद विभाग प्राथमिक नाट्य महोत्सव : औरंगाबाद विभागाच्या वतीने ललित कला भवन, उस्मानपुरा, औरंगाबाद येथे दि.२०.१२.२०१८ ते दि.०७.०१.२०१९ आयोजित करण्यात आला होता. सदर स्पर्धेचे उदघाटन नाटककार तथा देवगिरी महाविद्यालय औरंगाबाद येथील नाट्यशास्त्र विभाग प्रमुख मा.प्रा.अनिलकुमार साळवे, औरंगाबाद मुद्रा बँक योजनेचे समन्वय समिती सदस्य मा.श्री.राहुल चौधरी, कामगार उप-आयुक्त मा.श्री.शैलेंद्र पोळ या मन्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. सदर विभागाच्या नाट्यस्पर्धेत एकुण १७ नाट्यसंघानी सहभाग घेतला होता. सपर्धेस प्रेक्षकांचा चांगला प्रतिसाद लाभला.

सदर स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दिनांक ८ जानेवारी २०१९ रोजी जेष्ठ नाट्यकर्मी तथा रोहरडेल हायस्कुलच्या मुख्याध्यापिका मा.डॉ.सुलेखा ढगे, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालयाचे सहसंचालक मा.श्री. राम दहिफळे, ऋचा इंजिनिअरिंगच्या एच.आर. प्रमुख मा.श्री. रवि मंगलारप व मेलमैन ऑटोचे मैनेजर मा.श्री. विजय साळवे आदी मान्यवरांच्या उपस्थित संपत्र झाला.

स्पर्धेचा संक्षिप्त निकाल पुढिलप्रमाणे आहे. सर्वोत्कृष्ट नाटकाचे प्रथम द्वितीय व तृतीय क्रमांकाचे बक्षिस अनुक्रमे 'पाऊस पाड्या' का.क.केंद्र, वाळूज, 'खिडक्या' का.क.केंद्र, सिडको नांदेड, 'दुसरा अंक' का.क.केंद्र मुदखेड तर उत्तेजनार्थ बक्षिसे अनुक्रमे 'सेकंड होम' का.क.केंद्र शहाबाजार, 'तो क्षण' ल.क.भ. उस्मानपुरा, 'बिंग बॉस' का.क.भ. जालना, 'खेळी मेळी' का.क.भ. लातुर यांनी पटकावली. याव्यतिरिक्त सर्वोत्कृष्ट अभिनय पुरुष व महिला, सर्वोत्कृष्ट दिग्दर्शक, नेपथ्य, पार्श्वसंगित, प्रकाश योजना, नाट्य लेखन आदी पारितोषिकांचे वितरण याप्रसंगी करण्यात आले.

स्पर्धेचे परिक्षण नाट्यक्षेत्रातील मान्यवर श्री.विवेक दिवटे, श्री. दत्तात्रय जाधव, श्रीमती शोभा दांडगे यांनी केले.

ठाणे विभाग प्राथमिक नाट्य महोत्सव : ठाणे विभागाच्या वतीने दि. १.१२.२०१८ ते दि. २७.१२.२०१८ रोजी कामगार कल्याण भवन, विक्रोळी, मुंबई येथे संपत्र झाला. या महोत्सवात एकुण २१ संघांनी भाग घेतला होता. स्पर्धेचे उद्घाटन मान्यवर परिक्षकांच्या शुभभस्ते करण्यात आले.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दि. २८ डिसेंबर २०१८ रोजी ९९ व्या अखिल भारतीय मराठी नाट्य संमेलनाचे अध्यक्ष जेष्ठ रंगकर्मी श्री. प्रेमानंद गज्वी, सुप्रसिद्ध सिने नाट्य अभिनेते मा.श्री. संजय खापरे, ठाणे म.न.पा. परिवहन चे व्यवस्थापक मा.श्री. संदिप माळवी, सुप्रसिद्ध सिने नाट्य अभिनेत्री मा.श्रीमती भाग्यश्री जोशीराव व मंडळाचे कल्याण आयुक्त श्री. सतीश दाभाडे आदी मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपत्र झाला. विजेत्या स्पर्धकांचा धनादेश व प्रमाणपत्र देऊन गौरविण्यात आले.

स्पर्धेचे परिक्षण मान्यवर रंगकर्मी श्री. अनंत पेडणेकर, श्री. महेश सावंत, श्रीमती नविनी कुलकर्णी यांनी केले.

पुणे विभाग प्राथमिक नाट्य महोत्सव : पुणे विभागाच्या वतीने भरत नाट्य मंदिर, सदाशिव पेठ, पुणे येथे दि. १४.१२.२०१८ ते दि. १०.१.२०१९ रोजी आयोजित करण्यात आला होता. स्पर्धेचे उद्घाटन सुप्रसिद्ध सिने नाट्य अभिनेते मा.श्री. सुनिल गोडबोले, दै.सकाळ चे व्यवस्थापक मा.श्री.राम शेळके व भरत नाट्य मंदिराचे व्यवस्थापक मा.श्री.अरुण गाडगीळ आदी मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. सदर स्पर्धेत एकुण २० संघांनी सहभाग नोंदविला होता.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दि. ११.०१.२०१९ रोजी कामगार कल्याण भवन, सहकार नगर पुणे येथे संपत्र झाला. सदर कार्यक्रमास अखिल भारतीय नाट्य परिषद, पुणे चे अध्यक्ष मा.श्री.मेघराज राजेभोसले व सुप्रसिद्ध सिने नाट्य अभिनेत्री मा.श्रीमती भाग्यश्री देसाई आदी मान्यवर उपस्थित होते.

सर्वोत्कृष्ट नाट्य प्रयोगाची बक्षिसे अनुक्रमे 'हासपर्व' का.क.केंद्र सागरमाळ, 'दैवम अचिंत्यम्' का.क.केंद्र सिध्देश्वरनगर सोलापूर, 'समाज सुधारक मित्र मंडळ' का.क.केंद्र हडपसर पुणे तर उत्तेजनार्थ बक्षिसे 'सज्जाद' का.क.भवन संभाजीनगर पुणे, 'नंगी आवाजे' का.क.केंद्र मांजर्ड सांगली यांनी पटकावली.

स्पर्धेचे परिक्षण नाट्यक्षेत्रातील मान्यवर श्री.देवदत्त पाठक, श्री. राज कुबेर व डॉ. श्रीमती नयना कासखेडीकर यांनी केले.

नाशिक विभाग प्राथमिक नाट्यमहोत्सव : नाशिक विभागाच्या वतीने दि.७.१२.२०१८ ते ४.१.२०१९ रोजी संपन्न झाला. महोत्सवाचे उद्घाटन १८ व्या अ.भा.नाट्य संमेलनाच्या अध्यक्ष ज्येष्ठ रंगकर्मी मा.श्रीमती किर्ती शिलेदार यांचे हस्ते तर पारितोषिक वितरण समारंभ सुप्रसिध्द अभिनेते मा.श्री. सचिन शिंदे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत करण्यात आला. या नाट्य महोत्सवात एकुण २३ संघानी सहभाग घेतला होता.

या स्पर्धेचे विजेते अनुक्रमे प्रथम सांबरी नाटक सादरकर्ते का.क.केंद्र, पिंपाळा, द्वितीय डोंगरार्त नाटक सादरकर्ते का.क.केंद्र नेहरूनगर, तृतीय आधारशिला नाटक सादरके का.क.भ. सातपूर.

अकोला विभागाचा प्राथमिक नाट्यमहोत्सव : अकोला विभागाचा प्राथमिक नाट्य महोत्सव दि.१४ डिसेंबर २०१८ ते ८ जानेवारी २०१९ रोजी अमरावती येथे संपन्न झाला. उद्घाटन कार्यक्रमास प्रमुख पाहूणे मान्यवर ज्येष्ठ नाट्यकर्मी श्री.राजाभाऊ मोरे, ॲड. राजेंद्र पांडे आदी उपस्थित होते.

स्पर्धेत प्रथम क्रमांक मोमोज सादरकर्ते शेगाव केंद्र, द्वितीय क्रमांक वारूळ सादरकर्ते तारफैल केंद्र, तृतीय क्रमांक धंदेवाईक सादरकर्ते अकोटफैल केंद्र आणि उत्तेजनार्थ कौमार्य सादरकर्ते राधानगर केंद्र

स्पर्धेचे परिक्षण मान्यवर श्री.चंद्रकांत डोरले, श्री.अनिल कुलकर्णी, श्री.अनिल अंजनकर यांनी केले.

नागपुर विभाग प्राथमिक नाट्य महोत्सव : नागपुर विभागाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपुर येथे दिनांक १.१२.२०१८ ते दिनांक २८.१२.२०१८ या कालावधीत प्राथमिक नाट्य महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते. नाट्य स्पर्धेचे उद्घाटन डॉ.निलकांत कुलसंगे, ज्येष्ठ नाट्यकर्मी तथा माजी संचालक , गीत व नाट्य विभाग सुचना व प्रसारण मंत्रालय भारत सरकार, प्रमुख पाहूणे श्री.सी.एम.रणधिर (अध्यक्ष. एम.आय.ए.हिंगणा), श्री.सी.जी.शेगोकार (सचिव, एम.आय.ए.हिंगणा)या मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला.

सदर नाट्य स्पर्धेत २५ संघानी सहभाग घेतला.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दिनांक २९.१२.२०१८ रोजी प्रमुख पाहूणे आमदार श्री.सुधाकर कोहळे, मंडळाचे प्र.कल्याण आयुक्त श्री.सतीश दाभाडे या मान्यवरांच्या उपस्थित संपन्न झाला.

स्पर्धेत प्रथम क्रमांक - नर्थोंग टू से (ल.क.भवन, बंगाली कॅम्प,चंद्रपुर), द्वितीय क्रमांक - फतवा (कामगार कल्याण केंद्र,बेझनबाग), तृतीय क्रमांक -एकझीट (का.क.भवन, राजे रघुजी नगर) तर उत्तेजनार्थ पारितोषिके वय कोवळे उन्हाचे (का.क.केंद्र, वसंतनगर,नागपुर)

चेकमेट (कामगार वसाहत, जयताळा)यांनी पटकावले.स्पर्धेचे परिक्षण प्रा.डॉ.संगीता टेकाडे, श्री.पराग लुले, श्री.अजय करंडे यांनी केले.

. सन १८-१९ या अहवाल वर्षी सात विभागीय कार्यालया अंतर्गत एकूण १४२ नाट्यसंघानी सहभाग घेतला . सदर स्पर्धेत दोन हजारहून जास्त कलावंत सहभागी झाले होते. विभागनिहाय प्राथमिक नाट्यस्पर्धेत सहभागी नाट्यसंघ :

क्र	विभाग	सहभागी नाट्य संघ
१	मुंबई	१८
२	ठाणे	२१
३	पुणे	२०
४	नाशिक	२३
५	अकोला	१७
६	औरंगाबाद	१८
७	नागपूर	२५
एकूण		१४२

३) रंगभूमी दिन – ५ नोव्हेंबर

प्रतिवर्षी ५ नोव्हेंबर रोजी मंडळाच्या वतीने सात विभागीय कार्यालयाच्यास्तरावर रंगभूमी दिन कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. सदर कार्यक्रमात कामगार रंगभूमीवर काम केलेल्या ज्येष्ठ व पुरस्कारप्राप्त रंगकर्मीचा सत्कार प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते करण्यात येतो.

नागपूर विभागाच्यावतीने कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपूर येथे रंगभूमी दिन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर कार्यक्रमास नागपूर विद्यापीठाच्या ललित कला विभागाचे माजी प्रमुख मा.डॉ.विनोद इंदूरकर, ज्येष्ठ रंगकर्मी मा.श्री.प्रभाकर आंबोणे व श्री.रमेश भिसीकर यांची प्रमुख उपस्थिती लाभली होती. याप्रसंगी ज्येष्ठ रंगकर्मी मान्यवर कु.दिपलक्ष्मी भट, श्री.सुबोध सुर्जीकर, कु.वैदेही चवरे, डॉ.प्रविण पारधी व श्री.रुपेश पवार यांचा सत्कार करण्यात आला.

वृक्षारोपन कार्यक्रम

महाराष्ट्र शासनाच्या वनविभागाने २०१७ ते २०१९ या ३ वर्षांच्या कालवधीत ५० कोटी वृक्ष लागवड, संगोपन व देखभाल कार्यक्रम महाराष्ट्र राज्यात राबविण्याचे संकल्प केला. त्यानुसार कामगार विभागाच्या शासन परिपत्रक क्रमांक संकीर्ण २०१६/प्र.क्र.८९/काम/९ दिनांक २० फेब्रुवारी २०१७ नुसार महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाने सन २०१७, २०१८ व २०१९ या वर्षांकरीता वृक्षारोपन उद्दीष्टपूर्तीचा कार्यक्रम विभागनिहाय उद्दीष्टपूर्तीकरीता आखून दिला होता.

यानिमित्त राज्यातील सर्व केंद्रावर वृक्षारोपण, वृक्षदिंडी, व्याख्यान आदि कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते .

सन २०१८-१९ या अहवाल वर्षा मध्ये वृक्ष लागवड, संगोपन व देखभाल पूर्ती अहवाल खालील प्रमाणे विभागनिहाय सादर करण्यात येत आहे.

अ.क्र	विभागीय कार्यालये	सन २०१८ एकूण उद्दिष्ट ३००००	सन २०१८ ची उद्दीष्ट पुर्तता
१	मुंबई	३७३५	५५५
२	ठाणे	२८३२	२०७५
३	पुणे	५६६४	७८६
४	नाशिक	३३४८	३२१७
५	नागपूर	५०२२	३९७०
६	अकोला	४६३५	९८१७
७	ओरंगाबाद	४७६४	९७३४
एकूण		३००००	९४९५४

मुंबई विभागाच्या संख्येमध्ये कामगार क्रीडा भवनचे उद्दिष्ट १२९ व पुर्तता १० याचा समावेश आहे.

ह) राज्यस्तरीय कार्यक्रम :

१) दशावतारी नाट्य महोत्सव : ओरोस, सिंधुदुर्ग

कोणातील पारंपारिक लोककला असलेला दशावतारी नाट्य स्पर्धेस अनन्यसाधारण असे महत्व आहे. मंडळाच्या वतीने ४२ वी दशावतारी नाट्य महोत्सव स्पर्धा कामगार कल्याण केंद्र, कणकवली मार्फत श्री. देव रवळनाथ मंदिर, ओरोस, ता. कुडाळ, जि. सिंधुदुर्ग येथे दि.२०.०४.२०१८ ते ०८.०५.२०१८ या कालावधीत आयोजित करण्यात आला होता. नाट्यस्पर्धेत १८ नाट्य संघानी सहभाग घेतला होता. स्पर्धेचा उद्घाटन समारंभ दि.२०.४.२०१८ रोजी महाराष्ट्र शासनाच्या माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाचे उप संचालक मा.श्री.सतीश लळित, ओरोस ग्रामपंचायतीच्या सरपंच मा.सौ.प्रिती देसाई आदी मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला. सदर स्पर्धेत १८ संघ व त्यातील २२९ कलाकारांनी सहभाग होते.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण दि.११ मे २०१८ रोजी मा.खासदार श्री.विनायक राऊत, मा. आमदार वैभव नाईक, मंडळाचे माजी सदस्य मा.श्री.अशोक पराडकर, जि.प.नेते मा.श्री.नागेंद्र परब, ओरोस रवळनाथ मित्र मंडळाचे अध्यक्ष मा.श्री.महादेव परब, देवस्थान समिती अध्यक्ष मा.श्री तानाजी परब आदी मान्यवरांच्या हस्ते संपन्न झाला. स्पर्धेत प्रथम क्रमांक खानोलकर दशावतारी नाट्य मंडळाच्या 'भीष्म प्रतिज्ञा' नाटकास, द्वितीय क्रमांक विवृत्तादेवी दशावतारी नाट्य मंडळाच्या 'गरुड झेप' नाटकास, तृतीय क्रमांक आरोलकर दशावतारी नाट्य मंडळाच्या 'वृंदा जलंदर' नाटकास तर उत्तेजनार्थ पारितोषिके अनुक्रमे श्री देव हळेकर दशावतारी नाट्य मंडळाच्या 'मृत्युंजय' नाटकास व श्री सिध्देश्वर दशावतारी नाट्य मंडळाच्या 'राजा हरिश्चंद्र

तारामती' नाटकास यांना देण्यात आली. स्पर्धेचे परिक्षण मान्यवर डॉ.अशोक भाईडकर, श्री.सुधाकर वळंजू, श्री.मोहन मेस्त्री यांनी केले.

२) राज्यस्तरीय भजन प्रशिक्षण शिबिर – श्री क्षेत्र पैठण

कामगारांना भजनाच्या विविध प्रकारची माहिती व्हावी, तसेच गायन, वादन व पौराणिक संदर्भाचे आकलन व्हावे. भजनातून समाज प्रबोधन कसे करता येते याची माहिती मिळावी याकरीता कामगारांसाठी भजन प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात येते. सदर शिबिरात महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी भरणाऱ्या कामगारांना सहभाग दिला जातो.

१४ वे राज्यस्तरीय कामगार भजन प्रशिक्षण शिबिर पितांबरी मंगल कार्यालय, पैठण येथे दिनांक २३ ते २६ ऑगस्ट २०१८ या कालावधीत आयोजित करण्यात आले. सदर शिबिरात १० कामगार शिबिरार्थीनी सहभाग घेतला. शिबिराचा उद्घाटन समारंभ मा.नाथवंशज ह.भ.प.रावसाहेब महाराज गोसावी, नगराध्यक्ष मा.श्री. सुरज लोळगे, पोलिस निरिक्षक मा.श्री.चंदन इमले आदी मान्यवरांच्या उपस्थित पार पडला. सदर शिबिरात मान्यवर तज्ज प्रविण महाराज गोसावी, दुर्गाताई पोकळे, प्रमोद महाराज कुमावत, रखमाजी नवले, प्रसाद महाराज भागवत आदींनी मार्गदर्शन केले केले. शिबिराचा समारोप मा.अप्पर विभागीय आयुक्त डॉ. विजयकुमार फड, मा.नाथवंशज ह.भ.प.श्री.योगीराज महाराज गोसावी, अखिल भारतीय वारकरी मंडळाचे जिल्हाध्यक्ष मा.श्री.नवनाथ महाराज आंधळे आदी मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.

३) समरगीत व स्फूर्तीगीत स्पर्धा- सोलापूर

माहे जुलै २०१८ च्या दुसऱ्या आठवड्यात ११ गट कार्यालयाच्या स्तरावर प्राथमिक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात येते. प्राथमिक स्पर्धेत प्रथम क्रमांक प्राप्त संघाची राज्यस्तरीय स्पर्धकरीता निवड केली जाते.

हुतात्मा स्मृती मंदिर, सोलापूर येथे ३० ऑगस्ट २०१८ रोजी या स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. गट स्तरीय स्पर्धेतील प्रथम क्रमांकाच्या राज्यातील ११ संघानी तर २३० कलावंतांनी या राज्यस्तरीय स्पर्धेत सहभाग घेतला.

स्पर्धेचे पारितोषिक वितरण मा. कामगार राज्यमंत्री तथा सोलापूर जिल्ह्याचे पालकमंत्री ना.श्री.विजयकुमार देशमुख यांचे हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी लक्ष्मी हायझोलिक्सचे व्यवस्थापकीय संचालक मा.श्री.शरदकृष्ण ठाकरे, ज्येष्ठ व्याख्याते मा.श्री.जयंत करंदीकर, स्पेक्ट्रम अकॅडमीचे मा.श्री.सुनिल पाटील, नगरसेवक लक्ष्मिकांत गड्हम आदी मान्यवर उपस्थित होते. स्पर्धेचे परिक्षण मान्यवर श्री दिपक कलढोणे, श्रीमती स्मिता देशपांडे व श्री.संतोष कोथळीकर यांनी केले.

स्पर्धेत प्रथम क्रमांक गट कार्यालय, अमरावती यांनी पटकावला तर द्वितीय व तृतीय क्रमांकासाठी अनुक्रमे गट कार्यालय, सोलापूर व अकोला यांची निवड करण्यात आली. गट कार्यालय, अंधेरी व नागपूर गट क्र.१ यांनी उत्तेजनार्थ पारितोषिके पटकावली.

४) राज्यस्तरीय लोकनृत्य स्पर्धा- चंद्रपूर

भारतीय लोककलेची युवा पिढीला माहिती व्हावी तसेच परंपरागत लोककलेचे जतन व्हावे या उद्देशाने मंडळ दरवर्षी लोकनृत्य स्पर्धेचे आयोजन करीत आहे.

मंडळाच्या वर्तीने माहे सप्टेंबर ते नोव्हेंबर २०१८ मध्ये गट कार्यालयाच्या स्तरावर लोकनृत्य स्पर्धेची प्राथमिक फेरी आयोजित करण्यात आली होती. या स्पर्धेत ५० टक्के कामगार कुटुंबियांचा सहभाग असतो. प्राथमिक फेरीत प्रथम पारितोषिक प्राप्त संघाची राज्यस्तरीय स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली.

राज्यस्तरीय लोकनृत्य स्पर्धा दिनांक १९ जानेवारी २०१९ रोजी प्रियदर्शनी इंदिरा गांधी सांस्कृतिक सभागृह, चंद्रपूर येथे आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेकरीता परिक्षक म्हणून मा. श्री. जावेद, मा. श्री. प्रशांत कत्तुलवार व मा. श्रीमती यशश्री फटिंगे यांनी काम पाहिले. स्पर्धेसाठी चंद्रपूरचे मा. पालकमंत्री तथा वित्त, नियोजन व वन मंत्री ना. श्री. सुधीर मुनगांटीवार यांनी चित्रफितीद्वारे पाठविलेला संदेश व मार्गदर्शन उपस्थितांना दृक्श्राव्य माध्यमातून दाखवण्यात आला.

स्पर्धेचे पारितोषिक वितरण मा. महापौर श्रीमती अंजली घोटेकर, ज्येष्ठ रंगकर्मी मा. श्री. अजय धवने, स्पेक्ट्रमचे मा. श्री. सुनिल पाटील व मंडळाचे प्र. कल्याण आयुक्त श्री. सतीश दाभाडे आदी मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. स्पर्धेत प्रथम क्रमांक पारितोषिक धारिया नृत्यासाठी गट कार्यालय, चंदननगर, नागपूर, द्वितीय क्रमांक होजागिरी नृत्यासाठी गट कार्यालय, अंधेरी व तृतीय क्रमांक रनप्पा नृत्यासाठी अनुक्रमे गट कार्यालय, ठाणे यांनी पटकावले. तर गट कार्यालय, जळगांव व गट कार्यालय, लातूर याची उत्तेजनार्थ पारितोषिकासाठी निवड करण्यात आली.

५) राज्यस्तरीय पुरुष कामगार भजन स्पर्धा व महिला भजन स्पर्धा - अमरावती

२ ऑक्टोबर महात्मा गांधी कार्यस्मृती सप्ताह निमित्त मंडळाच्या गट कार्यालयाच्या स्तरावर पुरुष व महिला अशा दोन विभागात प्राथमिक कामगार भजन स्पर्धेचे आयोजन करण्यात येते. पुरुष विभागात कामगार कल्याण निधी भरणा करणाऱ्या कामगारांनाच सहभाग दिला जातो. तर महिला करीता सदर अट शिथिल करण्यात आली होत. प्राथमिक स्पर्धेत दोन्ही विभागात प्रथम पारितोषिक प्राप्त संघाची अंतिम राजस्तरीय स्पर्धेकरीता निवड करण्यात आली.

अहवाल वर्षी २५ वी राजस्तरीय पुरुष भजन व १५ वी महिला भजन स्पर्धा महात्मा गांधी स्मृतिदिन निमित्त दिनांक २९ व ३० जानेवारी २०१९ रोजी संत ज्ञानेश्वर सांस्कृतिक भवन, अमरावती येथे आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेचे उद्घाटन महाराष्ट्र शासनाच्या जिल्हा माहिती व जनसंपर्क कार्यालयाचे सहसंचालक मा. श्री. गजानान कोट्रवार, उद्योजक तथा समाजिक कार्यकर्ते मा. श्री. पुरुषोत्तम हरवानी आदी मान्यवरांच्या उपस्थितीत करण्यात आले. स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दिनांक ३० जानेवारी २०१९ रोजी मा. महापौर श्री. संजय नरवणे, बँक ऑफ महाराष्ट्रचे अंचल प्रबंधक मा. श्री. मिलिंद घारड, साहित्यिक श्री. ज्ञानेश्वर रक्षक, नागपुर नियोजन विभागाचे सहआयुक्त मा. श्री. कृष्णाजी फिरके आणि प्र. कल्याण आयुक्त श्री. सतीश दाभाडे यांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. स्पर्धेचे निकाल पुढीलप्रमाणे आहेत.

पुरुष विभाग : प्रथम: गट कार्यालय, वरळी यांनी तर व्हितीय व तृतीय पारितोषिक अनुक्रमे गट कार्यालय, सांगली व गट कार्यालय, चिपळूण यांनी पटकावले. तर गट कार्यालय, नागपूर २ व गट कार्यालय, लातूर याची उत्तेजनार्थ पारितोषिकासाठी निवड करण्यात आली.

महिला विभाग: प्रथम: गट कार्यालय, कोल्हापूर यांनी तर व्हितीय व तृतीय पारितोषिक अनुक्रमे गट कार्यालय, नांदेड व गट कार्यालय, अंधेरी यांनी पटकावले. तर गट कार्यालय, अकोला व गट कार्यालय, नागपूर २ याची उत्तेजनार्थ पारितोषिकासाठी निवड करण्यात आली.

या व्यतिरिक्त उत्कृष्ट पखवाज / तबला वादक, उत्कृष्ट गायक, उत्कृष्ट हार्मोनियम वादक, उत्कृष्ट तालसंच अशी वैयक्तिक पारितोषिक दोन्ही विभागात देण्यात आली.

स्पर्धेकरीता परिक्षक म्हणून मा. प्रा. श्री.प्रविण आळशी, मा. प्रा. डॉ. स्नेहल सिंबेकर व मा. श्री .भिमराव भुरे यांनी काम पाहिले.

६) राज्यस्तरीय औद्योगिक व व्यावसायिक कामगारांसाठी नाट्य स्पर्धा-नागपूर

महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ अंतर्गत कामगार कल्याण निधी भरणाऱ्या कामगारांसाठी स्वतंत्र ११ वी औद्योगिक व व्यावसायिक नाट्य स्पर्धा अहवाल वर्षी कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर नागपूर येथे दिनांक ५.१.२०१९ ते २२.१.२०१९ या कालावधीत आयोजित करण्यात आली होती. सदर स्पर्धेत राज्यभरातील विविध आस्थापनाच्या १६ नाट्य संघानी सहभाग घेतला होता. स्पर्धेचे उद्घाटन दिनांक ५.१.२०१९ रोजी जेष्ठ नाट्यकर्मी मुकुंद वसुले व म.रा.प.म. नागपूर विभागाचे नियंत्रक मा.श्री.अशोक वरठे, शिवम फूड्स नागपूर च्या संचालिका मा.श्रीमती अंकिता अग्रवाल या मान्यवरांच्या उपस्थितीत करण्यात आले.

स्पर्धेचे परिक्षण मान्यवर तज्ज्ञ श्री.जुगलकिशोर ओळाशा, प्रा.मधु जाधव, डॉ.निलकांत कुलसंगे, श्री. किशोर डाऊ व श्रीमती रुपाली कोंडेवार-मोरे यांनी केले.

स्पर्धेचा संक्षिप्त निकाल :

सर्वोत्कृष्ट नाटक - प्रथम : मिशन ५९ (माझगाव डॉक, मुंबई), द्वितीय : ती रात्र (म.रा.वि.वि., भांडूप), तृतीय : स्टेलमेट (रिलायन्स इंड, रायगड); उत्तेजनार्थ : फेरा (अदाणी इंड, मुंबई) आणि आयुष्य सांधताना (ऑक्टेल प्रॉडक्ट, रत्नागिरी)

या व्यतिरिक्त उत्कृष्ट दिग्दर्शक, अभिनय (पुरुष / महिला), नेपथ्य, प्रकाश योजना, संगीत तसेच नाट्यलेखनाची वैयक्तिक पारितोषिके देण्यात आली.

७) ६६ वा राज्यस्तरीय अंतिम नाट्य महोत्सव- औरंगाबाद

सन १९५३ पासून सुरु असलेल्या या कामगार नाट्य स्पर्धेस नाट्यक्षेत्रात अनन्यसाधारण महत्व आहे. या नाट्य स्पर्धेची प्राथमिक फेरी मुंबई, ठाणे, नागपूर, नाशिक, पुणे, अकोला व औरंगाबाद या सात विभागात आयोजित करण्यात आली होती. सदर स्पर्धेत सात विभागातून प्राथमिक फेरीत नाट्य संघ सहभागी झाले होते. प्राथमिक स्पर्धेत प्रथम, द्वितीय पारितोषिक विजेत्या अंतिम १८ संघाची नाटके राज्यस्तरीय स्पर्धेत सादर करण्यात आली .

विभागनिहाय राज्यस्तरीय स्पर्धेत सहभागी नाट्यसंघ :

क्र	विभाग	सहभागी नाट्य संघ
१	मुंबई	०२
२	ठाणे	०३
३	पुणे	०३
४	नाशिक	०३
५	अकोला	०२
६	औरंगाबाद	०२
७	नागपूर	०३
एकूण		१८

६६ वा राज्यस्तरीय अंतिम नाट्य स्पर्धा तापडीया नाट्य मंदिर, निराला बाजार, औरंगाबाद येथे दिनांक २७ जानेवारी २०१९ ते १८ फेब्रुवारी २०१९ या कालावधीत आयोजित करण्यात आली होती. स्पर्धेचे उदघाटन औरंगाबादचे मा. आमदार श्री. अतुल सावे, ज्येष्ठ सिने दिग्दर्शक मा.श्री. देवदत्त म्हात्रे, बजाज ऑटोचे महाव्यवस्थापक मा.श्री. अभय पत्की, कामगार उपायुक्त मा.श्री. शैलेंद्र पोळ या मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले.

स्पर्धेचे परिक्षण मान्यवर श्री.गुरुनाथ वठारे, श्री.नरेंद्र आमले, श्री.प्रकाश बाडकर, श्री.शैलेश कोरडे आणि सौ.सुजाता पाठक यांनी केले.

स्पर्धेचा संक्षिप्त निकाल :

सर्वोत्कृष्ट नाटक - प्रथम क्रमांक : नथिंग टू से (ल.क.भ.,बंगाली कॅम्प, चंद्रपूर), द्वितीय : डोंगरार्ट (का.क.केंद्र,नेहरुनगर,नाशिक), तृतीय : मोमोज (का. क. केंद्र, शेगाव नाका,अमरावती); उत्तेजनार्थ : झासपर्व (का. क. केंद्र, सागरमाळ,कोल्हापूर) आणि खिडक्या (का.क.केंद्र, सिडको,नाशिक)

या व्यातिरिक्त उत्कृष्ट दिग्दर्शक, अभिनय (पुरुष / महिला), नेपथ्य, प्रकाश योजना, संगीत तसेच नाट्यलेखनाची वैयक्तिक पारितोषिके घोषित करण्यात आली.

राज्यस्तरीय नाट्य स्पर्धाचा पारितोषिक वितरण समारंभ -चंद्रपूर

औद्योगिक व व्यावसायिक कामगारांसाठी नाट्य स्पर्धा आणि

राज्यस्तरीय अंतिम नाट्य महोत्सव स्पर्धा

११ वा औद्योगिक व व्यावसायिक कामगारांसाठी नाट्य स्पर्धा व ६६ वा राज्यस्तरीय अंतिम नाट्य महोत्सव स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ दिनांक २७ मार्च २०१९ रोजी प्रियदर्शनी इंदिरा गांधी सांस्कृतिक सभागृह, चंद्रपूर येथे आयोजित करण्यात आला होता.

सदर कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे म्हणुन सुप्रसिध्द लेखक व रंगकर्मी मा.श्री. श्रीपाद जोशी, चंद्रपूर महाऔषिकचे उपमुख्य अभियंता मा.श्री.मधुकर परचाके, सार्वजनिक बांधकाम विभाग चंद्रपूरचे अधिक्षक अभियंता मा.श्रीमती सुषमा साखरवाडे आदि मान्यवर उपस्थित होते. यावेळी राज्यस्तरीय स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक विजेत्या नाटकाचा प्रयोग सादर करण्यात आला. मान्यवरांच्या हस्ते विजेत्यांना पारितोषिके प्रदान करण्यात आली.

८) औद्योगिक व व्यावसायिक कामगार राज्यस्तरीय व महिलांची खुली कबड्डी स्पर्धा : मुंबई

मंडळाच्यावतीने औद्योगिक व व्यावसायिक कामगारांची २४ वी राज्यस्तरीय व महिलांची १९ वी खुली कबड्डी स्पर्धा दिनांक १४ ते १७ फेब्रुवारी २०१९ या कालावधीत एलफिन्स्टन, मुंबई येथील कामगार क्रीडा भवनाच्या प्रांगणात संपन्न झाली. सदर स्पर्धा पुरुष शहर, पुरुष –ग्रामिण, महिला अशा तीन गटात घेण्यात आली होती

स्पर्धेचे उद्घाटन मा.आमदार श्री कालिदास कोळंबकर, ज्येष्ठ कबड्डीपटू सदानंद शेट्ये व कल्याण आयुक्त श्री.सतीश दाभाडे व कबड्डी असोसिएशनचे पदाधिकारी आदि मान्यवरांच्या उपस्थित संपन्न झाले. यावेळी सहभागी संघानी संचलन करीत पाहण्यांना मानवंदना दिली.

सदर स्पर्धेत पुरुष शहरी विभागात मुंबई, ठाणे येथील १५ संघानी सहभाग घेतला. तर ग्रामीण विभागात रायगड, पुणे, नाशिक, नागपूर, औरंगाबाद, आदि ठिकाणचे ३० संघ सहभागी झाले होते. महिला गटात मुंबई / मुंबई उपनगर, ठाणेसह ४२ संघ तर महिला ग्रामिण विभागात पालघर, अकोला, रत्नागिरी, अकोला, नाशिक, परभणी, भंडारा व नागपूर येथील १५ संघ सहभागी झाले होते. या स्पर्धेत एकूण १०२ संघांनी सहभाग घेतला. सदर स्पर्धेत १५०० हून जास्त खेळाडू सहभागी झाले होते.

स्पर्धेत पुरुष शहर विभागात मुंबई पोर्ट ट्रस्ट संघाने अजिंक्यपदाचे पारितोषिक रु.२५,०००/-, चषक व सुर्वणपदक पटकावले. तर ग्रामीण विभागात जे.एस.डब्लू.डोलवी यांनी बाजी मारत अंतिम विजय प्राप्त करत रु.२०,०००/-, चषक, सुर्वणपदक पटकावले. महिला विभागात देना बँक स्पोर्ट्स क्लब, मुंबई हे अंतिम विजेतेपदाचे मानकरी ठरले. त्यांना रु.२५,०००/-, चषक व सुर्वणपदक देऊन गौरविण्यात आले. स्पर्धेतील प्रत्येक दिवसाच्या सर्वोकृष्ट खेळाडूला रोख पारितोषिक, पदक, प्रमाणपत्र देण्यात आले. तसेच स्पर्धेतील सर्वोकृष्ट अष्टपैलू खेळाडू, सर्वोकृष्ट चढाई, सर्वोत्तम पकड अशी वैयक्तिक पारितोषिके देण्यात आली.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ मा. आमदार तथा मुंबई शहर कबड्डी असोसिएशनचे अध्यक्ष श्री. अशोक उर्फ भाई जगताप, अर्जुन पुरस्कार विजेते कबड्डीपटू मा.श्री.राजू भावसार आदी मान्यवरांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला.

९) राज्यस्तरीय कामगार केसरी व कुमार केसरी कुस्ती स्पर्धा - सोलापूर

मंडळाच्या वतीने कामगार केसरी व कुमार केसरी कुस्ती स्पर्धा दिनाक २३ व २४ फेब्रुवारी २०१९ रोजी जय भवानी प्रशाला क्रीडांगण, घोंगडेवस्ती, भवानीपेठ, सोलापूर येथे आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यक्रमास प्रेक्षकांनी उत्सर्फुर्त हजेरी लावली. सदर कामगार व कुमार केसरी कुस्ती स्पर्धा या मुख्य दोन गटाबरोबर पाच वजनी गटातही घेण्यात आल्या.

दिनांक २३ फेब्रुवारी २०१९ रोजी राज्यस्तरीय कुस्ती स्पर्धेचे उद्घाटन सोलापूर म.न.पा. नेते मा.श्री.संजय कोळी, मा.नगरसेवक डॉ.किरण देशमुख, हिंद केसरी पै. मा. श्री. भरत मेकाले यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. या स्पर्धेत सांगली, सातारा, कोल्हापूर, पुणे, औरंगाबाद, सोलापूर येथील १०३ पैलवानांनी सहभाग घेतला होता.

सन २०१८-१९ चा कामगार केसरीचा किताब सदगुरु कारखान्याच्या आशिष वावरे ने पटकावला. त्याला रु.२५,०००/-, मानाचा पट्टा, चांदीची गदा, प्रमाणपत्र, सन्मानचिन्ह देण्यात आले. तर कुमार केसरीचा मान कुंभी कासारी सहकारी साखर कारखान्याच्या अनिकेत पाटील

याने पटकावला. त्याला रु.१५,०००/-,मानाचा पट्टा, चांदीची गदा, प्रमाणपत्र, स्मृतीचिन्ह देण्यात आले. तसेच वजनी गटातील विजयी स्पर्धेकांना रोख रक्कम व प्रमाणपत्र देऊन गौरविण्यात आले. सर्व विजेत्यांना मान्यवरांच्या हस्ते गौरविण्यात आले.

स्पर्धेचा पारितोषिक वितरण समारंभ सोलापूरचे मा. पालकमंत्री तथा कामगार राज्यमंत्री ना.श्री. विजय देशमुख आणि मा. खासदार ॲड. शरद बनसोडे यांच्या उपरिथतीत संपन्न झाला. याप्रसंगी स्थानिक नगरसेवक मा.श्री. संजय कोळी, सामाजिक कार्यकर्ते मा.श्री.दशरथ कसबे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

२) आर्थिक लाभाच्या योजना :-

१) सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती योजना

दहावी ते पदव्युत्तर पदवी शिक्षण घेणा-या कामगार पाल्यांना सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ दिला जातो. यात वैद्यकीय, अभियांत्रिकी आणि तांत्रिक शिक्षण घेणा-या, तसेच ए.टी.के.टी. विद्यार्थ्यांची समावेश आहे. इयत्ता दहावी बारावी रु.२०००/-, पदवी रु.२५००/- पदव्युत्तर पदवी रु.३०००/- तसेच १० वी नंतर तांत्रिक, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी रु.२५००/-, १२ वी नंतर पदवी (तांत्रिक, वैद्यकीय, अभियांत्रिकी) अभ्यासक्रमासाठी रु.५०००/- शिष्यवृत्ती दिली जाते.

अहवाल वर्षी महाराष्ट्रातील ४२५२६ एवढया कामगाराच्या पाल्याना या योजनेचा लाभ देण्यात आला. त्यासाठी मंडळाकडून रु.११,८७,८९,५००/- एवढी रक्कम पुढील तपशिलाप्रमाणे मंजूर करण्यात आली आहे.

अ.क्र.	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी/कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१५३७	४३,०६,०००/-
२	ठाणे	४२३४	१,९७,४४,५००/-
३	पुणे	१३९९६	३,८२,९६,०००/-
४	नाशिक	६५५३	१,८२,६३,५००/-
५	अकोला	३२९७	९२,३७,०००/-
६	औरंगाबाद	६८६५	१,९३,५८,५००/-
७	नागपूर	६०५३	१,७३,८८,५००/-
८	कामगार क्रीडा भवन	७१	१,९५,५००/-
एकूण		४२५२६	११,८७,८९,५००/-

१.१) एमपीएससी/युपीएससी पूर्वपरीक्षा उत्तीर्ण विद्यार्थी

एम.पी.एस.सी /यु.पी.एस.सी परीक्षेचा पहिला टप्पा उत्तीर्ण होणा-या कामगार कुटुंबिय पाल्यांना या योजने अंतर्गत अर्थ सहाय दिले जाते. अहवाल वर्षी ५७ लाभार्थींना रु. ३,००,०००/- रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र.	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी/कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम रु.)
१	मुंबई	००	००/-
२	ठाणे	०१	५,०००/-
३	पुणे	१६	८६,०००/-
४	नाशिक	०९	४५,०००/-
५	अकोला	०७	३५,०००/-
६	औरंगाबाद	१९	१,०४,०००/-
७	नागपूर	०५	२५,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन,	००	००
एकूण		५७	३,००,०००/-

१.२) दिव्यांग विद्यार्थी :-

कामगार कुटुंबातील दिव्यांग (अपंग) विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती योजनेकरिता टक्केवारीची अट न घालता प्राधान्याने शिष्यवृत्ती दिली जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ३६ कामगार पाल्यांनी लाभ घेतला. त्याकरीता रु. १,००,०००/- रक्कमेचे शिष्यवृत्ती वाटप करण्यात आले.

अ.क्र	विभागाचे नाव	लाभार्थी	मंजूर रक्कम (रु)
१	मुंबई	००	००
२	ठाणे	१०	२८,५००/-
३	पुणे	२६	७१,५००/-
४	नाशिक	००	००
५	अकोला	००	००
६	औरंगाबाद	००	००
७	नागपूर	००	००
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	००	००
	एकूण	३६	१,००,०००/-

२) परदेश उच्चशिक्षण शिष्यवृत्ती योजना

कामगार कुटुंबातील विद्यार्थी परदेशात पदव्युत्तर शिक्षणासाठी गेल्यास सदर योजनेचा लाभ देण्यात येतो. सदर योजने अंतर्गत रु. ५०,०००/- शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्याला देण्यात येते.

अहवाल वर्षी राज्यातील १२३ कामगार पाल्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला. त्याकरीता रु. ६१,५०,०००/- रक्कमेचे शिष्यवृत्ती वाटप करण्यात आले.

अ.क्र.	विभाग/ प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	२७	१३,५०,०००/-
२	ठाणे	२८	१४,००,०००/-
३	पुणे	३६	१८,००,०००/-
४	नाशिक	१०	५,००,०००/-
५	अकोला	०३	१,५०,०००/-
६	औरंगाबाद	०९	४,५०,०००/-
७	नागपूर	१०	५,००,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	००	००/-
	एकूण	१२३	६१,५०,०००/-

३) क्रीडा शिष्यवृत्ती योजना

कामगार किंवा त्यांच्या पाल्यांनी राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय अथवा आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विशेष क्रीडा नैपुण्य मिळविल्यास क्रीडा शिष्यवृत्ती मंडळातर्फे दिली जाते. अहवालवर्षी १६९ क्रीडापटूना या योजनाचा लाभ देण्यात आला आहे.

अ.क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम
		कामगार	कामगार कुटुंबिय	एकूण लाभार्थी	
१	मुंबई	००	००	०९	६७,०००/-
२	ठाणे	०१	१३	१४	८९,०००/-
३	पुणे	०४	४२	४६	२,४७,०००/-
४	नाशिक	००	१२	१२	७५,०००/-
५	अकोला	००	११	११	५४,०००/-
६	औरंगाबाद	००	५०	५०	२,३०,०००/-
७	नागपूर	००	२६	२६	१,३०,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन(प्रकल्प)	००	०१	०१	५,०००/-
एकूण		०५	१५५	१६९	८,९७,०००/-

४) पाठ्यपुस्तक अनुदान योजना

कामगारांच्या पाल्यांना शैक्षणिक अभ्यासक्रमाची क्रमिक पुस्तके खरेदी केल्यावर एकूण खरेदी रकमेच्या ५० टक्के रक्कम अर्थसहाय्य म्हणून दिली जाते. इयत्ता ११ वी पासून पदव्युत्तर पदवीपर्यंतच्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ घेता येतो. किमान रु.१५००/- ते कमाल रु.५,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य दिले जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ३,०९६ कामगार पाल्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला. त्याकरीता रु.३०,२६,००३/- रक्कम पाठ्यपुस्तक सहाय्य योजना अंतर्गत देण्यात आली.

अ.क्र.	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबिय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१०	५४,८४०/-
२	ठाणे	३६४	२,४४,९४४/-
३	पुणे	६९८	७,२६,५१७/-
४	नाशिक	६४५	६,५१,६९९/-
५	अकोला	३०१	२,९९,८९८/-
६	औरंगाबाद	४५६	६,४०,३९७/-
७	नागपूर	५३६	४,०५,०९८/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	०६	३,५७०/-
एकूण		३०९६	३०,२६,००३/-

५) गुणवत्ता प्राप्त कामगार पाल्यांचा सत्कार

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परिक्षेत सर्वोकृष्ट गुण मिळवून उत्तीर्ण झालेल्या कामगार पाल्य, पालक व गुरुजनांचा सत्कार विभागीय कार्यालयाच्या स्तरावर आयोजित केला जातो. कामगार पाल्यांना रु. ५,०००/- विशेष शिष्यवृत्ती दिली जाते.

अहवाल वर्षी १२० कामगार पाल्यांचा सत्कार प्रित्यर्थ रूपये ६,९०,०००/- रक्कमेची शिष्यवृत्ती देण्यात आली.

अ.क्र.	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी/ कामगार कुटुंबीय	मंजूर रक्कम (रु.)
१	मुंबई	१७	८५,०००/-
२	ठाणे	१२	६०,०००/-
३	पुणे	२४	१,२०,०००/-
४	नाशिक	१०	६०,०००/-
५	अकोला	१४	७०,०००/-
६	ओरंगाबाद	१९	९५,०००/-
७	नागपूर	२४	१,२०,०००/-
एकूण		१२०	६,९०,०००/-

६) एमएस-सीआयटी अर्थसहाय योजना

महाराष्ट्र शासनाच्या एमएस-सीआयटी परिक्षेची उपयुक्तता / अनिवार्यता लक्षात घेऊन एमएस-सीआयटी परिक्षा ६० टक्के किंवा अधिक गुणांनी उर्तीण होणा-या कामगार / कामगार कुटुंबीय यांना या योजने अंतर्गत एमएस-सीआयटी परिक्षा शुल्काच्या ५० टक्के रक्कम प्रोत्साहनपर अनुदान म्हणून देण्यात येते. अहवाल वर्षी २७४१ लाभार्थींना रु. ५९,७९,७३८/- रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ.क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम (रुपयात)
		कामगार	कामगार कुटूंबीय	एकूण लाभार्थी	
१	मुंबई	००	१६	१६	१,९२,०२५/-
२	ठाणे	०५	२४९	२५४	५,०७,४००/-
३	पुणे	२२	७८०	८०२	९५,४९,६५०/-
४	नाशिक	००	५०६	५०६	८,९७,६००/-
५	अकोला	००	३१५	३१५	५,९२,२५०/-
६	ओरंगाबाद	०१	४६५	४६६	९,९२,०२५/-
७	नागपूर	०४	२९४	२९८	५,२०,३३८/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	००	०४	०४	८,२५०/-
एकूण		३२	२७०९	२७४९	५९,७९,७३८/-

७) गंभीर आजार उपचार सहायता योजना

कामगार किंवा त्यांच्या कुटुंबातील पत्नी, मुलगा, मुलगी, आई-वडिल यांना मुत्रपिण्ड, कर्करोग, हृदयरोग, एड्स, क्षय यासारख्या असाध्य आजार व शरत्रक्रीयेसाठी सदर योजनेच्या माध्यमातून औषधोपचारासाठी आर्थिक मदत देण्यात येते. औषधोपचाराकरीता झालेल्या खर्चानुसार रु. ५,०००/- पासून २५,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य देण्यात येते.

अहवाल वर्षी १०३६ लाभार्थींना रु. १,९८,३७,०००/- रक्कमेचे अर्थसहाय्य या योजने अंतर्गत देण्यात आले.

अ. क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम (रुपयांत)
		कामगार	कामगार कुटूंबिय	एकूण लाभार्थी	
१	मुंबई	००	१२८	१२८	२५,६०,०००/-
२	ठाणे	७७	६०	१३७	२९,६५,०००/-
३	पुणे	८३	१०३	१८६	४०,५०,०००/-
४	नाशिक	१२८	१२८	२५६	४४,४०,०००/-
५	अकोला	१८	६०	७८	१५,३२,०००/-
६	औरंगाबाद	८१	७८	१५९	२३,९५,०००/-
७	नागपूर	५२	४०	९२	१९,५५,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन,(प्रकल्प)	००	००	००	००/-
	एकूण	४३९	५९७	१०३६	१,९८,३७,०००/-

८) पुस्तक प्रकाशन अनुदान योजना

कामगाराच्या साहित्यविषयक सुप्त कलांना वाव देवून त्यांच्याकडून चांगले साहित्य निर्माण व्हावे या उद्देशाने सदर योजना कार्यान्वित करण्यात आले आहे. कामगारांच्या प्रकाशित साहित्यासाठी रु. १०,०००/- अनुदान दिले जाते. अहवाल वर्षी राज्यातील ०७ कामगारांनी या योजनेचा लाभ घेतला. त्याकरीता रु. ७०,०००/- एवढया रक्कमेचे वाटप करण्यात आले.

अ.क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी कामगार	मंजूर रक्कम (रु)
१	मुंबई	००	००/-
२	ठाणे	००	००/-
३	पुणे	०३	३०,०००/-
४	नाशिक	०१	१०,०००/-
५	अकोला	०१	१०,०००/-
६	औरंगाबाद	०१	१०,०००/-
७	नागपूर	०१	१०,०००/-
८	कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प	००	००/-
	एकूण	०७	७०,०००/-

१) शिवण मशीन अनुदान योजना

मंडळाच्या शिवण वर्गात तसेच मंडळाच्या शासनमान्य शिवणवर्गाच्या परिक्षेत प्रथम क्रमांकाने उत्तीर्ण झालेल्या कामगार किंवा कामगार कुटुंबिय महिलांना १० टक्के अनुदानावर शिवणयंत्र देण्यात येते.

अहवाल वर्षी ४६४ लाभार्थींना २१,८७,९२५/- एवढ्या रक्कमेचे अनुदान देण्यात आले.

अ. क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम (रुपयांत)
		कामगार	कामगार कुटुंबिय	एकूण लाभार्थी	
१	मुंबई	००	६९	६९	३,९६,७१०/-
२	ठाणे	००	४३	४३	१,९७,३७०/-
३	पुणे	१०	१०५	११५	५,२४,९८५/-
४	नाशिक	००	२६	२६	१,९९,३४०/-
५	अकोला	००	३९	३९	१,७९,०९०/-
६	औरंगाबाद	१०	६२	७२	३,९०,४९०/-
७	नागपूर	००	९९	९९	४,९७,९९०/-
८	कामगार क्रीडा भवन,(प्रकल्प)	००	०९	०९	४९,३९०/-
	एकूण	२०	४४४	४६४	२१,८७,९२५/-

१०) कामगार व कामगार कुटुंबियांसाठी लांब पल्ल्यांची सहल

मंडळाच्या वतीने कामगार व कामगार कुटुंबियांसाठी औद्योगिक, भौगोलिक, ऐतिहासिक व प्रेक्षणिय स्थळे पाहण्यांसाठी वार्षिक दूर पल्ल्यांच्या सहलीचे आयोजन करण्यांत आले.

ठाणे गटांतर्गत का.क.भवन, आनंदनगर व का.क.केंद्र वागळे इस्टेट या केंद्रातील कामगारांची सहल श्री श्रेत्र शिर्डी, अहमदनगर येथे, का.क.केंद्र, वर्तकनगर येथील केंद्रातील कामगारांची सहल शिवनेरी किल्ला, जुन्नर, जि.पुणे येथे, का.क.केंद्र, उल्हासनगर केंद्रातील कामगारांची सहल श्री क्षेत्र भिमाशंकर, टोकावडे व ओझार येथे, का.क.केंद्र, शहाड येथील कामगारांची सहल श्री श्रेत्र एकविरा देवी, कार्ला, लोणावळा येथे आयोजित करण्यात आली होती. विभागनिहाय सहलींची संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

दूर पल्ल्याच्या कामगार सहली

अ.क्र	विभाग	सहली	लाभार्थी संख्या		एकूण संख्या	मंजूर रक्कम
			कामगार	कामगार कुटुंबिय		
१	मुंबई	०६	२१०	२५	२३५	८७,७५०/-
२	ठाणे	१२	२९१	१५५	४५४	१,६८,७००/-
३	पुणे	१५	३४३	२०५	५४८	२,०७,६८०/-
४	नाशिक	०७	१५३	११२	२६५	८३,७००/-
५	अकोला	०९	२०	२०	४०	९२,८००/-

६	औरंगाबाद	०	०	०	०	००/-
७	नागपूर	१५	३८९	२११	५९२	२,०७,२००/-
	एकूण	५६	१४०६	७२८	२१३४	७,६७,८३०/-

अहवाल वर्षी एकूण ५६ सहलींचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर सहलीत २१३४ कामगार व कामगार कुटुंबियांनी सहलीचा आनंद लुटला.

११) इंग्रजी व विदेशी भाषा लेखन व संभाषण प्रशिक्षण वर्ग

कामगार व कामगार कुटुंबियांना रोजगाराभिसुख इंग्रजी व विदेशी भाषांचे लेखन व संभाषणासाठी आवश्यक ज्ञान व्हावे याकरीता मंडळाने हा उपक्रम सुरु केला आहे. या वर्गात इंग्रजी, फ्रेंच, जॅपनिज, जर्मन, आदि भाषांचे प्रशिक्षण देण्यात येते. याकरीता नाममात्र प्रशिक्षण शुल्क आकारण्यात येते. तीन-तीन महिने कालावधीचे वर्ग १८ गट कार्यालयाच्या स्तरावर सुरु करण्यात आले.

अहवाल वर्षी इंग्रजी संभाषण वर्गाकरीता १३७२ तर इतर विदेशी भाषा संभाषण वर्गाकरीता २२५ कामगार व कामगार कुटुंबिय लाभार्थींनी या योजनेचा लाभ घेतला.

अ.क्र	विभागाचे नाव	वर्ग संख्या	इंग्रजी			मंजूर रक्कम (रुपयांत)
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	एकूण	
१	मुंबई	०८	२०५	००	२०५	४,३२,०००/-
२	ठाणे	१०	२४४	११	२५५	५,४०,०००/-
३	पुणे	१२	३२३	१४	३३७	५,९३,०००/-
४	नाशिक	२३	११६	३७९	५७५	११,०४,०००/-
५	अकोला	००	००	००	००	००/-
६	औरंगाबाद	००	००	००	००	००/-
७	नागपूर	००	००	००	००	००/-
	एकूण	५३	९६८	४०४	१३७२	२५,८९,०००/-
अ.क्र	विभागाचे नाव		जॅपनीज			
१	औरंगाबाद	०८	३२	१६८	२००	७,२०,०००/-
	एकूण	०८	३२	१६८	२००	७,२०,०००/-
अ.क्र	विभागाचे नाव		जर्मन			
१	मुंबई	०९	१५	१०	२५	६०,०००/-
	एकूण	०९	१५	१०	२५	६०,०००/-

१२) वाहन चालक प्रशिक्षण योजना

कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांना रोजगाराच्या संघी उपलब्ध व्हाव्यात याकरीता मास्ती सुझुकी इं.लि.या संस्थेमार्फत चारचाकी वाहन चालविण्याचे प्रशिक्षण दिले जाते. याकरीता नाममात्र रु.५००/- प्रशिक्षण शुल्क आकारण्यात येते. उर्वरीत शुल्क प्रत्येक विद्यार्थ्यांमागे

मंडळाकडून भरणा करण्यात आले. अहवाल वर्षी प्रत्यक्ष ३१ लाभार्थीना १,६८,७४०/- एवढी रक्कम प्रशिक्षणार्थीकरीता खर्च करण्यात आली.

अ. क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम (रुपयांत)
		कामगार	कामगार कुटूंबिय	एकूण लाभार्थी	
१	मुंबई	००	११	११	१,१२,१००/-
२	ठाणे	००	००	००	००/-
३	पुणे	००	००	००	००/-
४	नाशिक	००	००	००	००/-
५	अकोला	०९	०३	१२	५६,६४०/-
६	औरंगाबाद	००	००	००	००/-
७	नागपूर	००	००	००	००/-
	एकूण	०९	२२	३१	१,६८,७४०/-

१३) स्पर्धा परिक्षा पुर्वतयारी प्रशिक्षण वर्ग

कामगारांच्या पाल्यांनी विविध स्पर्धा परिक्षांमध्ये उत्तुंग यश मिळवून प्रशासनातील त्यांचा सहभाग वाढावा या हेतूने कामगारांच्या, स्पर्धा परिक्षांना, पात्र कुटूंबियांसाठी राज्यातील विविध कामगार कल्याण केंद्र वा मंडळाच्या उपलब्ध वास्तूंमध्ये स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शनाचे वर्ग सुरु करण्यास शासनाने मान्यता प्रदान केलेली आहे. सदर योजना राबविण्यासाठी प्रबोधन बहुउद्देशीय संस्था संचलित, स्पेक्ट्रम अकॉडमी, विद्ठल पार्क, गंगापुर रोड, नाशिक या खाजगी प्रशिक्षण संस्थेस प्रशिक्षण, कालावधी, शुल्क तथा, शुल्क अदा करण्याचे टप्पे इत्यादी तपशिलास शासनाने मान्यता दिलेली आहे.

याकरीता नाममात्र रु.५००/- प्रशिक्षण शुल्क आकारण्यात येते. उर्वरीत शुल्क प्रत्येक विद्यार्थ्यांमध्ये मंडळाकडून भरणा करण्यात आले. अहवाल वर्षी प्रत्यक्ष २१०९ लाभार्थीना ३,०२,२२,०००/- एवढी रक्कम प्रशिक्षणार्थीकरीता खर्च करण्यात आली.

अ. क्र	विभाग/प्रकल्प	लाभार्थी संख्या			मंजूर रक्कम (रुपयांत)
		कामगार	कामगार कुटूंबिय	एकूण लाभार्थी	
१	मुंबई	००	००	६०	११,४२,०००/-
२	ठाणे	००	३५६	३५६	२६,९२,४००/-
३	पुणे	३६	३१५	३५१	४९,९२,०००/-
४	नाशिक	००	३७१	३७१	५६,६२,०००/-
५	अकोला	०२	११८	१२०	१९,६४,०००/-
६	औरंगाबाद	७८	४८७	५६५	९५,७३,०००/-
७	नागपूर	००	००	२८६	४२,५६,६००/-
	एकूण	११६	१६४७	२१०९	३,०२,२२,०००/-

३) कल्याणकारी उपक्रम

१) शिवण वर्ग, हस्तव्यवसाय वर्ग, सरकारमान्य शिवण वर्ग व बेसिक फॅशन डिझायनिंग वर्ग

केंद्र परिसरातील कामगार व कामगार कुटुंबिय महिलांकरिता शिवण वर्ग व हस्तव्यवसाय वर्ग, सरकारमान्य शिवण वर्ग व बेसिक फॅशन डिझायनिंग वर्ग चालविण्यात येतात. अहवाल वर्षी प्रवेश घेतलेल्या सभासंदाची गटनिहाय संख्यात्मक माहिती पुढीलप्रमाणे.

अ) मंडळाचा शिवणवर्ग

अ.क्र.	गट कार्यालय	युनिट	नोंदवणी संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१	नायगाव	१०	१२	१५३	१६३	३२८
२	वरळी	०९	०७	१४५	१३४	२८६
३	अंधेरी	०८	१०	१११	११७	२३८
४	ठाणे	१२	०३	११०	१५८	३५९
५	चिपळूण	०६	००	११९	१०९	२२८
६	पुणे	१०	०९	१६४	११८	२९९
७	कोल्हापूर	०५	०१	८२	१०	१७३
८	सोलापूर	११	११	१५४	१६४	३३७
९	सांगली	०८	०४	१२६	११२	२४२
१०	औरंगाबाद	१४	०३	२२६	२३६	४६५
११	नांदेड	१३	०३	११४	२०६	४०३
१२	लातूर	१०	१५	१२५	१३०	२७०
१३	अकोला	२०	१८	३२९	३२३	६७०
१४	अमरावती	१३	०४	१८७	१७०	३६१
१५	नाशिक	११	०८	२१२	१४०	३६०
१६	जळगाव	११	०९	२१२	१४६	३६७
१७	नागपूर-१	१५	२२	२१९	२२८	४६९
१८	नागपूर २	१५	००	२८२	२०९	४९९
१९	चंद्रपूर	०९	०५	१४७	१४७	२९९
२०	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	०९	०९	१४	२०	३५
२१	कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपुर		०९	००	१०	२०
२२	कामगार कल्याण भवन सहकारनगर, पुणे		०९	००	१५	३०
	एकूण	२९३	१५३	३४९६	३१४५	६७१४

ब) हस्तव्यवसाय वर्ग

अ. क्र.	विभागीय कार्यालय	युनिट	नोंदणी संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१	अकोला	०५	००	५६	४०	९६
२	पुणे	०३	०८	२४	३०	६२
	एकूण	०८	०८	८०	७०	१५८

क) सरकारमान्य शिवण वर्ग

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	युनिट	नोंदणी संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकूण
१	मुंबई	०५	१२	५७	१३६	२०५
२	अकोला	०२	०१	२८	३७	६६
३	नागपूर	०१	००	०४	४९	५३
४	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	०२	०२	०६	५२	६०
	एकूण	१०	१५	९५	२७४	३८४

२) बालसेवाकुल वर्ग

अहवाल वर्षी बालसेवाकुल वर्गात प्रवेश घेतलेल्या मुलां-मुलींची संख्यात्मक माहिती खालीलप्रमाणे आहे. या उपक्रमात पुढील तक्त्यात नमुद केल्याप्रमाणे एकूण १ युनिटमधून एकूण २५ एवढ्या मुलां-मुलींनी प्रवेश घेतला होता.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	युनिट	नोंदणी संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकूण
१	नाशिक	०१	००	१२	१३	२५
	एकूण	०१	००	१२	१३	२५

३) शिशु मंदिर व इंग्रजी बालवाडी

अ) शिशु मंदिर

राज्यातील केंद्रामध्ये कामगारांच्या मुलांना पूर्व प्राथमिक शिक्षणाची सोय व्हावी यासाठी शिशु मंदिर उपक्रमाच्या माध्यमातून लहान मुलांना शिक्षणाची संधी उपलब्ध करून देण्यात येते. अहवालवर्षी शिशु मंदिर या उपक्रमात पुढील तक्त्यात नमुद केल्याप्रमाणे एकूण २३८ एवढ्या युनिटमधून एकूण ७९४० एवढ्या मुलां-मुलींनी प्रवेश घेतला होता. त्यांची महिती पुढीलप्रमाणे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	युनिट	कामगार कुटुंबिय		इतर		एकूण
			मुले	मुली	मुले	मुली	
१	मुंबई	३३	२६८	२७५	२८४	२३३	१०६०
२	ठाणे	१९	१६९	१२९	१३४	१२८	५६०
३	पुणे	४१	३२०	२९७	२८३	२७१	११७१
४	औरंगाबाद	४७	४४८	४५२	४४१	३८८	१७२९
५	अकोला	३४	३२८	२७९	२४७	२६९	११२३
६	नागपूर	३८	३६८	३३५	३१०	३०७	१३२०
७	नाशिक	२५	२६७	२४३	२२५	२१५	९५०
८	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	०९	०५	१०	०७	०८	३०
	एकूण	२३८	२१७३	२०२०	१९३१	१८९१	७९४३

ब) इंग्रजी बालवाडी

सन २०१३-१४ या वर्षापासून काही गटातील प्रमुख केंद्रावर इंग्रजी बालवाडी वर्ग सुरु करण्यात आले आहेत.

अहवाल वर्षी इंग्रजी बालवाडीमध्ये प्रवेश घेतलेल्या मुलां-मुलीची संख्यात्मक माहिती खालीलप्रमाणे आहे. या उपक्रमात पुढील तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे एकूण १४ युनिटमधून एकूण ४८८ एवढ्या मुलां-मुलींनी प्रवेश घेतला होता.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	युनिट	कामगार कुटुंबिय		इतर		एकूण
			मुले	मुली	मुले	मुली	
१	मुंबई	०१	००	००	००	००	००
२	पुणे	०२	१९	११	११	११	६०
३	अकोला	०३	३५	१८	२६	२१	१००
४	औरंगाबाद	०४	३८	५०	४६	३४	१६८
५	नागपूर	०३	२९	३१	२६	३४	१२०
६	नाशिक	०१	१२	०८	०८	१२	४०
	एकूण	१४	१३३	११८	१२५	११२	४८८

क) शिशु मंदिर व इंग्रजी बालवाडी मुलांना सकस आहार

महाराष्ट्रातील सर्व शिशु मंदिर वर्ग व इंग्रजी बालवाडीमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या मुलां-मुलींना नियमितपणे खालील तपशिलात नमूद केल्याप्रमाणे सकस आहार दिला जातो.

१	सोमवार	उपमा
२	मंगळवार	खिचडी
३	बुधवार	उसळ(कडधान्याची)
४	गुरुवार	गोडशिरा
५	शुक्रवार	पोहे
६	शनिवार	खजूर

४) पाळणागृहे

वाढत्या महागाईमुळे घरातील महिलांना नोकरीनिमित्त घराबाहेर पडावे लागत आहे. त्यात आणखी भर विभक्त कुटूंबाची असल्याने मुलांच्या संगोपनाचा बिकट प्रश्न निर्माण झाला आहे. कामगार महिला महागड्या पाळणागृहात आपल्या पात्यांना ठेवणे परवडत नसल्याने मंडळाने अशा मुलांच्या संगोपनासाठी पाळणागृहांची सुविधा उपलब्ध करून दिल्याने कष्टकरी महिलांना एकप्रकारे दिलासा दिला आहे. या पाळणागृहात ६ महिने ते ३ वर्ष वयोगटातील ३० मुलांचे १ युनिट असते. मुलांच्या आरोग्याच्या व सुरक्षिततेच्या दृष्टीने खास प्रशिक्षित परिचारीकेची व दोन पूर्णवेळ आयांची नियुक्ती केलेली असते. त्यांच्या देखरेखीखाली सकाळी ९.०० ते सायं. ७.०० पर्यंत मुलांना सांभाळण्यात येते.

या पाळणागृहामध्ये मुलांच्या आरोग्याची व आहाराची शास्त्रोक्त पद्धतीने काळजी घेतली जाते. त्यांना ठरवून दिलेल्या वेळापत्रकाप्रमाणे नियमित दुध, फळे, बिस्कीटे व अन्य पौष्टीक आहार देण्यात येतो. या बालकांची वर्षातून एकदा वैद्यकीय तपासणी करून त्यांची माहिती त्यांच्या पालकांना देण्यात येते.

मंडळाच्या वतीने खालील ठिकाणी पाळणागृहे सुरु असून ३० मुलांचे ०१ युनिट याप्रमाणे अहवाल वर्षात एकूण १८६ मुलां-मुलींना प्रवेश देण्यात आला.

अ. क्र.	विभाग कार्यालय	पाळणागृह	मुलांची संख्या		एकूण
			कामगार कुटुंबिय	इतर	
१)	मुंबई (वरळी, अभ्युदयनगर)	०२	४४	१७	६१
२)	पुणे (सोलापूर)	०२	६४	३६	१००
३)	नाशिक (सातपूर)	०१	१५	१०	२५
	एकूण	०५	१२३	६३	१८६

५) ग्रंथालये व ज्ञान संवर्धन केंद्र

मंडळाच्या ७४ कामगार कल्याण केंद्रांत ग्रंथालये व ज्ञानसंवर्धन उपक्रमांतर्गत पुस्तके आहेत. ५६ केंद्रांमध्ये ग्रंथालय सहायक अथवा अर्धवेळ ग्रंथालय सहायक आहेत. त्यांच्यावर सदर उपक्रम राबविण्याची जबाबदारी आहे. ग्रंथालयांचा विभागनिहाय सभासद संख्या अहवाल व ग्रंथांचा तपशिल खालीलप्रमाणे.

अ.क्र	विभागीय कार्यालय	ग्रंथालय संख्या	ग्रंथालय सभासद संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकूण
१	मुंबई	०१	२५१	१२४	२४४	६११
२	ठाणे	०५	२६०	२१५	१८०	६५५
३	पुणे	१३	२७३	१३३	१००	५०६
४	नाशिक	११	६५४	१२४	७३	८५१
५	अकोला	१२	५८६	१३३	०५	७२४
६	ओरंगाबाद	१२	४९७	७०	५१	५३८
७	नागपूर	११	७३२	१३६	१५७	१०२५
८	का.क्री.भवन,प्रकल्प	१	१४	६१	३८	११३
	एकूण	७४	३१८७	९९६	८४८	५०३१

६) शासनमान्य ग्रंथपालन प्रमाणपत्र शिक्षणवर्ग -

मंडळाच्या वतीने राज्यातील ६ ठिकाणी ग्रंथपालन प्रमाणपत्र शिक्षणवर्ग सुरु करण्यात आले होते. सदर वर्ग माहे जुलै ते ऑक्टोबर २०१८ या तीन महिन्याच्या कालवधीत घेण्यात आला.

अ.क्र	ग्रंथालयाचे नांव	कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	एकूण
१	का.क्री.भवन, मुंबई	००	०३	२४	२७
२	का.क.भवन, अंधेरी	००	००	००	००
३	का.क.भवन, विक्रोळी	००	००	००	००
४	का.क.केंद्र.चिपळून	००	००	००	००
५	ल.क.भवन,दामाणीनगर,सोलापूर	०२	०४	२३	२९
६	ललित कला भवन, सिडको, नाशिक	००	००	००	००
७	ललित कला भवन, जळगांव	०१	११	१६	२८
८	ल.क.भवन,सिडको,औरंगाबाद	०७	२९	३५	७१
९	ल.क.भवन,भीमनगर,अकोला	०१	२४	३०	५५
१०	ल.क.भवन,अमरावती	०१	००	२०	२१
	एकूण	१२	७१	१४८	२३१

७) अभ्यासिका -

कामगार पाल्य, तसेच इतर विद्यार्थींना अभ्यासाची निवांत जागा असावी, या हेतूने मंडळाना हा उपक्रम सुरु केला आहे.

अ.क्र.	अभ्यासिका	अभ्यासिका संख्या	सभासद संख्या			
			कामगार	कामगार कुटुंबीय	इतर	एकूण
१	मुंबई	०३	१३२	६१	१७७	३७०
२	ठाणे	०१	११	५३	१८२	२४६
३	पुणे	०२	०२	१४	१७	३३
४	नाशिक	०१	०७	३६	२६	६१
५	अकोला	००	००	००	००	००
६	औरंगाबाद	०१	०५	४०	३६	८१
७	नागपूर	०३	०७	६५	८२६	८९८
८	कामगार क्रीडा भवन प्रकल्प	०१	४६	५३	५८४	६८३
	एकूण	१२	२१०	३२२	१८४८	२३८०

८) संगणक वर्ग

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन,ललित कला भवन व कामगार कल्याण केंद्रातून (जागेच्या उपलब्धतेनुसार) कामगार व कामगार कुटुंबियासाठी माफक शुल्कात संगणक प्रशिक्षण वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे. या प्रशिक्षण वर्गातून रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देणारे

संगणकीय प्रोग्रामींग, डाटाबेस मॅनेजमेन्ट सिस्टीम, टॅली, डीटीपी, इंटरनेट, कोरल ड्रॉ,एमएस-सीआयटी आदी विविध विषयांचा अभ्यासक्रम शिकविण्यात येतो.

सदरचे वर्ग ७५% व २५ % तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात.सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभागनिहाय खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०५	०५	१६३	४८	२३६
२.	अकोला	०१	२१	५९	२०	१००
३.	नागपूर	०३	०३	१३२	१२५	२६०
	एकुण	०९	२९	३७४	१९३	५९६

९) आरोग्य धाम (व्यायाम शाळा)

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन/ललित कला भवन या ठिकाणी व काही प्रमुख कामगार कल्याण केंद्रात आरोग्यधाम (व्यायामशाळा) सुरु केलेल्या आहेत. यात नाममात्र प्रवेश शुल्क आकारून प्रवेश दिला जातो. व्यायाम शाळेमध्ये मंडळाच्या वतीने प्रशिक्षक नियुक्त केले आहेत. काही व्यायामशाळा ७५% व २५ % तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात.सन २०१८-१९ या वर्षातील विभागनिहाय सभासद संख्येची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ) व्यायाम शाळा

अ.क्र	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०७	४४७	११०	५९९	११५६
२.	ठाणे	०२	२०	०७	२३	५०
३.	पुणे	०१	००	००	००	००
४.	नाशिक	०१	०५	०३	०४	१२
५.	अकोला	०२	११	२१	२४	१४४
६.	औरंगाबाद	०१	२३	३०	३२	८५
७.	नागपूर	०३	१०६	३३	१६०	२९९
८.	का.क्रि.भवन	०१	१६२	२६	३२६	५१४
	एकुण	१८	८६२	३१०	१०८८	२२६०

ब) व्यायाम शाळा (७५ व २५ टक्के तत्त्वावरील)

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०९	००	००	००	००
२.	ठाणे	०९	६१	१४	३३	१०८
३.	औरंगाबाद	०२	५३८	९९	५९७	१२३४
४.	नागपूर	०९	११	१०	१६	११७
५.	पुणे	०९	००	००	००	००
	एकुण	०६	६९०	१२३	६४६	१४५९

१०) कुस्ती

कामगार कल्याण भवन, अंधेरी व ललित कला भवन, ना.म. जोशी मार्ग येथे कुस्तीचे आखाडे सुरु आहेत.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	२०	०४	२१	४५
	एकुण	०२	२०	०४	२१	४५

११) टेबल टेनिस

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन व कामगार कल्याण केंद्रातून कामगार व कामगार कुटुंबियासाठी माफक शुल्कात टेबल टेनिस वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे.

काही ठिकाणी वर्ग मंडळाचे तर काही ठिकाणी ७५% व २५% तत्त्वावर विविध संस्थेच्या मार्फेत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ) टेबल टेनिस वर्ग

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	ठाणे	०९	०२	०३	२०	२५
२.	नागपूर	०९	०२	००	१३	१५
३.	का.क्री.भवन	०९	०८	९९	९७	११६
	एकुण	३	१२	१४	१३०	१५६

ब) टेबल टेनिस वर्ग (७५ व २५ टक्के तत्वावर)

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	००	१५	२२	३७
२.	पुणे	०१	११	०५	१६	३२
३.	अकोला	०१	०६	११	७०	१७५
४.	का.क्री.भवन	०१	२११	६८	३८२	६६१
	एकुण	०४	२२८	१८७	४९०	९०५

१२) बॅडमिंटन

मंडळाच्या वतीने कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन येथे कामगार व कामगार कुटुंबियासाठी माफक शुल्कात बॅडमिंटन वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ) बॅडमिंटन

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	पुणे	०१	१७	०४	५१	७२
२.	नागपूर	०१	०१	२४	१४२	१६७
३.	का.क्री.भवन,मुंबई	०१	१६	२५	२०४	२४५
	एकुण	०३	३४	५३	३१७	४८४

ब) बॅडमिंटन (७५ व २५ टक्के तत्वावर)

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	००	०७	०२	०९
२.	पुणे	०१	००	४०	५०	९०
३.	का.क्री.भवन,मुंबई	०१	२८	२६	२२	७६
	एकुण	०३	२८	७३	७४	१७५

१३) जलतरण तलाव

मंडळाचे कामगार क्रीडा भवन, मुंबई, कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर व कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे या प्रकल्पाच्या ठिकाणी जलतरण तलाव सुविधा आहेत. कामगार व कामगार कुटुंबियांना माफक दरामध्ये या सुविधांचा लाभ दिला जातो.

अ.क्र.	प्रकल्प	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	का.क्री.भवन,मुंबई	०१	२०१३	१४३९	४९८०	७६३२
२.	का.क.भवन,नागपूर	०१	४९०	३७४	११४१	११२५
३.	का.क.भवन,पुणे	०१	३४७	४८८	९२५	१७६०
	एकुण	०३	२७७०	२३०१	६२४६	११३१७

१४) अँथलेटीक्स ,कबड्डी व तिरंदाजी

कामगार क्रीडा भवन,मुंबई येथील मैदानावर अँथलेटीक्स,कबड्डी व तिरंदाजी हे उपक्रम राबविले जातात. कामगार व कामगार कुटुंबियांना माफक दरात या सुविधेचा लाभ दिला जातो.

अ.क्र.	प्रकल्प	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	अँथलेटीक्स	०१	०७	०३	०९	११
२.	कबड्डी	०१	१२	००	१२	२४
३.	तिरंदाजी	०१	००	००	००	००
	एकुण	०३	११	०३	२१	४३

१५) कराटे वर्ग

कामगारांच्या पाल्यांना स्वसरक्षणांचे धडे गिरविता यावे याकरीता मंडळाच्या वतीने नाममात्र प्रवेश शुल्क आकारून कराटे /तायकवांडो प्रशिक्षण वर्ग सुरु केले आहेत.

मंडळाच्या प्रमुख व मोठ्या केंद्रामध्ये ज्युडो व कराटे वर्ग चालविले जातात. विभागीय कार्यालय,मुंबई अंतर्गत ललित कला भवन,वरळी,ना.म.जोशी मार्ग,नायगांव,साने गुरुजी पथ तसेच कामगार कल्याण भवन, अंधेरी, अभ्युदयनगर, काळाचौकी तसेच विभागीय कार्यालय, नागपूर अंतर्गत कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपूर तसेच इतर महत्वाच्या केंद्रावर देखील तज्ज्ञ व अनुभवी प्रशिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली कराटे /तायकवांडो वर्ग चालू आहेत. या वर्गाना युवकांचा व खेळाढूंचा चांगला प्रतिसाद लाभत असून या कराटे वर्गाच्या माध्यमातून कामगार कुटुंबिय व मुले-मुली यांच्या चांगल्या आरोग्याची व स्वास्थ्याची जोपासना होत आहे. मंडळाच्या कराटे /तायकवांडो/मार्शल आर्ट वर्गातील खेळाढूंनी विविध स्तरावर होणाऱ्या स्पर्धामधून भाग घेत असतात.

सदरचे वर्ग ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०६	०२	१३०	७८	२१०
२.	ठाणे	०१	१६	७२	३२	२००
३.	नाशिक	०१	००	०९	०९	१८
४.	पुणे	०१	००	००	००	००
५.	औरंगाबाद	०३	०५	२२०	१४४	३६९
६.	अकोला	०१	१८	५८	२४	१००
	एकुण	१३	१२१	४८९	२८७	८९७

१६) योगावर्ग / प्राणायाम वर्ग

योगा ही आजच्या जीवनाची एक महत्वपूर्ण प्रणाली म्हणून विकसित होत आहे. मंडळाच्या वतीने या क्षेत्रातील तज्ज व अनुभवी संस्थाच्या सहकार्याने योगा वर्गाचे व प्राणायाम वर्गाचे आयोजन करीत आहे. हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, मुंबई, कामगार कल्याण भवन, अंधेरी, ललित कला भवन, नायगांव, ललित कला भवन, वरळी, कामगार कल्याण भवन, विक्रोळी व कामगार कल्याण भवन, सातपूर, नाशिक येथे नियमित योगावर्ग चालविण्यात येत आहेत. काही ठिकाणी वर्ग मोफत तर काही ठिकाणी ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभागनिहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ) योगावर्ग / प्राणायाम वर्ग

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	००	२०	२३	४३
२.	ठाणे	०२	७२	२६२	५५	३८९
३.	औरंगाबाद	०२	१५	२७	१३	५५
४.	का.क्री.भवन	०१	११७	४४	१५०	३११
	एकुण	०७	२०४	३५३	२४१	७९८

ब) विनामुल्य योगावर्ग / प्राणायाम वर्ग

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०३	३५	४६	९६	१७७
२.	ठाणे	०२	१०	५६	३३	९९
३.	पुणे	०३	१३	७९	२७	११९
४.	नाशिक	०१	०५	१३	१८	३६
	एकुण	०९	६३	११४	१७४	४३१

१७) संगीत वर्ग

कामगार आणि त्यांच्या कुटुंबियामध्ये उपजतच असलेले संगीत विषयक सुप्त कला गुण अधिक विकसित व्हावेत आणि या क्षेत्रातील मार्गदर्शन मिळावे या हेतूने मंडळाच्या वतीने संगीत वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहे. या वर्गातील सभासदांना गायन तसेच सूरपेटी, तबला-डगा व तत्सम वाद्यांच्या माध्यमातून तज्ज प्रशिक्षकाकडून मार्गदर्शन केले जाते. मंडळाच्या ललित कला भवन, वरळी व नायगाव या ठिकाणी संगीत वर्ग चालविले जातात. या वर्गात प्रशिक्षण घेणाऱ्या प्रशिक्षणार्थींना गंधर्व संगीत महाविद्यालयाच्या परीक्षेस बसविले जाते.

सदरचे वर्ग ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फेत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभागनिहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	२१	११	४७	७९
	एकूण	०२	२१	११	४७	७९

१८) नृत्य वर्ग

मंडळाच्या मुंबई येथील कामगार कल्याण भवन, अभ्युदयनगर, काळाचौकी व अंधेरी तसेच ललित कला भवन, साने गुरुजी पथ, वरळी, नायगाव व ना. म. जोशी मार्ग येथे आणि अमरावती येथे नृत्यवर्ग, भरतनाट्यम, लोकनृत्य व पाश्चात्य नृत्य वर्ग चालविले जातात. अहवाल वर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या सभासदांची संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०५	०२	१२०	९०८	२३०
२.	औरंगाबाद	०१	००	१५	९०	२५
	एकूण	०६	०२	१३५	९१८	२५५

१९) चित्रकला वर्ग

मंडळाच्या मुंबई येथील कामगार कल्याण केंद्र, माझगाव येथे चित्रकला वर्ग चालविला जातो. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये भाग घेतलेल्या सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	००	२७	१२	३९
२.	पुणे	०१	००	२७	०५	३२
	एकूण	०३	००	५४	१७	७१

२०) ब्युटीपार्लर वर्ग

कामगार कुटूंबिय महिलांना ब्युटी पार्लरचे प्रशिक्षण देऊन त्यांना रोजगाराची संधी उपलब्ध व्हावी या उद्देशाने सदरचे वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहेत. कामगार कल्याण भवन, राजेरधुजीनगर, नागपूर येथे महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण मंडळाचे वर्ग चालविले जातात. काही ठिकाणी ७५% व २५% तत्वावर विविध संस्थेच्या मार्फत वर्ग चालविण्यात येतात. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटूंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	००	०५	०४	०९
२.	नागपूर	०१	००	०४	१८	२२
	एकुण	०३	००	०९	२२	३१

२१) स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण वर्ग

कामगार कुटूंबिय विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करून त्यांना नोकरीची संधी उपलब्ध व्हावी या उद्देशाने स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण वर्ग सुरु करण्यात आलेला आहे. अकोला विभागातर्गत अमरावती येथे वर्ग सुरु आहे. सदरचे वर्ग ७५% व २५% तत्वावर संस्थेच्या मार्फत वर्ग चालविण्यात येतात. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटूंबिय	इतर	
१.	अकोला	०१	००	१११	८६	११७
	एकुण	०१	००	१११	८६	११७

२२) मल्टी स्पेशलिटी उपचार केंद्र

कामगार व कामगार कुटूंबियांना अल्प दरामध्ये आरोग्य सुविधा मिळावी या उद्देशाने सदरचे केंद्र नागपूर विभागातर्गत सुरु करण्यात आले आहे. सदर केंद्रात अहवालवर्षामध्ये सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटूंबिय	इतर	
१.	नागपूर	०१	७८९	३१	११०	१२२
	एकुण	०१	७८९	३१	११०	१२२

२३) बाह्यरुग्ण विभाग

मंडळाच्या कामगार कल्याण केंद्रामध्ये कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांकरीता व केंद्र सभासदांसाठी बाह्यरुग्ण विभाग सुरु करण्यात आलेले आहेत.

मुंबई विभागामध्ये ललित कला भवन, नायगाव येथे के.ई.एम.हॉस्पिटल मार्फत व ललित कला भवन, वरळी येथे संकल्प प्रतिष्ठाण यांचे मार्फत बाह्य रुग्णविभाग सुरु करण्यात आलेले आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	संख्या	सभासद संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	४७२	४३९	३५	९४६
	एकूण	०२	४७२	४३९	३५	९४६

२४) मल्लखांब वर्ग

मुंबई विभागांतर्गत कामगार कल्याण भवन, अभुदयनगर, मुंबई येथे ७५% व २५% तत्वावर उपक्रम सुरु करण्यात आलेला आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	००	१५	१५	३०
	एकूण	०१	००	१५	१५	३०

२५) जिम्नस्टीक वर्ग

जिम्नस्टीक या खेळाचे प्रशिक्षण देऊन खेळाढू तयार व्हावेत या उद्देशाने वर्ग सुरु करण्यात आलेले आहेत. हा वर्ग कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर विभागात सुरु आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकूण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०१	००	२०	१६	३६
२.	नागपूर	०१	००	१२	६५	७७
	एकूण	०२	००	३२	८१	११३

२६) टेक्निकल इन्स्टीट्यूट अभ्यासक्रम (कौशल्य विकास कार्यक्रम)

ललित कला भवन, सिडको नाशिक येथे टेक गुरु मल्टीपर्फज इन्स्टीट्यूट यांच्या सहकार्याने ७५% व २५% तत्वावर मॅक्निकल, इलेक्ट्रीकल, इलेक्ट्रीकल वायरमन, मोटर रीवायडींग, ऑटो मोबाईल, कॉम्प्यूटर हार्डवेअर, एमएसऑफीस, इंटरनेट बॉर्किंग, फॅशन डिझायनिंग, ड्रेस मेकिंग, बेसिक ब्युटीपार्लर, एमपीएस फाऊंडेशन, पोलिस भरती, फिटर,

सी.एन.सी., ब्युटीपार्लर, अँडक्हान्स ब्युटीपलर्स, टॅली व डिझेल मैकेनिकल अशा विषयांचे प्रशिक्षण सुरु आहे. सदर वर्गात अहवालवर्षामध्ये सभासदांची संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	कामगार	सभासद संख्या		एकुण
				कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	नाशिक	०१	२८	१५	११९	२४२
	एकुण	०१	२८	१५	११९	२४२

२७) किक बॉक्सिंग

कामगारांच्या पाल्यांना स्वसंरक्षणांचे धडे गिरविता यावे याकरीता मंडळाच्या वतीने नाममात्र प्रवेश शुल्क आकारून किक बॉक्सिंग प्रशिक्षण वर्ग सुरु केले आहेत.

कामगार क्रिडा भवन ,मुंबई येथे तज्ज व अनुभवी प्रशिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली किक बॉक्सिंग वर्ग चालू आहेत. या वर्गाना युवकांचा व खेळाडूंचा प्रतिसाद लाभत असून या किक बॉक्सिंग वर्गाच्या माध्यमातून कामगार कुटुंबिय व मुले-मुली यांच्या चांगल्या आरोग्याची व स्वास्थ्याची जोपासना होत आहे. मंडळाच्या किक बॉक्सिंग वर्गातील खेळाडू विविध स्तरावर होणाऱ्या स्पर्धामधून भाग घेत असतात.

सदरचे वर्ग ७५% व २५% तत्वावर संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	का.क्रि.भवन	०१	००	१८२	७८	२६०
	एकुण	०१	००	१८२	७८	२६०

२८) व्यसनमुक्ती वर्ग

सदरचे वर्ग विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	पुणे	०१	३१	०९	१२३	१६३
	एकुण	०१	३१	०९	१२३	१६३

२९) मोफत कायदेविषयक सल्ला केंद्र

सदरचे केंद्र विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	मुंबई	०२	०३	१०	००	१३
२.	नागपुर	०१	०५	०६	१२	२३
	एकुण	०३	०८	१६	१२	३६

३०) ऑरोबिक झुंबा वर्ग / फिटनेस वर्ग

सदरचे वर्ग विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	पुणे	०१	०३	२४	०६	३३
२.	नागपुर	०१	०६	३४	८५	१२५
	एकुण	०२	०९	५८	९९	१५८

३१) अभिनय वर्ग

सदरचे वर्ग विविध संस्थेच्या मार्फत चालविण्यात येतात. सन २०१८-१९ या वर्षातील सभासद संख्येची माहिती विभाग निहाय खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	वर्ग संख्या	सभासद संख्या			एकुण
			कामगार	कामगार कुटुंबिय	इतर	
१.	औरंगाबाद	०१	००	१२	१३	२५
	एकुण	०१	००	१२	१३	२५

जेष्ठ नागरीक सभासद संख्या

अहवाल वर्षामध्ये मंडळाच्या विविध कार्यक्रम व उपक्रमांमध्ये सहभागी जेष्ठ नागरीकांची सभासद संख्या खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	कामगार कुटुंबिय		इतर		एकूण
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
१	मुंबई	२२३	१६२	२७९	२१०	८७४
२	ठाणे	१४८	१०८	७४	७६	४०६
३	पुणे	००	१०	००	२५	३५
४	औरंगाबाद	७५१	३६८	२१३	२३१	१५६३
५	अकोला	११३५	७६१	११४६	२९	३०७१
६	नागपूर	१३७	७०	२८६	३४४	८३७
७	नाशिक	४९३	४०५	२८१	३०३	१४८२
	एकुण	२८८७	१८८४	२२७९	१२९८	८२६८

४) मंडळाच्या केंद्राचे सर्वसाधारण सभासद तपशिल

मुंबईतील कामगार क्रीडा भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर व सहकारनगर, पुणे हे मंडळाचे प्रमुख प्रकल्प आहेत. संपुर्ण राज्यामध्ये असलेल्या कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र, उपकेंद्र व ग्रामीण केंद्र या मधील उपक्रम, कार्यक्रम व मंडळाच्या योजनांचा लाभ घेण्याकरिता येणाऱ्या सभासदांना केंद्रांचे सर्वसाधारण सभासद म्हणून नोंदणी केली जाते.

मुंबई, नागपूर व पुणे येथील प्रकल्पामध्ये उपलब्ध असलेल्या सुविधांचा विचार करता त्या सुविधांचा लाभ घेणाऱ्या कामगार, कामगार कुटुंबिय व इतर सभासदांसाठी वार्षिक सर्वसाधारण सभासद शुल्क अनुक्रमे प्रत्येकी रु.२५/-, रु.३५/- व रु.५०/- आकारण्यात येते. तसेच सर्व कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवन, कामगार कल्याण केंद्र येथील सभासदांसाठी वार्षिक सर्वसाधारण सभासद शुल्क अनुक्रमे प्रत्येकी रु.१५/-, रु.२०/- व रु.२५/- आकारण्यात येते. सर्व उपकेंद्र व ग्रामीण केंद्र येथील सभासदांसाठी वार्षिक सर्वसाधारण सभासद शुल्क अनुक्रमे प्रत्येकी रु.१०/-, रु.१५/- व रु.२०/- आकारण्यात येते.

मुंबई, नागपूर व पुणे येथील प्रकल्पामध्ये ४००० ते १०,००० सभासद, कामगार कल्याण भवन, ललित कला भवने या सारख्या विशिष्ट केंद्रात १५०० ते ३००० सभासद तर केंद्र, उपकेंद्रातून ७०० ते २००० सभासद त्या ठिकाणच्या सुविधांचा लाभ घेतात. शिवाय एकच सभासद अनेक उपक्रम/कार्यक्रमांतून सहभागी झालेला असतो. उदा. वाचनालय, ग्रंथालय, खेळ/क्रीडा स्पर्धा, मनोरंजनात्मक कार्यक्रम, नाट्य, संगीत यासारख्या विविध कार्यक्रमांमधून विविध योजनांमध्ये सभासद सहभागी होत असतो. अशा कार्यक्रम, उपक्रम व योजनांमधून सहभागी होणाऱ्या नियमित व प्रासंगिक सभासदांची संख्या फार मोठी असते.

अहवालवर्षी मंडळाच्या उपक्रम, कार्यक्रम व योजनांचा लाभ घेतलेल्या सभासदांची विभागनिहाय सभासद संख्या खालीलप्रमाणे दर्शविण्यात आलेली आहे.

अ.क्र.	विभाग/प्रकल्पाचे नाव	कामगार	का.कुटुंबिय	इतर	एकूण
१.	मुंबई	२०२१२	१५६९९	९९६७	४५०७०
२.	ठाणे	२३७७६	१६४५२	२८६५	४३०९३
३.	पुणे	६१५५७	३५८८३	४७५७	९०२१९७
४.	नाशिक	३३७९९	२५०९८	४०७२	६२९६९
५.	अकोला	३०४२४	१६६६९	५००४	५२०८९
६.	औरंगाबाद	३५६७०	२४९८२	६८२८	६७४८०
७.	नागपूर	३४९८३	२२६३३	५१४८	६२७६४
८.	कामगार क्रीडा भवन, मुंबई	२०८७	१३४०	८२०७	११६३४
९.	कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर	१७२६	२०६०	३६३७	७४२३
१०	कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे	७७०	१३८९	९२८५	३४३६
	एकूण	२४४९९६	१६२९८९	५०९७०	४५८९४७

विभाग पाचवा

सांखिकी विभाग

अ) केंद्राच्या प्रकारानुसार विभाग व गटनिहाय केंद्र संख्या

अ. क्र.	विभाग	प्रकल्प	कामगार कल्याण भवन	ललित कला भवन	कामगार कल्याण केंद्र	उपकेंद्र	ग्रामीण केंद्र	एकूण
१	का.क.क्रीडा भवन, सुंबई	१						१
२	मुंबई विभाग							
	अ) नायगाव गट		१	१	८			१०
	ब) वरळी गट			३	७			१०
	क) अंधेरी गट		१		६	१		८
			२	४	२१	१		२८
३	ठाणे विभाग							
	अ) ठाणे गट		२		१२			१४
	ब) चिपळूण गट				८			८
			२		२०			२२
४	पुणे विभाग							
	अ) प्रकल्प	१						१
	ब) पुणे गट		१	१	८	२		१२
	क) कोल्हापूर गट		१	१	७			९
	ड) सोलापूर गट		१	२	८	१		१२
		१	३	५	२१	३	३	४४
५	नाशिक विभाग							
	अ) नाशिक गट		१	१	१			११
	ब) जळगाव गट		१	१	१०	३		१५
			२	२	११	३		२६
६	नागपूर विभाग							
	अ) प्रकल्प	१						१
	ब) नागपूर १			२	१२			१४
	क) नागपूर २			१	१३		१	१५
	ड) चंप्रपूर गट			१	८			९
		१		४	३३		१	३१
७	अकोला विभाग							
	अ) अकोला गट			१	१८	१		२०
	ब) अमरावती गट			१	१०	२		१३
				२	२८	३		३३
८	औरंगाबाद विभाग							
	अ) औरंगाबाद गट		३	२	६	४		१५
	ब) नांदेड गट		१	२	१०	१		१४
	क) लातूर गट		२		७			९
			६	४	२३	५		३८
	एकूण	३	१५	२१	१७३	१५	०४	२३१
								२३१

ब) जिल्हानिहाय केंद्रांची संख्या - केंद्रांच्या प्रकारानुसार

अ.क्र.	जिल्हा	प्रकल्प	कामगार कल्याण भवन	ललित कला भवन	कामगार कल्याण केंद्रे	उप केंद्रे	ग्रामीण केंद्रे	एकूण
१	मुंबई	१	२	४	१९			२६
२	मुंबई उपनगर		१		६	१		८
३	ठाणे		१		६			७
४	रायगड				१			१
५	रत्नागिरी				४			४
६	सिंधुदूर्ग				४			४
७	पालघर				१			१
८	नाशिक		१	१	७			९
९	धुळे		१		२	१		४
१०	नंदुरबार				२			२
११	जळगाव			१	६	२		९
१२	अहमदनगर				२			२
१३	पुणे	१	१	१	८	२		१३
१४	सातारा				२			२
१५	सांगली			१	३		२	६
१६	सोलापूर		१	२	१०	१	१	१५
१७	कोल्हापूर		१	१	६			८
१८	औरंगाबाद		२	२	६	४		१४
१९	जालना		१					१
२०	परभणी		१	१				२
२१	हिंगली				२			२
२२	बीड				४			४
२३	नांदेड			१	८	१		१०
२४	उस्मानाबाद		१		१			२
२५	लातूर		१		२			३
२६	बुलडाणा				६	१		७
२७	अकोला			१	१			१०
२८	वाशिम				४			४
२९	अमरावती			१	७	१		९
३०	यवतमाळ				२	१		३
३१	वर्धा				४			४
३२	नागपूर	१		३	१७		१	२२
३३	भंडारा				५			५
३४	गोदिया				२			२
३५	चंद्रपूर			१	४			५
३६	गडचिरोली				१			१
	एकूण	३	१५	२१	१७३	१५	४	२३१

विभाग सहावा प्रसिद्धी विभाग

मंडळाच्या कार्याची प्रसिद्धी :

मंडळाच्या कल्याणकारी योजनांची माहिती कामगार, कामगार कुटुंबिय तसेच विविध आस्थापनांचे पदाधिकारी यांच्यापर्यंत पोहचविण्याचा मंडळाचा प्रयत्न असतो. त्यासाठी विविध प्रसारमाध्यमे व आस्थापनांतुन आयोजित केलेले पीपीटी कार्यक्रम यांचा मुख्यत्वे समावेश असतो.

वृत्तपत्रे :

राज्यात प्रसिद्ध होणाऱ्या सर्व प्रमुख वृत्तपत्रांत मंडळाच्या कार्याची दखल घेतली आहे. मध्यवर्ती कार्यालयातील प्रसिद्धी व जनसंपर्क विभागासह मंडळाचे राज्यात असलेले सर्व विभाग प्रमुख, गट प्रमुख व केंद्रातील केंद्र प्रमुख यांनी वृत्तपत्र माध्यमातून योजना, उपक्रम व कार्यक्रमास प्रसिद्धी दिली आहे.

दशावतारी नाट्य महोत्सव, राज्यस्तरीय कामगार नाट्य स्पर्धा, राज्यस्तरीय कामगार केसरी व कुमार केसरी कुस्ती स्पर्धा, तसेच मुंबई, ठाणे, पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, अकोला, नागपूर येथे आयोजित विभागिय कामगार नाट्य स्पर्धांना सर्व प्रमुख वृत्तपत्रांनी प्रसिद्धी दिली. त्याचप्रमाणे मंडळाच्या आर्थिक लाभाच्या योजना, विविध उपक्रम सर्वसामान्य कामगारांपर्यंत पोहोचवण्यात वृत्तपत्रांचे योगदान महत्वाचे आहे.

समाजमाध्यमे :

राज्यस्तरीय कामगार केसरी व कुमार केसरी कुस्ती स्पर्धा - २०१८-१९ दि. २३ व २४ फेब्रुवारी २०१९ रोजी सोलापूर येथे पार पडली. सदर स्पर्धेचे युट्चूब व फेसबुक या समाजमाध्यमांवर थेट प्रक्षेपण करण्यात आले. अत्याधुनिक अशा ३ फुल एच.डी.कॅमेरा सेट अप आणि मिक्सरचा वापर केल्यामुळे स्पर्धेचे चित्रीकरण दर्जेदार झाले आहे. सदर स्पर्धेचे व्हिडियो आता कायमस्वरूपी युट्चूब आणि फेसबुकवर उपलब्ध राहणार आहेत.

दूरचित्रवाणी :

मंडळाच्या ६५ व्या वर्धापन दिन सोहळ्याची बातमी सह्याद्री वाहिनीवर प्रसारित करण्यात आली. त्याचप्रमाणे राज्यस्तरीय कबड्डी स्पर्धेच्या उद्घाटन सोहळ्याची बातमी प्रसारित करण्यात आली.

माहितीपत्रक / बॅनर्स :

मंडळाच्या कल्याणकारी योजना, उपक्रम व कार्यक्रमांची माहिती सर्वसामान्यांपर्यंत पोहोचवण्यात माहिती पुस्तिका व माहितीपत्रक हे सर्वात सोयीचे साधन आहे. मंडळात विविध कामानिमित्त आलेल्या अभ्यागतांना सदर माहितीपत्रके निशुल्क दिली जातात. तसेच विविध कार्यक्रम, आस्थापना भेटी यावेळी त्यांचे वाटप केले जाते.

संकेतस्थळ :

मंडळाच्या संकेतस्थळावर सर्व कल्याणकारी योजनांच्या अर्जाचे नमुने, मंडळाच्या सर्व केंद्रांचे पत्ते, नवीन आस्थापना नोंदणीसाठी आवश्यक असलेले अर्ज, छायाचित्रे, वृत्तपत्रात छापून आलेल्या बातम्या, नागरिकांची सनद, निविदा सूचना आदी माहितीचा समावेश आहे. त्यामुळे राज्यातील कामगारांना मंडळाच्या विविध योजनांचा लाभ घेणे सोयीचे होत आहे. मंडळाच्या सर्व

कार्यालयांचे पत्ते संकेतस्थळावर असल्याने सदर केंद्रांशी संपर्क साधणे शक्य होत आहे. तसेच नवीन आस्थापनांना मंडळाकडे नोंदणीसाठी आवश्यक माहिती संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

पीपीटी :

मंडळाच्या कार्याची माहिती जास्तीत जास्त कामगारांपर्यंत पोहचावी या उद्देशाने मंडळाने अहवालवर्षी विविध कंपन्या, आस्थापना, कारखाने, हॉस्पिटल्स आदी ठिकाणी प्रत्यक्ष भेटी देऊन पीपीटी सादरीकरण केले. यात कामगार, कामगार संघटना, कंपनी व्यवस्थापक यांना मंडळाच्या कार्याची माहिती देता आली. अहवाल वर्षात एकूण ३३९ पीपीटी कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले असून यावेळी ३१२३६ जण प्रत्यक्ष उपस्थित होते.

अ.क्र.	विभागीय कार्यालय	गट कार्यालयनिहाय पीपीटी संख्या	विभागनिहाय पीपीटी संख्या	उपस्थित कामगार / व्यवस्थापक
१.	मुंबई	नायगाव - २३, वरळी - १९, अंधेरी - ४१	८३	४४८७
२.	ठाणे	ठाणे - २६, चिपळूण - ४४	७०	४५३१
३.	नाशिक	नाशिक - १४, जळगाव - २२	३६	१०१६८
४.	पुणे	पुणे - ४, सोलापूर - ३, सांगली - २, कोल्हापूर - ३	९२	२२५९
५.	औरंगाबाद	औरंगाबाद - १५, नांदेड - १४, लातूर - १	३०	१४०७
६.	अकोला	गट अकोला - ३३, गट अमरावती - १८	५१	४९००
७.	नागपूर	चंदननगर नागपूर - १३, चिटणीसनगर नागपूर - ४, चंद्रपूर - ३८, स्वतंत्र प्रकल्प नागपूर - २	५७	४२६४
	एकूण	३३९	३३९	३१२३६

मान्यवरांच्या भेटी

मंडळातर्फे सन २०१८-१९ या अहवालवर्षी राबविण्यात आलेल्या विविध योजना, उपक्रम, कार्यक्रमांना सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक, क्रीडा आदी क्षेत्रातील मान्यवर उपस्थित होते. त्यातील निवडक मान्यवरांचा तपशिल पुढीलप्रमाणे.

हुतात्मा बाबू गेणू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई -

अ. क्र.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१.	श्री.संभाजी पाटील निलंगेकर (मा.मंत्री कामगार, भूकंप पुनर्वसन, कौशल्य विकास, माजी सैनिकांचे कल्याण) श्री.कालिदास कोळंबकर (मा.आमदार)	का.क्री.भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई	२६.११.२०१८	टेबल टेनिस अँकेडमी
२.	डॉ.किशोर भोईर (दादेजी कोंडदेव पुरस्कारप्राप्त खेळाडू)	का.क्री.भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई	२९.४.२०१८	पॉवर लिफ्टींग स्पर्धा २०१८
३.	श्री.कालिदास कोळंबकर (मा.आमदार), श्री.सदानंद शेट्ये (ज्येष्ठ कबड्डीपटू)	का.क्री.भवन, एलफिन्स्टन, मुंबई	१४.२.२०१९ उद्घाटन समारंभ	राज्यस्तरीय कबड्डी स्पर्धा - २४ वी औद्योगिक व्यावसायिक कामगार पुरुषांची व १७ वी महिलांसाठी खुली
	श्री.भाई जगताप (मा.आमदार तथा अध्यक्ष,मुंबई शहर कबड्डी असोसिएशन), श्री.राजू भावसार (अर्जुन पुरस्कारप्राप्त कबड्डीपटू)		१७.२.२०१९ पारितोषिक वितरण समारंभ	

मुंबई विभाग -

अ. क्र.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१.	श्री.अजय चौधरी (मा.आमदार)	का.क.भवन, अभ्युदयनगर	१७.५.२०१८	सदिच्छा भेट
२.	श्री.रमेश लटके (मा.आमदार)	का.क.भवन, अंधेरी	०७.०६.२०१८	अभ्यासिका व उद्यानाचे सुशोभिकरण
३.	श्री.सुनिल शिंदे (मा.आमदार)	ल.क.भवन, वरळी	११.०९.२०१९	विभागीय नाट्यमहोत्सव
	श्री.कालिदास कोळंबकर (मा.आमदार)	ल.क.भवन, नायगाव	२६.१.२०१९	प्रजासत्ताक दिन कार्यक्रम
४.	श्रीमती वर्षाताई गायकवाड (मा.आमदार)	का.क.केंद्र, धारावी	२६.१.२०१९	प्रजासत्ताक दिन कार्यक्रम
५.	श्री.प्रथम गायकवाड (उपसंपादक, दै.सप्राट)	का.क.भ., अंधेरी	०१.०५.२०१८	१ मे महाराष्ट्र दिन व कामगार दिन
६.	श्री.वसंत नकाशे (मा.नगरसेवक)	का.क.केंद्र, धारावी	१५.०८.२०१८	स्वातंत्र्य दिन कार्यक्रम

ठाणे विभाग -

अ.क्र.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१	श्रीमती सुरेखा आव्हाड (मा.नगरसेविका)	का.क.केंद्र, वर्तकनगर	११.७.२०१८	जागतिक लोकसंख्या दिन कार्यक्रम
२	श्री.प्रदिप रानडे (मुख्याधिकारी, सिमेन्स मोटर वर्क्स)	का.क.भवन, विक्रोली	१७.७.२०१८	गटस्तरीय समरगीत स्पर्धा

	श्री.विनित कामत (मानव संसाधन अधिकारी, भारत बिजली कं.)			
३	श्री.नरेश म्हस्के (मा.नगरसेवक)	का.क.भवन, आनंद नगर	२८.११.२०१८	शरीर सौष्ठव स्पर्धा
४	श्रीमती सुरेखाताई खेराड (मा.नगराध्यक्षा चिपळूण)	माधव सभागृह, चिपळूण	४.१०.२०१८	गटस्तरीय महिला भजन स्पर्धा
५	श्री.ओंकार तेली (मा.नगराध्यक्ष कुडाळ)	सिद्धी विनायक हॉल, कुडाळ	२०.१२.२०१८	बालनाट्य महोत्सव
६	श्री.लवराज कांबळी (सिनेनाट्य कलावंत), श्रीमती ऐश्वर्या पवार व श्री. महेश सावंत (सिनेनाट्य कलावंत)	का.क.भवन, विक्रोळी	१४.११.२०१८	नाट्य प्रशिक्षण शिबिर
७	श्री.संजय खापरे (सिनेनाट्य अभिनेता), श्रीमती भाग्यश्री जोशीराव (सिनेनाट्य कलावंत)	का.क.भवन, विक्रोळी	२८.११.२०१८	६६ वा प्राथमिक नाट्य महोत्सव
८	श्री.विनायक राऊत (मा.खासदार)	श्री. देव रवळनाथ मंदिर, ओरोस	२०.४.२०१८	४२ वा दशावतारी नाट्य महोत्सव

नाशिक विभाग

अ.क्र.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१	श्री.सलिम शेख (मा.नगरसेवक), श्री.सुनिल ढोगे (कार्यवाह, नाशिक अ.भा.नाट्य परिषद)	का.क.भवन, सातपूर, नाशिक	१.०७.२०१८	मंडळाचा ६५ वा वर्धापन दिन
२	श्रीमती किर्तिताई शिलेदार (अध्यक्षा, १८ वे अ.भा.नाट्य परिषद), श्री.मेघराज राजेभोसले (अध्यक्ष, नाशिक अ.भा.नाट्य परिषद)		७.१२.२०१८	६६ वा विभागीय नाट्य महोत्सव – उद्घाटन समारंभ
३	श्रीमती कल्पना पांडे, (मा.नगरसेविका)	ल.क.भवन, सिडको, नाशिक	११.७.२०१८	जागतिक लोकसंख्या दिन कार्यक्रम
४	श्रीमती सिमा भोळे (मा.महापौर), श्री.विंतामणी पाटील (व्यवस्थापक, सहकारी औद्योगिक वसाहत)	ल.क.भवन, शाहू नगर, जळगाव	२६.९.२०१८	महिला नाट्य महोत्सव २०१८

पुणे विभाग

अ.क्र.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१	श्री.निलेश बारणे (मा.नगरसेवक)	थेरगाव, पुणे	१४.४.२०१८	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती
२	श्रीमती स्वाती लोखंडे (मा.नगरसेविका), श्री.शिवाजीराव शिर्के (संपादक, पवनेचा प्रवाह)	का.क.केंद्र, शिवाजीनगर	१.५.२०१८	महाराष्ट्र दिन व कामगार दिन कार्यक्रम
३	श्री.कैशव घोळवे (मा.नगरसेवक), (श्रीमती अनुराधा गोरखे, मा.नगरसेविका), श्री.रामदास माने (उद्योजक)	का.क.भवन, संभाजीनगर	१.७.२०१८	मंडळाचा वर्धापन दिन
४	श्री.राजेंद्र खडामकर (मा.अप्पर संचालक, औद्योगिक आरोग्य सुरक्षा	का.क.भवन, संभाजीनगर	३१.७.२०१८	समरगीत स्पर्धा

	विभाग), श्री.मयुरेश कुलकर्णी (मनुष्यबळ अधिकारी, टाटा मोटर्स)			
५	श्रीमती शुभांगी दामले, (सिनेनाट्य अभिनेत्री) श्रीमती शीतल पवार, (कार्य.संपादक, दै.सकाळ)	महाराष्ट्र कल्याल सेंटर, पुणे	२७.९.२०१८	महिला नाट्य महोत्सव, पुणे
६	श्री.शिवाजीराव खटकाळे (ज्येष्ठ कामगार नेते तथा माजी सदस्य, म.का.क.मंडळ) श्री.किशोर भापकर (मा.उपाध्यक्ष, आयएसएमटी)	एमआयडीसी मैदान, बारामती	२.२.२०१९	कामगार क्रिकेट स्पर्धा
७	श्रीमती शालनताई शिंदे (मा.नगरसेविका)	ल.क.भवन, रविवारपेठ, सोलापूर	१.७.२०१८	मंडळ वर्धापन दिन कार्यक्रम
८	श्रीमती ज्योती खटके (मा.नगरसेविका)	का.क.भवन, दमाणीनगर, सोलापूर	५.१०.२०१८	महिला भजन स्पर्धा, सोलापूर गट
९	डॉ.किरण देशमुख (मा.नगरसेवक)	का.क.केंद्र, गणपती हॉल, सोलापूर	४.१०.२०१८	पुरुष भजन स्पर्धा, सोलापूर गट
१०	श्रीमती प्रणितीताई शिंदे (मा.आमदार), डॉ.राजेंद्र भारुड (मा.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद सोलापूर)	ल.क.भवन, रविवारपेठ, सोलापूर	२५.१०.२०१८	लोकनृत्य स्पर्धा, सोलापूर गट
११	श्री.राजीव आवळे (माजी आमदार)	का.क.भवन, इचलकरंजी	१४.४.२०१८	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती
१२	श्री.शिरीष सुमंत (जनरल मॅनेजर, मनुग्राफ इंडिया लि.)	इंदिरा सागर हॉल, संभाजीनगर, कोल्हापूर	५.१०.२०१८	पुरुष भजन स्पर्धा, कोल्हापूर गट
१३	श्री.प्रकाश चिटणीस (मॅनेजिंग डायरेक्टर, कुंभी कासारी स.साखर कारखाना, कुडित्रे)	गायन समाज देवल क्लब, मंगळवारपेठ, कोल्हापूर	३.११.२०१८	लोकनृत्य स्पर्धा, कोल्हापूर गट
१४	श्री.श्रीनिवास नागे, (पत्रकार) श्री.ज्ञानचंद्र पाटील (अध्यक्ष, ग्राहक पंचायत)	ल.क.भवन, सांगली	२६.७.२०१८	समारगीत स्पर्धा, सांगली गट
१५	श्रीमती संगिता खोत (मा.महापौर, सांगली), श्रीमती अमृता ताम्हणकर (विभाग नियंत्रक, म.रा.परिवहन, सांगली)	ल.क.भवन, सांगली	२८.९.२०१८	महिला नाट्य महोत्सव, सांगली

नागपूर विभाग

अ.क्र.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१	श्री.नितिन गडकरी, (मा.केंद्रीय मंत्री)	का.क.भवन, नागपूर	११.१.२०१९	खासदार क्रीडा महोत्सव
२	श्री.सतीश भारतीय (मा.अवर सचिव, कामगार विभाग), श्री.धवल अंतापूरकर (मा.संचालक, बाष्पके महासंचालनालय), श्री.सुधाकर	का.क.भवन, नागपूर	१७.७.२०१८	स्पर्धा परीक्षा पुर्वतयारी प्रशिक्षण योजना उदघाटन सोहळा

	राठोड (मा.संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य विभाग), श्री.अजित बाविस्कर (मा.कामगार राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव), श्री.सुधीर शास्त्री (मा.कामगार राज्यमंत्री यांचे विशेष कार्यकारी अधिकारी)			
३	श्रीमती अंजलीताई घोटेकर, (मा.महापौर, चंद्रपूर)	प्रियदर्शनी इंदिरा गांधी सांस्कृतिक सभागृह, चंद्रपूर	१९.९.२०१९	राज्यस्तरीय लोकनृत्य स्पर्धा
४	श्री.दिपक चौधरी, (मा.नगरसेवक)	का.क.केंद्र, म्हाळगीनगर	२५.११.२०१८	कौमी एकता सप्ताह
५	श्री.किशोर कुमेरिया (माजी उपमहापौर)	ल.क.भवन, विनोबाग्राम	२२.११.२०१८	कामगार कल्याण कार्याचा वर्धापन दिन
६	श्री.प्रफुल्ल गुडधे पाटील (मा.नगरसेवक)	का.क.केंद्र, जयताळा	१८.९.२०१८	नेत्र तपासणी शिबिर
७	श्री.विजय बस्वार (मा.अध्यक्ष, अखिल भारतीय कामगार युनियन, नागपूर)	का.क.केंद्र, सावनेर	८.२.२०१८	आरोग्य तपासणी शिबिर
८	श्रीमती वंदना भगत (मा.नगरसेविका)	का.क.केंद्र, वसंतनगर	९.३.२०१९	जागतिक महिला दिन
९	श्री.संजय जुमडे (मा.व्यवस्थापक, महिंद्रा कंपनी)	का.क.केंद्र, बुटीबोरी	१.७.२०१८	वृक्ष दिंडी व प्रदर्शन कार्यक्रम
१०	श्री.सुधाकर कोहळे (मा.आमदार), डॉ.निलकांत कुलसंगे (माजी संचालक, केंद्रीय सूचना प्रसारण मंत्रालय, गीत व नाटक प्रभाग)	का.क.भवन, नागपूर	१.१२.२०१८	६६ वा प्राथमिक नाट्य महोत्सव (विभागीय)
११	श्री.श्रीपाद जोशी (ज्येष्ठ लेखक), श्री.उज्ज्वल लोया (मा.सहायक कामगार आयुक्त), श्री.मधुकर परचाके (मा.उपमुख्य अभियंता, चंद्रपूर महाओषिक), श्रीमती सुषमा साखरवाडे (मा.अधिक्षक अभियंता, सा.बा.विभाग, चंद्रपूर)	प्रियदर्शनी इंदिरा गांधी सांस्कृतिक सभागृह, चंद्रपूर	२७.३.२०१९	राज्यस्तरीय - ११ वा औद्योगिक व व्यावसायिक कामगार नाट्य महोत्सव आणि ६६ वा कामगार नाट्य महोत्सव पारितोषिक वितरण समारंभ

अकोला विभाग

अनु.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१	श्री.गजानन कोटूरवार (मा.सहसंचालक, जिल्हा माहिती कार्यालय), श्री.पुरषोत्तम हरवाणी (उद्योजक)	संत ज्ञानेश्वर सांस्कृतिक भवन, अमरावती	२९.९.२०१९ उद्घाटन	राज्यस्तरीय पुरुष व महिला भजन स्पर्धा
२	श्री.मिलिंद घारड (मा.अंचल प्रबंधक बँक ऑफ महाराष्ट्र), श्री.ज्ञानेश्वर रक्षक (राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज साहित्य अभ्यासक), श्री.मोरेश्वर काकडे (उद्योजक)		३०.९.२०१९ पारितोषिक वितरण समारंभ	

३	श्री.एम.टी.देशमुख (ज्येष्ठ रंगकर्मी), श्री.किरण पातूरकर (मा.अध्यक्ष एम.आय.डी.सी.), श्री.शिवराय कुळकर्णी (मा.सदस्य, रंगभूमी परिनिरीक्षण मंडळ)	हिरक महोत्सवी सभागृह, अमरावती	८.१.२०१९	६६ वा विभागीय नाट्य महोत्सव – पारितोषिक वितरण समारंभ
४	श्रीमती ज्योत्स्ना गवई (माजी महापौर)	ल.क.भवन, अकोला	१४.४.२०१८	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती
५	श्री.संजय बंड (मा.आमदार), श्री.मंगेश मनोहरे (मा.सभापती, अमरावती मनपा) श्री.अविनाश कोठावळे (मा.अध्यक्ष,जिजाऊ बँक)	ल.क.भवन, अमरावती	२५.७.२०१८	गटस्तरीय समारगीत स्पर्धा

औरंगाबाद विभाग

अ. क्र.	नाव	ठिकाण	दिनांक	भेटीचे स्वरूप
१	श्री.शैलेश पोळ, (मा.कामगार उपायुक्त), प्रा.अनिलकुमार साळवे (नाट्यशास्त्र विभाग प्रमुख, देवगिरी महाविद्यालय), श्री.राहुल चौधरी (सदस्य, औरंगाबाद जिल्हा मुद्रा बँक समन्वय समिती)	ल.क.भवन, उस्मानपूरा	२०.१२.२०१८	६६ वा प्राथमिक नाट्य महोत्सव (विभागीय)
२	श्री.सुरज लोळगे (मा.नगराध्यक्ष) ह.भ.प.रावसाहेब महाराज गोसावी	पितांबरी मंगल कार्यालय, पैठण	२३.६.२०१८ उद्घाटन	राज्यस्तरीय कामगार भजन प्रशिक्षण शिबिर
३	श्री.संदिपान भुमरे (मा.आमदार), ह.भ.प.नवनाथ महाराज आंधळे		२६.६.२०१८ समारोप	
४	श्री.अतुल सावे (मा.आमदार), श्री.अभय पत्की (महाव्यवस्थापक, बजाज ऑटो)	तापडिया नाट्य मंदिर, औरंगाबाद	२७.९.२०१९	६६ वा अंतिम राज्यस्तरीय कामगार नाट्य महोत्सव

विभाग सातवा

वित्त विभाग

अहवाल वर्षी (सन २०१८-१९) मंडळास एकूण रु.११५७१.७७ लाख उत्पन्न (जमा) प्राप्त झाले आणि एकूण खर्च रु. १२३४.७२ लाख झाला आहे.

ज मा (उत्पन्न) :

सन २०१८-१९ मध्ये मंडळाला रु.१२५८९.२१ लाख उत्पन्न मिळेल, असे गृहीत धरून अर्थसंकल्प तयार करण्यात आला होता. त्यामध्ये कामगार वर्गणी रु.११७६.०० लाख, मालक वर्गणी रु.३५२८.०० लाख व शासन अंशदान रु.२३५२.०० लाख अधिक थकबाकीपैकी रु. ३२९८.०० लाख, असे एकूण शासनाकडून रु.५६५०.०० लाख शासकीय अंशदान आणि इतर उत्पन्नाच्या स्त्रोतांद्वारे रु. २२३५.२१ लाख मिळतील असे अपेक्षित केले होते. (अहवाल वर्षातील नियमीत देय असलेले शासकीय अंशदान रु.२३५२.०० लाख अधिक दि.३१/३/२०१८ अखेरपर्यंतच्या रु.८०२४.०० लाख रकमेपैकी रु.३२९८.०० लाख सन २०१८-१९ मध्ये मिळतील असे गृहीत धरून शासनाकडून रु.५६५०.०० लाख अपेक्षित केलेल्या रु.५६५०.०० लाख रकमेपैकी शासनाकडून अहवाल वर्षी रु.३९७२.०० लाखच फक्त मंजुर करण्यात आले. त्यानुसार अहवाल वर्षी उत्पन्नाच्या सर्व स्त्रोतांद्वारे मंडळाला एकूण उत्पन्न रु.११५७१.७७ लाख प्राप्त झाले.

अहवाल वर्षाचे एकूण उत्पन्न रु.११५७१.७७ लाख हे मागिल वर्षाच्या उत्पन्नाच्या रु.८०२९.३८ लाखाच्या तुलनेत रु.३५५०.३९ लाखांनी अधिक आहे.

महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम, १९५३ च्या कलम ६बब मध्ये महाराष्ट्र अधिनियम क्र.२४ दि. ०७/०८/२००३ अन्वये झालेल्या दरवाढीच्या सुधारणेनुसार एप्रिल २००३ पासूनचे त्रिपक्षीय अंशदानाचे (कामगार, मालक आणि शासन वर्गणीचे) प्रत्येक जून आणि डिसेंबर करीताचे विद्यमान सहामाही दर पुढीलप्रमाणे आहेत :

कामगारांचे वेतन	कामगार वर्गणी	मालक वर्गणी	शासन वर्गणी
रु.३,०००/-पर्यंत	रु.६/-	रु.१८/-	रु.१२/-
रु.३,०००/-पेक्षा अधिक	रु.१२/-	रु.३६/-	रु.२४/-

मंडळाला सर्व मार्गाने प्राप्त झालेल्या उत्पन्नाचा तपशिल पुढीलप्रमाणे :-

मंडळास अहवाल वर्षी त्रिपक्षीय अंशदानाद्वारे कामगार वर्गणी रु.१३०५.५८ लाख, मालक वर्गणी रु.३९९६.७५ लाख व शासन अंशदान रु.३९७२.०० लाख असे एकूण त्रिपक्षीय अंशदान रु.९९९४.३३ लाख प्राप्त झाले. मंडळाने अहवाल वर्षाकरीता शासनाकडून रु.५६५०.०० लाख एवढे (थकीत शासकीय अंशदान रु.३२९८.०० लाखासह) शासकीय

अंशदान मिळेल असे अपेक्षित धरले होते. मात्र अपेक्षित केलेल्या शासकीय अंशदानापैकी शासनाकडून अहवाल वर्षी फक्त रु.३०००.०० लाखच रक्कम प्राप्त झाली.

अधिनियमातील तरतूदीनुसार प्रत्यक्ष प्राप्त झालेल्या कामगार, मालक वर्गणीच्या प्रमाणात शासनाकडून देय असलेल्या शासकीय अंशदानाच्या रक्कमेची मागणी मंडळाने प्रत्येक वर्षी वेळच्यावेळी शासनाकडे केलेली आहे. मात्र शासनाकडून देय असलेल्या शासकीय अंशदानाची पूर्ण रक्कम त्या त्या आर्थिक वर्षात मंडळाला शासनाकडून न मिळाल्याने सदर रक्कम थकीत राहत गेली व अशी थकीत राहिलेली रक्कम दि.३१/०३/२०१९ अखेरपर्यंत रु.६६४४.०० लाख एवढी झाली. मात्र मागील अहवाल वर्षी ही रक्कम रु.८०२४.०० लाख होती. ती अहवाल वर्षी रु.६६४४.०० लाख झाली.

दि.३१/०३/२०१९ अखेर शासनाकडून मंडळास देय असलेल्या थकीत शासकीय अंशदानाचा तपशील पुढीलप्रमाणे:

(रु.लाखात)

दि.३१/३/२०१८ अखेरपर्यंतचे थकीत शासकीय अंशदान		८०२४.००
सन २०१८-१९ मध्यील शासनाकडून देय असलेले शासकीय अंशदान	(+)	२५९२.००
दि.३१/३/२०१९ अखेरपर्यंत शासनाकडून देय असलेले एकूण शासकीय अंशदान		९०६९६.००
सन २०१८-१९ मध्ये शासनाने मंजुर केलेले शासकीय अंशदान	(-)	९७२.००
थकीत शासकीय अंशदानापोटी	(-)	३०००.००
दि.३१/३/२०१९ अखेरपर्यंत शासनाकडे थकीत राहिलेले शासकीय अंशदान		६६४४.००

अहवाल वर्षी त्रिपक्षीय अंशदानाद्वारे रु.९९१४.३३ लाख उत्पन्न प्राप्त झाले. गत वर्षाच्या रु.५७६९.९३ लाखाच्या तुलनेत रु.३४३२.४० लाखाने अधिक प्राप्त झाले.

अहवाल वर्षात व त्यामागील दोन वर्षात प्राप्त झालेल्या त्रिपक्षीय अंशदानाचा तपशील पुढीलप्रमाणे:

वर्गणी	वर्ष २०१६-१७ रुपये	वर्ष २०१७-१८ रुपये	वर्ष २०१८-१९ रुपये
१. कामगारांकडून	९०,९५,९९,०६५.५०	९९,७०,४८,९५८.७५	९३,०५,५८,३९९.००
२. मालकांकडून	३२,८५,३३,९९६.५०	३५,९९,४४,४७६.२५	३९,९६,७४,९३३.००
३. शासनाकडून	९०,८०,००,०००.००	९०,८०,००,०००.००	३९,७२,००,०००.००
एकूण :	५४,६०,४४,२६२.००	५७,६९,९२,६३५.००	९९,९४,३३,२४४.००

शासनाकडून देय असलेले थकीत शासकीय अंशदानाची रक्कम रु.६६४४.०० लाख मिळविण्याकरीता आर्थिक वर्ष २०१९-२० मध्ये आवश्यक ते प्रयत्न करण्यात येतील.

१. अधिनियमाच्या कलम ६ अ (१) नुसार मंडळाकडे जमा झालेल्या अवितरीत संचयनामधून कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत झालेली रक्कम :

अधिनियमाच्या कलम ६ अ (१) अन्वये कारखाने, आस्थापने व व्यापारी संस्थांकडून कामगारांना देय असलेल्या परंतु न दिलेल्या अवितरीत संचयनाच्या रक्कमा रु.७९६.०० लाख ज्या दि. १-१०-२०१३ ते ३०-०९-२०१६ च्या कालावधीत मंडळाकडे जमा झालेल्या रक्कमा अहवाल वर्षी मंडळाकडे विश्वस्त खाती म्हणून हस्तांतरीत केलेल्या आहेत. अवितरीत संचयनाची रक्कम प्राप्त झालेल्या दिनांकापासून सतत चार वर्ष संस्करण करण्यात आल्यानंतर त्यातून कामगारांनी व त्यांच्या वारसदारांनी मागणी केलेल्या रक्कमा रु.१५,४३,६५७.०० त्यांना नियमानुसार चार वर्षाच्या कालावधीत अदा करण्यात आल्या. तसेच रक्कम रु.१,३५,७९५.०० अनिर्णित म्हणून अवितरीत संचयन दावे अनामत खात्यात स्थलांतरीत करून बाजूला काढून ठेवल्यानंतर उर्वरित रक्कम रु.७७९.२१ लाख स्वामित्वहीन म्हणून अहवाल वर्षी कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत करण्यात आली आहे. सदर रक्कम मागील २०१७-१८ वर्षाच्या मानाने रु.१४३.५० लाखांनी अधिक आहे. मागील दोन वर्षी २०१६-१७ व २०१७-१८ मध्ये निधीमध्ये स्थलांतरीत झालेली रक्कम रु.८४७.०४ लाख व रु.६३५.७१ लाख होती. अहवाल वर्षी अवितरीत संचयनाची रक्कम रु.७७९.२१ लाख प्राप्त झाली.

२. कारखाने, आस्थापना व व्यापारी संस्थांमधील कर्मचाऱ्यांकडून वसुल केलेली दंडाची रक्कम

कारखाने, आस्थापना व व्यापारी संस्थांनी त्यांच्या कामगारांकडून वसुल केलेल्या दंडाच्या रक्कमा अहवाल वर्षी रु.२५.३७ लाख मंडळाकडे जमा करण्यात आल्या आहेत. सन २०१६-१७ व २०१७-१८ ह्या मागील दोन वर्षी या रक्कमा अनुक्रमे रु.२६.९० लाख व रु.१९.७९ लाख अशा होत्या.

३. अधिनियमाच्या कलम ६ ब नुसार मिळालेले दंडादाखल व्याज :

कारखाने, आस्थापने व व्यापारी संस्थांनी मंडळाला देय असलेली रक्कम निर्धारीत वेळेत मंडळाकडे जमा केलेली नसेल तर अधिनियमाच्या कलम ६ ब नुसार दंडादाखल व्याज आकारण्यात येते. अशा प्रकारे व्याजापोटी अहवाल वर्षी रु.१९९.५९ लाख एवढी रक्कम प्राप्त झाली. सन २०१६-१७ व २०१७-१८ या मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.१२४.६७ लाख व रु.११८.४४ लाख अशी होती.

४. स्वेच्छेने दिलेल्या देणग्या :

देणगीच्या रूपाने मागील वर्षामध्ये (सन २०१७-१८) मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (प्रकल्प) येथून रक्कम रु.०.०० लाख प्राप्त झाली. अहवाल वर्षी मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (प्रकल्प) येथून रक्कम रु.०.०० लाख प्राप्त झाली.

५. अधिकोषातील (बँकेतील) ठेवींवरील व्याज :

अवितरीत संचयनाची जी रक्कम विविध आस्थापनांकदून मंडळाकडे विश्वस्त खाती म्हणून हस्तांतरीत केली जाते. त्यापैकी जी रक्कम पुढे चार वर्ष नियमानुसार कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत करता येत नाही, आणि जी रक्कम कामगारांना त्यांच्या मागण्या विचारात घेऊन ताबडतोब परत करण्याची आवश्यकता वाटत नाही, ती रक्कम, तसेच मंडळाच्या निधीमध्ये जमा झालेली जी रक्कम ताबडतोब खर्च करण्याची आवश्यकता नसते अशी रक्कम मंडळ राष्ट्रीयकृत बँकेत गुंतवणूक करते. अशा गुंतवणूकीवर (ठेवीवर) अहवाल वर्षी रु.१६९.६५ लाख व्याज प्राप्त झाले. गत वर्ष सन २०१७-१८ मध्ये प्राप्त झालेल्या ठेवीवरील व्याजाच्या रक्कमेपेक्षा अहवाल वर्षी ही रक्कम रु.१२३.२१ लाखांनी कमी प्राप्त झालेली आहे. मागील दोन वर्षी हे व्याज सन २०१६-१७ मध्ये रु.१०८६.७६ लाख व सन २०१७-१८ मध्ये रु.१०९२.१६ लाख एवढे प्राप्त झाले होते.

६. कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्प-मुंबई-महसूली जमा :

कामगार क्रीडा भवन, प्रकल्पांतर्गत (जलतरण तलावासहित) कार्यक्रम व सुविधांचे शुल्क रुपाने तसेच भवनातील रंगमंच व मैदान यासारख्या सुविधांचे बाहेरील संस्थांना भाडे घेऊन वापरण्यास दिल्याने अहवाल वर्षी रु.८२.१० लाख उत्पन्न प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी सन २०१६-१७ व सन २०१७-१८ मध्ये हे उत्पन्न अनुक्रमे रु.८४.८१ लाख आणि रु.९०.७६ लाख असे होते.

७. कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर, नागपुर प्रकल्प महसूली जमा :

कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजी नगर प्रकल्पांतर्गत (जलतरण तलावासह) कार्यक्रम व सुविधांचे अहवाल वर्षी एकूण उत्पन्न रु.३०.७१ लाख प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी हे उत्पन्न अनुक्रमे रु.४३.१० लाख व रु.४६.९१ लाख असे होते.

८. सहकार नगर, पुणे प्रकल्प महसूली जमा :

अहवाल वर्षी सहकार नगर, पुणे येथील प्रकल्प कार्यान्वित झाल्याने जलतरण तलावासह कार्यक्रम व सुविधांचे अहवाल वर्षी एकूण उत्पन्न रु.३३.६१ लाख प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी हे उत्पन्न अनुक्रमे रु.२५.७९ लाख व रु.२३.४० लाख असे होते.

९. अन्य संकीर्ण जमा :-

(अ) सर्वसाधारण सभासद शुल्क :

कामगार कल्याण केंद्रातील तसेच कामगार कल्याण भवनातील सुविधांचा लाभ घेणाऱ्या प्रत्येक सभासदांकदून नाममात्र सर्वसाधारण सभासद शुल्क घेण्यात येते. हे शुल्क अहवाल वर्षी रु.७५.९२ लाख इतके प्राप्त झाले. त्यामागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.५८.५९ लाख व रु.६५.१५ लाख अशी होती.

**(ब) शिशुसंस्कार शाळा, शिशु मंदिरे, बालसंगोपनालये, शिवण व हस्तकला वर्ग आणि
शासनमान्य शिवण वर्ग शुल्क :**

लहान बालकांच्या (सहा महिने ते अडीच वर्षे) देखभालीसाठी बालसंगोपनालये, लहान मुलांसाठी (३ ते ६ वर्षे) पूर्व प्राथमिक शिक्षणाची सुविधा म्हणून शिशु संस्कार शाळा व शिशु मंदिरे तसेच स्नियांसाठी शिवण व हस्तकला वर्ग आणि शासकीय शिवण वर्ग चालविण्यात येणाऱ्या शिवण वर्गाचे शुल्क म्हणून अहवाल वर्षी रु.२१.८९ लाख प्राप्त झाले. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.२०.२१ लाख व रु.२०.०४ लाख अशी होती.

(क) इतर संकीर्ण जमा :

जुन्या वर्तमानपत्राच्या रद्दीच्या विक्रीची किंमत, वापरण्याच्या दृष्टीने न परवडणाऱ्या व त्यामुळे निरुपयोगी वाटल्यामुळे निकालात काढलेल्या उपकरणांच्या विक्रीची किंमत, मंडळाने आयोजित केलेल्या खेळ व सांस्कृतिक स्पर्धाचे प्रवेश शुल्क, हरविलेल्या पुस्तकांच्या किंमतीची वसुली, मंडळाने वेळोवेळी काढलेल्या स्मरणिका, पुस्तिका व मंडळाच्या त्रैमासिक मुख्यपत्रामध्ये बाहेरील संस्थांनी दिलेल्या जाहिरातींचे शुल्क, नाट्य महोत्सवाचे वेळी नाट्य रसिकांकडून प्राप्त झालेल्या प्रवेश शुल्काची रक्कम तसेच मंडळाच्या कामगार कल्याण भवनातील जागेचा व सुविधांचा वापर बाहेरील संस्थानी केल्याने त्यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या वीज व भाडे आकार आणि इतर आकारांद्वारे मिळालेल्या रक्कमांचा तसेच योगा, कराटे, ग्रंथपेढी इ. योजनांच्या पोटी जमा होणाऱ्या शुल्काचा तसेच अनुदान तत्वावर शिवणयंत्रे पुरविण्यासाठी प्राप्त होणारी १० टक्के रक्कम याचाही इतर संकीर्ण जमामध्ये समावेश आहे. ही रक्कम अहवाल वर्षी रु.१५५.२३ लाख प्राप्त झाली. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.१५२.०८ लाख व रु.१४४.९३ लाख अशी प्राप्त झालेली होती.

१०. संगणक शुल्क :

राजे रघुजी नगर, नागपूर येथे संगणक प्रशिक्षण वर्ग कार्यान्वित आहेत. त्याचप्रमाणे मुंबई येथे ना.म.जोशी मार्ग, अंधेरी व विक्रोली व मुंबई बाहेरील औरंगाबाद, पुणे, अकोला येथे संगणक प्रशिक्षण वर्ग मान्यवर संस्थामार्फत एकूण शुल्काच्या ७५% भाग संस्थेला व २५% भाग मंडळाला या तत्वावर सुरु करण्यात आले आहेत. या संगणक प्रशिक्षण वर्ग उपक्रमापोटी अहवाल वर्षी रु.४.१६ लाख शुल्क प्राप्त झाले आहे. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.०.३५ लाख व रु.२.३२ लाख अशी होती.

अहवाल वर्षी व त्यामागील दोन वर्षी प्रमुख लेखा शिर्षकाखाली निधीमध्ये जमा झालेल्या उत्पन्नाच्या रक्कमांची तुलनात्मक विगतवारी पुढीलप्रमाणे :-

ज मा

अ. क्र.	लेखा शिर्षाचा तपशिल	वर्ष २०१६-१७	वर्ष २०१७-१८	वर्ष २०१८-१९
१.	अधिनियमाच्याकलम ६(अ) (१) अन्वये अवितरीत संचयनाकडून का.क.निधी मध्ये स्वामित्वहीन म्हणून स्थलांतरित झालेली रक्कम	८,४७,०३,८७४.९७	६,३५,७९,३९२.५५	७,७९,२०,७५७.३६
२.	अधिनियमाच्या कलम ३(२) अन्वये दंडाची रक्कम	२६,९०,२०९.००	९९,७९,०७३.००	२५,३६,९९६.००
३.	अधिनियमाच्या कलम ६बब अन्वये दंडादाखल व्याज	१,२४,६७,०५०.००	१,१८,४४,६८४.४०	१,१९,५८,६४९.००
४.	अधिनियमाच्या कलम ६बब अन्वये प्राप्त झालेले त्रिपक्षीय अंशदान अ) कामगारांचे अंशदान ब) मालकांचे अंशदान क) शासनाचे अंशदान	१०,९५,११,०६५.५० ३२,८५,३३,९९६.५० १०,८०,००,०००.००	११,७०,४८,९५८.७५ ३५,११,४४,४७६.२५ १०,८०,००,०००.००	१३,०५,५८,३९९.०० ३१,१६,७४,९३३.०० ३१,७२,००,०००.००
५.	देणग्या अधिनियमाच्या कलम ३(२) अन्वये	०.००	०.००	०.००
६.	भ.नि.निधी- मंडळाच्या वर्गणीची सेवा निवृत्तीधारकांकडून वसूल केलेली रक्कम	०.००	०.००	०.००
७.	अनुदान तत्वावर शिवण मशिन पुरविणे	२,५००.००	५९०.००	१,६८,४०५.००
८.	अ) सर्वसाधारण सभासद शुल्क ब) शि.सं.शाळा, शिशुमंदिर, बालसंगोपनालय, हस्तकला शिवणवर्ग शुल्क क) शासकीय कर्जरोख्यावरील व्याज ड) बैंकेतील ठेवीवरील व्याज इ) इतर संकीर्ण जमा	५८,५८,६३७.०० २०,२९,०२९.०० ०.०० १०,८६,७५,८४९.४४ १,५२,०८,२२३.००	६५,१५,४९०.०० २०,०४,५९२.०० ०.०० १०,९२,८६,९७६.६० १,४४,१२,७७२.३९	७५,९२,३७५.०० २१,८९,९९४.०० ०.०० १,६९,६४,६७८.९१ १,४३,५४,९३४.९०
९.	संगणक शुल्क	३५,९६०.००	२,३९,६००.००	४,१५,६७५.००
१०.	मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन	८४,८९,९५९.००	९०,७६,६६०.००	८२,९०,३७९.००
११.	का.क.भवन, राजे रघुजी नगर, नागपूर	४३,९०,०८४.००	४६,९९,९८९.००	३०,७०,८५५.००
१२.	सहकार नगर, पुणे प्रकल्प	२५,७९,०३७.६२	२३,३९,६२६.३९	३३,६९,०५७.३८
	एकूण जमा रक्कम	७९,२९,९७,०७५.०३	८०,२९,३८,३९३.२५	१,१५,७९,७७,९७७.७५

खर्च

अहवाल वर्षी मंडळाचा एकूण खर्च रु.९२३४.७२ लाख झाला. हा खर्च मागील वर्ष २०१७-१८ मधील रु.७९२७.४१ लाखाच्या तुलनेत रु.१३०७.३१ लाखांनी अधिक आहे. सन २०१६-१७ या आर्थिक वर्षामध्ये हा खर्च रु.६५५७.८१ लाख होता.

अहवाल वर्षी वेतन व भत्ते यावरील खर्च रु.३७६०.६० लाख झाला असून त्यामध्ये सहावा वेतन आयोगाच्या थकबाबीची रक्कम रु.६९२.५९ चा समावेश आहे. मागील २०१६-१७ व २०१७-१८ या आर्थिक वर्षामध्ये अनुक्रमे रु.२८०६.५० लाख व रु.४०६२.६५ लाख खर्च झाला होता.

विस्तार व विकास कार्यक्रमांतर्गत १) कामगार कल्याण केंद्रांच्या इमारतीच्या बांधकामापोटी अहवाल वर्षी रु.२२९.२८ लाख एवढा खर्च झाला असून, २) कल्याणकारी उपक्रम कार्यक्रमासाठी रु.२३३६.६४ लाख एवढा खर्च झाला.

अहवाल वर्षी व त्यामागील दोन वर्षी प्रमुख लेखा शिर्षकाखाली झालेल्या खर्चाची तुलनात्मक विगतवारी पुढीलप्रमाणे:-

अ. क्र.	लेखा शिर्षक तपशिल	वर्ष २०१६-१७	वर्ष २०१७-१८	वर्ष २०१८-१९
	आकस्मिकता			
१)	प्रस्थापित कार्यक्रम			
	अ) सामुदायिक गरजा (शैक्षणिक सवलतीसह)	८८,५९,३९०.००	१,३६,३०,६०९.००	२,९३,८७,५६८.००
	ब) सांस्कृतिक व मनोरंजनात्मक कार्यक्रम	१,२७,९०,७५९.००	१,६२,७३,६२०.००	२,६०,५९,५५३.००
	क) खेळ व खेळस्पर्धा (साहित्य खरेदीसह)	७,८०,३६८.००	९८,६९,३०४.००	९७,९०,२२७.००
	ड) कार्यक्रम आयोजना करीता सोई /सुविधा (फर्निचर, वीज, भाडे इ.)	४,८९,९८,२२९.००	५,८५,०२,८०६.००	७,८९,५६,९२७.२०
	इ) मंडळाच्या उत्पन्नावर आयकर (करनिर्धारण वर्ष सन २००९-१० व २०१०-११)	०.००	३२,९९,०००.००	०.००
	एकूण खर्च (अ ते इ)	७,०६,२०,७३८.००	९,५४,७९,३३९.००	९२,८९,८५,४७५.२०
२.	मंडळाचे तीन प्रकल्प (जलतरण तलावासह)			
	अ) मुं.गि.का.क्रीडा भवन, (आकस्मिक खर्च)	७५,०९,९४८.००	७८,३५,२९७.००	८३,८२,४९०.९०
	ब) कामगार कल्याण भवन, राजे रघुजीनगर, नागपूर (आकस्मिक खर्च)	७९,५३,४७६.००	९०,७९,९९९.००	८२,६९,८४९.२४
	क) सहकार नगर, पुणे (आकस्मिक खर्च)	३९,२५,७८३.००	३५,९५,०४९.००	४५,००,७२०.६०
	एकूण खर्च (अ ते क)	९,८५,८९,२०७.००	२,०५,०९,४५७.००	२,९९,४५,०६०.७४

३.	विस्तार व विकास कार्यक्रम			
	अ) भांडवली खर्च इमारती बांधकामे	०.००	३,३८,०९,९६३.००	२,२९,२७,७४२.००
	ब) नविन केंद्रे उघडणे आकस्मिकता	०.००	२,०००.००	०.००
	क) इतर कल्याणकारी उपक्रम / कार्यक्रम	१५,००,०५,३६७.००	१६,३२,८६,८८२.००	२३,३६,६३,७७२.००
	एकूण खर्च (अ ते क)	१५,००,०५,३६७.००	१९,७०,९८,०४४.००	२५,६५,९९,५९४.००
४.	वेतन व भत्ते			
	अ) १. अधिकाऱ्यांचे वेतन	३५,५९,७७९.००	२८,७३,३००.००	२५,७२,५८७.००
	२. अधिकाऱ्यांचे भत्ते	५४,५५,५९२.००	४७,४८,९४०.००	४३,५३,९६९.००
	ब) १. प्रशासकीय व पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे वेतन	२,९८,५५,९०३.००	२,९०,७६,८४२.००	२,०६,७२,६५७.००
	२. प्रशासकीय व पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	३,४२,८५,८०३.००	३,५७,९९,४३७.००	३,७०,०३,७९७.००
	क) १. कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे वेतन	७,९८,७७,६९४.००	७,३०,३६,९५८.००	७,४३,८३,४६९.००
	२. कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	९,४६,९४,६३७.००	९०,३४,६२,२६३.००	९९,९४,९०,२४४.००
	ड) १. शैक्षणिक कर्मचाऱ्यांचे वेतन	२,०९,४३,७९७.००	२,९२,६४,४३८.००	२,०४,०८,८९८.००
	२. शैक्षणिक कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	५३,९४,४९३.००	५३,९५,९५०.००	५६,६७,००२.००
	सहावा वेतन आयोगाची थकबाबी	०.००	११,५९,९७,२९३.००	६,९२,५९,०७७.००
	इ) रजेच्या काळातील प्रवास सवलत	८३,७३९.००	१,०५,३४६.००	७९,५६३.००
	ई) रजेच्या काळातील वेतन तरतूद	७०,०७,८९८.००	५६,९८,६०५.००	९८,७९,९०३.००
	फ) प्रवासभत्ते व मानधन	९,६३,६६७.००	११,९०,२८०.००	१३,४९,२८९.००
	ग) कर्मचाऱ्यांना वैद्यकीय सहाय्य	४९,४७,०९३.००	४८,३५,०२३.००	८०,३३,९७८.००
	ह) मुं.गि.कामगार क्रीडा भवन (वेतन व भत्ते)	३३,३९,४२४.००	४५,२०,२९४.००	३४,९०,५०९.००
	ळ) का.क.भवन, नागपूर (वेतन व भत्ते)	५२,९७,३३७.००	५२,०६,४६४.००	५३,२९,४५३.००
	क्ष) सहकार नगर, पुणे (वेतन व भत्ते)	११,९९,७८२.००	२१,०३,२९८.००	२२,६२,५९५.००
	एकूण वेतन व भत्ते (अ ते क्ष)	२८,०६,४९,९९०.००	४०,६२,६४,८९९.००	३७,६०,५९,९७२.००
५.	प्रशासकीय आकस्मिकता			
	अवितरित संचयन नोटीसेस प्रसिध्दी व विधिज्ञ शुल्क इत्यादी	४४,९४,७६९.००	६८,०५,७९६.००	९५,८९,२३४.००
६.	सेवानिवृत्ती वेतन निधी सहाय्य उपदान गुंतवणुक	११,००,००,०००.०० १,५०,००,०००.००	६,००,००,०००.०० ०.००	१०,००,००,०००.०० २,५०,००,०००.००
७.	नविन पारिभाषित निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत मंडळाचे सहाय	६४,२८,९२५.००	६५,९९,४५०.००	६९,०८,५३७.००
	एकूण (५ ते ७)	१३,५९,२३,६६६.००	७,३३,९७,२४६.००	१४,९४,८९,७७९.००
	एकूण खर्च (१ ते ७)	६५,५७,८०,९०८.००	७९,२७,४०,९७८.००	९२,३४,७९,७९२.९४

अहवाल वर्षी कर्मचाऱ्यांच्या वेतन व भत्ते आणि प्रशासकीय खर्च यावर झालीलप्रमाणे रु.५१७५.५० लाख एवढा खर्च झाला व सदर खर्चाचे एकूण उत्पन्नाशी (रु.११५७१.७७ लाख) प्रमाण ४४.७३ टक्के आहे.

अ.क्र.	खर्चाचा तपशिल	रक्कम रुपये
१)	वेतन व भत्ते	३७,६०,५९,९७२.००
२)	सेवानिवृत्ती वेतन निधी निकायकरीता वर्ग करण्यात आलेली रक्कम	९०,००,००,०००.००
३)	उपदानाकरीता वर्ग केलेली रक्कम	२,५०,००,०००.००
४)	नविन पारिभाषित निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत मंडळाचे सहाय	६९,०८,५३७.००
५)	अधिनियमाच्या कलम ६ अ अन्वये अवितरीत संचयनासंबंधी नोटीसेस प्रसिध्दी खर्च	४,९५,९२३.००
६)	प्रशासकीय खर्च	८६,६६,९३९.००
७)	विधिज्ञ शुल्क	३,४३,०८०.००
८)	कर्मचाऱ्यांना गणवेश व धुलाई भत्ता	१,५६,९००.००
	एकूण वेतन भत्ते व प्रशासकीय खर्च	५१,७५,४९,७४३.००

अवितरीत संचयन (अदा न केलेल्या संचित रकमा) :

महाराष्ट्र कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ च्या कक्षेत येणारे कारखाने, आस्थापना व व्यापारी संस्था यांच्याकडून विश्वस्त स्वरूपात मंडळाकडे जमा झालेली अवितरीत संचयनाची रक्कम अहवाल वर्षी रु.१०,७५,५२,२०५.२२ प्राप्त झाली. मागील दोन वर्षी २०१६-१७ व २०१७-१८ मध्ये ही रक्कम अनुक्रमे रु.१,५१,७९,९९०.६३ व रु.६,६२,३२,७८२.६१ मंडळाला प्राप्त झालेली होती.

अधिनियमाच्या कलम ६ अ (१) अन्वये अवितरीत संचयनाची अहवाल वर्षी रु.७,७९,२०,७५१.३६ एवढी रक्कम स्वामित्वहीन म्हणून कामगार कल्याण निधीमध्ये जमा करण्यात आली. मागील दोन वर्षी ही रक्कम अनुक्रमे रु.८४७.०४ लाख व रु.६३५.७९ लाख अशी होती. मंडळाकडे अवितरित संचयन म्हणून जमा झालेल्या रक्कमेमधून अहवाल वर्षी रु.१५,४३,६५७.०० कामगारांना व त्यांच्या वारसदारांना वेतन प्रदान अधिनियम, १९३६ अंतर्गत नियुक्त केलेल्या अधिकाऱ्यांच्या निर्णयानुसार परत करण्यात आले. त्यामागील दोन वर्षी अशी रक्कम रु.१,६९,६८१.०० व रु.१,११,४७७.६७ परत करण्यात आलेली होती. कामगारांनी व त्यांच्या वारसदारांनी केलेल्या मागणी/ दाव्यांची संख्या व त्यांना परत करण्यात आलेल्या रकमा पुढीलप्रमाणे आहेत.

वर्ष	दाव्यांची संख्या	परत केलेली रक्कम
२०१६-१७	२१	१,६९,६८९.००
२०१७-१८	१२	१,११,४७७.६७
२०१८-१९	२१	१५,४३,६५७.००

अवितरीत संचयन दाव्यासंबंधीच्या रकमा अवितरीत संचयन दावे अनामत खाती जमा :

अधिनियमाच्या कलम ६ अ मध्ये तरतुद केल्याप्रमाणे दावा करणाऱ्या कामगारांकडून अवितरीत संचयनासंबंधी प्रथम जाहिरात दिलेल्या दिनांकापासून ४ वर्षांच्या आत त्यांची रक्कम त्यांना परत मिळण्यासंबंधी प्राप्त झालेली विनंती/मागणी अर्ज वेतन प्रदान अधिनियम १९३६ नुसार निश्चित केलेल्या प्राधिकरणामुळे निर्णय देण्याकरीता पाठविल्यानंतर ज्या दाव्यांचे/अर्जाचे निर्णय त्या चार वर्षांच्या संस्करण कालावधीत संबंधित अधिकाऱ्यांकडून मंडळास प्राप्त झालेले नसतात, अशा दाव्यांच्या रकमा एकूण स्वामित्वहीन रक्कम ठरवितांना अवितरित संचयनामधून वेगळ्या काढून त्या अवितरीत संचयन दावे अनामत खात्यात स्थलांतरीत करण्यात येतात. अहवाल वर्षी रु.१,३५,७९५.०० अनामत खाती वर्ग केले असून कामगारांना रक्कम परत करण्यात आलेली नाही. मागील दोन वर्षी ही रक्कम रु.६६०६.०० व रु.०.०० होती.

सेवानिवृत्ती वेतन :

मंडळाच्या निवृत्त कर्मचाऱ्यांना व अधिकाऱ्यांना आर्थिक वर्ष १९९१-९२ पासून प्रत्यक्षात सेवानिवृत्ती वेतन योजना लागू झाली. अहवाल वर्षी १-०४-२०१८ रोजी सेवानिवृत्ती वेतन निधी निकाय रक्कम रु. १७१५.०० लाख, सेवानिवृत्ती वेतन खात्यामध्ये रु.३,४३,८५,००७.७५ इतकी रक्कम शिल्लक होती. अहवाल वर्षी या खात्यात मंडळाकडून सेवानिवृत्ती वेतन निधी सहाय्य म्हणून रक्कम रु.१०००.०० लाख भविष्यातील दायित्व विचारात घेऊन वर्ग करण्यात आले आहे.

सेवानिवृत्ती वेतननिधी निकायावरील व्याज रक्कम रु.१,२७,२३,२६९.३३ जमा झाले. अहवाल वर्षी सेवानिवृत्ती वेतनधारकांना रु.१२,९२,०४,९३५.२३ इतकी रक्कम सेवानिवृत्ती वेतन म्हणून अदा केली. २०१८-१९ या अहवाल वर्षाअखेरीस निधी निकाय रु.१८८५.०० लाख इतकी रक्कम शिल्लक असून सेवानिवृत्ती वेतन खात्यामध्ये रु.१,९२,८३,६९८.८७ फक्त शिल्लक आहे.

सेवानिवृत्ती वेतन योजनेतर्गत सेवानिवृत्ती वेतनधारकांना उपदान रक्कम अदा करण्यांसाठी दिनांक १.४.२०१८ रोजी रु.५००.०० लाख निधी निकाय रक्कम शिल्लक होती. तसेच दिनांक १-४-२०१८ रोजी उपदान बँक खात्यामध्ये (चालू खाते) रु.१,०४,७४,६००.०५ इतकी रक्कम शिल्लक होती व त्या खात्यात मंडळाकडून अहवालवर्षी उपदान सहाय्य म्हणून रु.२५०.०० लाख उपदान निधी मिळाला. त्याचप्रमाणे निधी निकायवरील व्याज रक्कम रु.३४,९३,३७८.०० जमा झाले. अहवाल वर्षी सेवानिवृत्ती वेतनधारकांना उपदानापेटी रु.८९,०४,९४९.५० एवढी रक्कम अदा करण्यांत आली असून वर्षाअखेरीस

उपदान सहाय्य निधी रु.६२०.०० लाख मुदत ठेवीच्या स्वरूपात शिल्लक आहेत आणि बँकेतील चालू खात्यामध्ये रु.८४,०३,५००.५५ एवढी रक्कम शिल्लक आहे.

नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजना :

शासन निर्णय, वित्त विभाग क्रमांक अंनिओ/१००५/१२६/सेवा-४ दि.३१-१०-२००५ नुसार दि.१/११/२००५ रोजी किंवा त्यानंतर पुर्णवेळ नियुक्त झालेल्या मंडळाच्या सर्व अधिकारी / कर्मचाऱ्यांना नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजना लागू करण्यात आलेली असून सदर योजनेअंतर्गत दि.३१/०३/२०१९ अखेरपर्यंत एकूण ३४० एवढे अधिकारी / कर्मचारी कार्यरत आहेत.

नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत गतवर्षी दि.०१/०४/२०१८ रोजी आरंभीची शिल्लक बँकेतील ठेवी रक्कम रु.६,५८,६५,०००.०० व चालू खात्यातील शिल्लक रक्कम रु.६,९५,९२६.७६ अशी एकूण रक्कम रु.६,६५,६०,९२६.७६ होती. अहवाल वर्षी बँकेतील गुंतवणूक केलेल्या ठेवीवरील व्याज रक्कम रु.४३,९६,३९६.२५ एवढे प्राप्त झाले.

अहवाल वर्षी नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत अधिकारी / कर्मचाऱ्यांच्या वेतनातून नियमाप्रमाणे कपात करण्यात आलेली एकूण रक्कम रु.६९,०८,५३७.०० एवढी जमा झाली असून त्या अनुषंगाने मंडळाच्या सहायाची एकूण रक्कम रु.६९,०८,५३७.०० एवढी मंडळाच्या निधीतून वर्ग करण्यात आली असून अहवाल वर्षी सेवानिवृत्त झालेल्या, राजीनामा दिलेल्या तसेच मृत पावलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या वारसदारांना अशी एकूण रक्कम रु.५९,७४,८८९.०० एवढी प्रदान करण्यात आलेली आहे.

नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत अहवाल वर्षी बँक आकार रक्कम रु.९४८.९.७२ आणि सेवानिवृत्त झालेल्या, राजीनामा दिलेल्या तसेच मृत पावलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या वारसदारांना प्रदान केलेली रक्कम रु.५९,७४,८८९.०० वजा जाता दि.३१/०३/२०१९ रोजी बँकेतील ठेवी अंतर्गत शिल्लक असलेली अखेरची रक्कम रु.७,७७,९०,०००.०० इतकी असून चालू खात्यातील शिल्लक रक्कम रु.९८,०८,०२६.२९ अशी एकूण रक्कम रु.७,९५,९८,०२६.२९ इतकी शिल्लक आहे.

लेखा व लेखा परिक्षा अधिकारी
महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

कल्याण आयुक्त
महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
जमा आणि खर्चाचे २०१८-२०१९ पर्यंतचे जमाखर्चाचे विवरणपत्रक
अधिनियमाच्या कलम ६-अ (३) अन्वये अवितरीत संचयन रकमेचा तपशिल

जमा	रक्कम	खर्च	रक्कम
दि. १ एप्रिल २०१८ रोजीची आरंभीची शिल्लक		अधिनियमाच्या कलम ६-अ (३)(१) अन्वये अवितरीत संचयनामधून स्वामित्वाहिन रक्कम म्हणून वर्ग झालेली रक्कम दिनांक ०१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९	७७९२०७५१.३६
बँकेतील मुदत ठेवी			
अवितरीत संचयानाची रक्कम	३६८८०००००.००		
अवितरीत संचयानाच्या अनियमित दाव्याच्या अनामत खाती रक्कम	१०००००००.००	अधिनियमाच्या कलम ६-अ (५) अन्वये अवितरीत संचयनामधून कामगारांना परत केलेल्या रक्कमा दि.०१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९	१५४३६५७.००
बँकेतील शिल्लक रक्कम			
अवितरीत संचयानाची रक्कम	१३०८८९०३.२७	अवितरीत संचयनामधून अवितरीत संचयन दावे अनामत खाती वर्ग करण्यात आलेली रक्कम दिनांक ०१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९	०.००
अवितरीत संचयानाच्या अनियमित दाव्याच्या अनामत खाती रक्कम	३७७१२८.१३		
राष्ट्रीय बचत योजना प्रमाणपत्रे अवितरीत संचयन रक्कम	१८२५५.००	अवितरीत संचयन दावे अनामत खात्यामधून कामगारांना परत केलेल्या रक्कमा दिनांक ०१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९	१३५७९५.००
अवितरीत संचयन खात्यामध्ये जमा झालेली रक्कम :-			
अधिनियमाच्या कलम ६-अ (३) अन्वये अवितरीत संचयना खाती मिळालेली दि.०१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९ पर्यंतची रक्कम	१०७५५२२०५.२२	दि. ३१ मार्च २०१९ रोजीची अखेरची शिल्लक बँकेतील मुदत ठेवी अवितरीत संचयानाची रक्कम	३९९३०००००.००
अवितरीत संचयनामधून अवितरीत संचयन दावे अनामत खाती वर्ग करण्यात आलेली रक्कम दिनांक ०१.०४.२०१८ ते ३१.०३.२०१९	१३५७९५.००	अवितरीत संचयानाच्या अनिर्णित दाव्याच्या अनामत खाती रक्कम बँकेतील शिल्लक रक्कम अवितरीत संचयानाची रक्कम	१००००००.०० १०५४९५४९.९३
जादा खर्चाच्या नोंदीची दुरुस्ती (२०१७-१८)	१३६४.००	अवितरीत संचयानाच्या अनियमित दाव्याच्या अनामत खाती रक्कम	५९२८४३.९३
		राष्ट्रीय बचत योजना प्रमाणपत्रे अवितरीत संचयन रक्कम	१८२५५.००
एकूण जमा रुपये	४९०९८०७७१.४२	एकूण खर्च रुपये	४९०९८०७७१.४२

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
सेवानिवृत्ती वेतनाचे सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षातील जमा खर्चाचे विवरणपत्र

जमेचा तपशिल	रुपये	रुपये	खर्चाचा तपशिल	रुपये	रुपये
दि.०१.०४.२०१७ रोजीची शिल्लक अ) मुदत ठेवी (पेन्शन कॉरपस) ब) मुदत ठेवी (उपदान कॉरपस) क) बँकेतील शिल्लक, पेन्शन ड) बँकेतील शिल्लक उपदान	१७,१५,००,०००.०० ५,००,००,०००.०० ३,४३,८५,००७.७५ १,०४,७४,६००.०५	२६,६३,५९,६०७.८०	सेवानिवृत्ती वेतन धारकांना अदा केलेली रक्कम		१२,९२,०४,९३५.२३
मंडळाकडून निवृत्तीवेतनासाठी वर्ग केलेली रक्कम		१०,००,००,०००.००	उपदानासाठी अदा केलेली रक्कम		८९,०४,९४९.५०
मंडळाकडून उपदानासाठी वर्ग केलेली रक्कम		२,५०,००,०००.००	बँकेने आकारलेले कमिशन पेन्शन कमिशन उपदान कमिशन } }		१४२.९८
सेवानिवृत्ती वेतन मुदतठेवी वरील व्याज		१,२७,२३,३६९.३३			
उपदान मुदत ठेवीवरील व्याज		३४,९३,३७८.००			
			दि.३१.०३.२०१८ रोजीची अखेरची शिल्लक अ) मुदत ठेवी (पेन्शन कॉरपस) ब) मुदत ठेवी (उपदान कॉरपस) क) बँकेतील शिल्लक, पेन्शन ड) बँकेतील शिल्लक उपदान	१८,८५,००,०००.०० ६,२०,००,०००.०० १,९२,८३,६९८.८७ ८४,०३,५००.५५	२७,०९,८७,९९९.४२
एकूण जमा		४०,७४,९६,३४७.९३	एकूण खर्च		४०,७४,९६,३४७.९३

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

**‘ नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजना’ या खात्यामध्ये असलेल्या जमा / खर्चाचा तपशील
(दि. १/११/२००५ पासून अंमलात आलेली योजना)**
दिनांक ०१/०४/२०१८ ते ३१/०३/२०१९

तपशील	रक्कम	तपशील	रक्कम
दि. ०१/०४/२०१८ रोजी आरंभीची शिल्लक		सन २०१८-२०१९ या आर्थिक वर्षामध्ये नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत सेवा निवृत्ती धारकांना अदा केलेली रक्कम	५९७४६६९.००
अ) बँकेतील ठेवी	६५८६५०००.००		
ब) चालू खात्यातील शिल्लक	६९५९२६.७६	बँक आकार	९४८९.७२
सन २०१८-२०१९ या आर्थिक वर्षातील जमा			
बँकेतील गुंतवणूक केलेल्या ठेवीवरील जमा व्याज	४३९६३९६.२५	दिनांक ३१/०३/२०१९ रोजीची अखेरची शिल्लक	
कर्मचारी / अधिकारी यांच्या वेतनातून नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत कपात केलेली रक्कम	६९०८५३७.००	अ) बँकेतील ठेवी	५७७७९००००.००
		ब) चालू खात्यातील शिल्लक	९८०८०२६.२९
नविन पारिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत मंडळाच्या सहाय्याची रक्कम	६९०८५३७.००		
एकूण	८४७७४३९७.०९	एकूण	८४७७४३९७.०९

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
जमा आणि खर्चाचे २०१८ - २०१९ वर्षाचे विवरण पत्र १ एप्रिल २०१८ ते ३१ मार्च २०१९

जमा			खर्च		
अ.क्र.	त प शि ल	रक्कम	अ.क्र.	त प शि ल	रक्कम
	१ एप्रिल २०१८ रोजी आरंभाची शिल्लक			वेतन व भत्ते	
१.	मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई परिशिष्ट 'अ'	१,१२,७६,६९,२८५.१७	१.	अधिकाऱ्यांचे वेतन	२५,७२,५८७.००
२.	विभागीय कार्यालय, मुंबई परिशिष्ट 'ब'	७२,७४,८७७.२३	२.	प्रशासकीय तथा पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे वेतन	२,०६,७२,६५७.००
३.	विभागीय कार्यालय, ताणे, परिशिष्ट 'क'	५२,७५,०४४.४५	३.	कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे वेतन	७,४३,८३४६९.००
४.	विभागीय कार्यालय, पुणे, परिशिष्ट 'ड'	५७,९४,८८७.९१	४.	शैक्षणिक तथा तत्सम कर्मचाऱ्यांचे वेतन	२,०४,०८,८९८.००
५.	विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद, परिशिष्ट 'इ'	५०,८८,७२७.९३			
६.	विभागीय कार्यालय, नागपूर, परिशिष्ट 'ई'	५१,८४,९९८.४२	५.	अधिकाऱ्यांचे भत्ते	४३,५३,९६९.००
७.	विभागीय कार्यालय, अकोला, परिशिष्ट 'फ'	४२,६४,२४९.३७	६.	प्रशासकीय तथा पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	३,७०,०३,७१७.००
८.	मुं. पि. कामगार क्रीडा भवन, मुंबई परिशिष्ट 'ग'	३६,७२,३४६.९८	७.	कार्यक्रम कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	११,९४,९०,२५४.००
९.	विभागीय कार्यालय, नाशिक परिशिष्ट 'ह'	७१,३८,९३०.६६	८.	शैक्षणिक तथा तत्सम कर्मचाऱ्यांचे भत्ते	५६,६७,००२.००
१०.	इतर शिल्लक परिशिष्ट 'ज' (-)	२,२६,५६,१२४.३८	९.	सहावा वेतन आयोगाची थकवाकी	६,१२,५९,०७७.००
१.	अधिनियमाच्या कलम ६-अ (१) अन्वये अविरातीत संचयनामधून कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत झालेली रक्कम	७,७९,२०,७५९.३६			
				इतर सवलती	
			१०.	रजेच्या काळातील वेतन तरतूदीमधून खर्च	९८,७९,९०३.००
२.	दं ड	२५,३६,९९६.००	११.	मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांना वैद्यकीय सहाय्य	८०,३३,९७८.००
३.	अधिनियमाच्या कलम ६-ब अन्वये दंडादाखल व्याज	१,९९,५८,६४९.००	१२.	रजेच्या काळातील प्रवास सवलत	७९,५८३.००
४.	दं ण ग्या	०.००	१३.	अधिकारी व कर्मचाऱ्यांचे प्रवास भत्ते	१३,९६,५९९.००
५.	अधिनियमाच्या कलम ६-ब अन्वये कामगार कल्याण निधी सहायाची वर्गणी	११,९४,३३,२४४.००	१४.	अधिकारी व कर्मचाऱ्यांचे स्थलांतरार्थ प्रवास भत्ते	२९,३६७.००
	१. कामगार रु. १३,०५,५८,३९९.००		१५.	मंडळाच्या सदस्यांचे मानधन व प्रवास भत्ते	३,३९५.००
	२. मालक रु. ३९,९६,७४,९३३.००		१६.	आकस्मिकता	
	३. शासन रु. ३९,७२,००,०००.००		१७.	सामाजिक सामुदायिक गरजा	६९,५५,५६४.००
			१८.	१. शिशु संगोपनालये, शिशु मंदिरे रु. १२,८९,६९०.००	
			१९.	२. शिशु संस्कार शाळा रु. ४८,७३,८७४.००	
				अनावर्ती. रु. ६,५५,४७२.००	
				आवर्ती रु. ४२,९८,४०२.००	
				इतर रु. ०.००	
	बेरीज पूढे चालू	२,९६,९३,६७,०७६.३०		बेरीज पूढे चालू	३७,९२,२९,०५९.००

	मागील पानावरुन	२,९९,५०,८७,६४९.४०		मागील पानावरुन	४१,२५,०४,६९६.००
१३.	बैंकेस्टील ठेवीवरील व्याज	९,६९,६४,६७८.९१			
१४.	मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (महसुल)	८२,९०,३७९.००			
१५.	राजे रघुजीनगर, नागपूर (महसुल)	३०,७०,८४५.००			
१६.	सहकार नगर, पुणे (महसुल)	३३,६९,०५७.३८			
१७.	वस्तू व सेवाकर	९६,९८,४९०.००			
१८.	अपंगांकरीता सुविधा करणकरीता प्राप्त निधी (वि.का.नागपुर)	९२,५०,०००.००			
१९.	अनामत रक्कम शिवण वर्ष अनामत रिटेन्शन मनी इसारा अनामत अन्य अनामत ग्रंथालय अनामत सुरक्षा अनामत	रु. ०.०० रु. ७,५७,६३२.०० रु. ९९,३७,०२५.०० रु. ९३,४०,६९६.०० रु. २,३४,४५०.०० रु. ०.००	४२,६९,७२३.००		
२०.	भविष्य निर्वाह निधीच्या गुंतवणूकीवरील व्याज	१,९०,६०,०५०.६०			
२१.	नवीन परिभाषित अंशदान सेवा निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत प्राप्त झालेली रक्कम	६९,२६,७४८.००			
२२.	जादा अदा केलेली सेवानिवृत्ती वेतनाच्या रकमेची वसुली	७६,३३८.००			
	बेरीज पुढे चालू	२,३३,९९,७५,८९९.२९			
				बेरीज पुढे चालू	४१,२९,९६,८८३.४०

	मासील पानावरुन	२,३३,९९,७५,६९९.२९		मासील पानावरुन	४९,२१,९६,८६३.४०
			२३.	संकीर्ण खर्च १) प्रवास खर्च रु. ३,२०,४९०.०० २) रोजंदारी रु. २,४६,३५३.०० ३) अन्य संकीर्ण रु. ४,८७,२४३.८० ४) गणवेष व धुलाईभता रु. १,५६,९००.००	९२,९०,९८६.८०
			२४.	प्रशासकीय आकस्मिक खर्च	८६,६६,९३९.००
			२५.	नोटीस प्रसिद्धी खर्च	४,९५,९२३.००
			२६.	विधिज्ञ शुल्क	३,४३,०८०.००
			२७.	सेवानिवृत्ती वेतनासाठी वर्ग केलेली रवकम	९०,००,००,०००.००
			२८.	उपदानासाठी वर्ग केलेली रवकम	२,५०,००,०००.००
				विस्तार- विकास कार्यक्रम	
			१.	कामगार कल्याण केंद्र सुरु करणे(ग्रामिण) रु. ०.०० (शहरी) रु. ०.००	०.००
			२.	विदेशी भाषा प्रशिक्षण	३३,९४,८६०.००
			३.	गुणवंत कामगार कल्याण पुरस्कार	०.००
			४.	समिती पद्धतीवर सहकारी साखर कारखाना परिसरात कामगार कल्याण केंद्र सुरु करणे	७५,०००.००
			५.	संगणक खरेदी/दुरुस्ती (कार्यालयासाठी खर्च)	९२,०४,२५०.००
			६.	संगणक प्रशिक्षण वर्ग	८,९४,२९६.००
			७.	संगणक - अवेरेनस (एम.एस.सी.आय.टी.)	५०,५९,२३९.००
			८.	कामगार आरोग्य शिक्षण	८,६०,९४६.००
			९.	व्यसन मुक्ती	९,०६,४४०.००
			१०.	कबड्डी स्पर्धा	९४,५२,२५०.००
			११.	कायदेविषयक मोफत सल्ला	२,५७६.००
			१२.	वाहन चालक प्रशिक्षण कोर्स	५,०२,६२०.००
			१३.	टेबल टेनिस प्रशिक्षण शिबीर/ टेबल टेनिस ॲकॅडमी	४,४३,९३.००
			१४.	मानव संसाधन विकास	९,४४,४३५.००
			१५.	कामगार कल्याण कार्य प्रचार व प्रसार	९५,८२,८३६.००
			१६.	एस.एस.सी.विद्याध्याना प्रशिक्षण	२२,७९०.००
			१७.	सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती	९९,७८,७५,९३५.००
			१८.	उच्च शिक्षणाकरीता प्रदेशात जाण्याकरिता शिष्यवृत्ती	५७,००,०००.००
			१९.	क्रीडा शिष्यवृत्ती	८,६०,०००.००
			२०.	ग्रंथपेढी (पाठ्यपुस्तक योजना)	३९,७२,५८५.००
			२१.	असाध्य रोग सहाय्यता योजना	९,९४,३९,०००.००
	बेरीज पूढे चालू	२,३३,९९,७५,६९९.२९		बेरीज पूढे चालू	७९,०६,०९,९९९.२०

मार्गील पानावरुन	२,३३,९९,७५,८९९.२९	मार्गील पानावरुन	७९,०६,०९,९९९.२०
२२.	स्वयंरोजगार प्रशिक्षण	१६,२६,००९.००	
२३.	कौक बॉविसेंग	४४,६५०.००	
२४.	प्रबोधन कट्टा	३०,९००.००	
२५.	पुस्तक प्रकाशन योजना	८२,०००.००	
२६.	संगणक प्रणाली विकसीत करणे	३,९६,५३,४३३.००	
२७.	क्रीडा मार्गदर्शन शिबिर	२६,२९०.००	
२८.	स्थर्धा परिष्का मार्गदर्शन	२,३०,६५,९८०.००	
२९.	योगावर्ग /नृत्यवर्ग /कराटे वर्ग	९५,९९,९०३.००	
३०.	२५/७५ टक्के अंतर्गत योजना	९८,९५,९२७.००	
३१.	अपेंग कर्मचाऱ्यांता तांत्रिक उपकरण घेण्यासाठी अर्थसहाय	२,००,५६९.००	
३२.	अनुदान तत्त्वावार शिवण मशिन पुरविणे	२१,४७,३८८.००	
३३.	अपेंग कामगारांसाठी रोजगार प्रशिक्षण कार्यशाळा	२,४०,८७९.००	
३४.	कुटुंब कल्याण शिक्षण उपक्रम	३४,४६९.००	
३५.	अंथलेटिक्स	३५,०३०.००	
३६.	कामगार महिला रोजगार बचत गट	९५,६५३.००	
३७.	बॅडमिंटन	३४,९८८.००	
३८.	वृक्ष लागवड	९,९३,४८५.००	
३९.	कामगार कल्याण केंद्र इमारती बांधकामे १. मौजे बडनेरा प्रकल्प रु. ६,०००.०० २. मौजा हस्तूर, उमरेड रोड, नागपूर रु.२,३७,३८५.०० ३. का.क.भवन,कन्नमवार नगर, विक्रोली रु. ९९,२२४.०० ४. ल.क.भवन, नादेड रु.१,२४,९२,९४८.०० ५. का.क. केंद्र लालूर रु.८९,४३,९४८.०० ६. का.क्रीडा भवन, मुंबई रु. ९५,९२०.०० ७. का.क.भवन, डी.एन.नगर,अंधेरी,मुंबई रु.९९,९७,८३७.०० ८. का.क.भवन, सैतू परभणी रु. ५,२८०.००	२,२९,२७,७४२.००	
४०.	राजे रघुजीनगर, नागपूर १) वेतन व भत्ते रु. ५३,२९,४५०.०० २) आकस्मिकता रु. ८२,६९,८४९.२४	९,३५,८३,३०२.२४	
४१.	मुंबई शिरणी कामगार क्रीडा भवन १) वेतन व भत्ते रु. ३४,९०,५०९.०० २) आकस्मिकता रु. ८३,८२,४९०.९०	९,९७,९२,९९९.९०	
४२.	सहकार नगर पुणे १) वेतन व भत्ते रु. २२,६२,५९५.०० २) आकस्मिकता रु. ४५,००,७२०.६०	६७,६३,२३५.६०	
	वेरीज पूढे चालू	२,३३,९९,७५,८९९.२९	वेरीज पूढे चालू
			९९,६५,६३,२५५.९४

मासील पानावरुन	२,३३,९९,७५,८९९.२९		मासील पानावरुन	११,६५,६३,२५५.१४
		४३.	अनामत रकमा	५७,३९,६३७.००
			रिटेशन मरी	रु. ३०,९८,८६२.००
			इसारा रकम	रु. १५,९६,९२५.००
			अन्य अनामत	रु. ११,९९,०००.००
			ग्रंथालय अनामत	रु. ५,०५०.००
			सुरक्षा अनामत	रु. ०.००
		४४.	देयकावर आकारलेला वस्तू व सेवाकर	१,०७,१५,३२९.७२
		४५.	जमा रकमेवर आकारलेला वस्तू व सेवाकर	१०,००,०००.००
		४६.	मंडळातील अधिकारी व कर्मचारी यांच्या भविष्य निवाह निधी खात्यातील रकमेवरील व्याज	१,३४,७५,८०७.००
		४७.	नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत वर्गणी	६९,०८,५३७.००
		४८.	नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्ती वेतन योजनेअंतर्गत मंडळाचे सहाय्य	६९,०८,५३७.००
		४९.	मंडळाच्या उत्पन्नावर आयकर	०.००
		५०.	सेवानिवृत्ती खात्यामध्ये वर्ग केलेली रकम	३७,६७०.००
		५१.	आयकर विभागाच्या नोटीसीनुसार टि.डि.एस.वर आकारण्यात आलेला दंड (वि.का.अकोला)	१,७३०.००
		५२.	३१ मार्च २०१९ रोजी अखेरची शिल्लक	
			१. मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई (परिशिष्ट 'अ')	१,३३,८९,४४,५५३.३२
			२. विभागीय कार्यालय, मुंबई (परिशिष्ट 'ब')	५०,८३,५९९.७५
			३. विभागीय कार्यालय, ताणे (परिशिष्ट 'क')	५०,६२,५३७.६१
			४. विभागीय कार्यालय, पूणे (परिशिष्ट 'ड')	७५,४५,५३९.७५
			५. विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद (परिशिष्ट 'इ')	७९,८५,००९.१३
			६. विभागीय कार्यालय, नागपूर (परिशिष्ट 'ई')	६७,०४,७९६.९६
			७. विभागीय कार्यालय, अकोला (परिशिष्ट 'फ')	५६,९६,७५५.०९
			८. कामगार क्रीडा भवन, मुंबई (परिशिष्ट 'ग')	१७,२९,७३७.७२
			९. विभागीय कार्यालय, नाशिक (परिशिष्ट 'ह')	७४,१७,९२८.८८
			१०. इतर (परिशिष्ट 'ज') (-)	१,४६,२५,०६३.९८
एकूण रु.	२,३३,९९,७५,८९९.२९		एकूण रु.	२,३३,९९,७५,८९९.२९

लेखा व लेखा परिक्षा अधिकारी
महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

कल्याण आयुक्त
महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ (मध्यवर्ती कार्यालय)

परिशिष्ट 'अ'

अ. क्र.	तपशील	रकम	अ. क्र.	तपशील	रकम
	आरंभीची शिल्पक (१ एप्रिल २०१८)			अखेरची शिल्पक (३१ मार्च २०१९)	
१	बैंकतील ठेवी	११२३०००००.००	१	बैंकतील ठेवी	१५१६०००००.००
२	बैंक ऑफ महाराष्ट्र (जमा खाते १) वरकी	१६८७.४५	२	बैंक ऑफ महाराष्ट्र (जमा खाते १) वरकी	१६८७.४५
३	बैंक ऑफ महाराष्ट्र (जमा खाते २) वरकी	२०७.६७	३	बैंक ऑफ महाराष्ट्र (जमा खाते २) वरकी	२०७.६७
४	बैंक ऑफ महाराष्ट्र (जमा खाते ३) पुणे कॉर्टींग	१०१७.००	४	बैंक ऑफ महाराष्ट्र (जमा खाते ३) पुणे कॉर्टींग	१०१७.००
५	बैंक ऑफ महाराष्ट्र, वरकी (कार्यरत खाते)	१२०१५३१७७.६४	५	बैंक ऑफ महाराष्ट्र, वरकी (कार्यरत खाते)	३४६६४४९९३.९९
६	भारतीय स्टेट बैंक (मुख्य शाखा)	७९०९९.०६	६	भारतीय स्टेट बैंक (मुख्य शाखा)	७९०९९.०६
७	भारतीय स्टेट बैंक (वरकी शाखा) उत्तर	१२८३५.६९	७	भारतीय स्टेट बैंक (वरकी शाखा) उत्तर	१२८३५.६९
८	रोख रकम	०.००	८	रोख रकम	०.००
९	निधी शाखा, मुंबई	२०२२८९.६६	९	निधी शाखा, मुंबई	२०२२८९.६६
१०	इतर संस्थांकडे असलेल्या अनामत रकमा	५७७८१७.४२	१०	इतर संस्थांकडे असलेल्या अनामत रकमा	५७७८१७.४२
११	आगाऊ रकमा	८६८५४.२८	११	आगाऊ रकमा	८६८५४.२८
१२	सणाकरीता आगाऊ रकमा	२४४७०४.५५	१२	सणाकरीता आगाऊ रकमा	३१३१५४.५५
१३	झारती, वाहने इ. दुरुस्ती व घसारा सुरक्षा निधी	०.००	१३	झारती, वाहने इ. दुरुस्ती व घसारा सुरक्षा निधी	०.००
१४	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	१७३०.००	१४	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	१७३०.००
१५	जुनी कायम आगाऊ रकम	२४१०८.७२	१५	जुनी कायम आगाऊ रकम	२४१०८.७२
१६	कच्च्या पावत्या	१५५९.३४	१६	कच्च्या पावत्या	१५५९.३४
१७	नवीन कायम आगाऊ रकम	११०००.००	१७	नवीन कायम आगाऊ रकम	११०००.००
१८	बैंक ऑफ महाराष्ट्र, सयानी रोड	१३१६१२३७.२९	१८	बैंक ऑफ महाराष्ट्र, सयानी रोड	३८५६२२३८.२९
१९	बैंक ऑफ महाराष्ट्र, प्रशा.अधिकारी (ई.सी.एस.)	५०००.००	१९	बैंक ऑफ महाराष्ट्र, प्रशा.अधिकारी (ई.सी.एस.)	५०००.००
	एकूण रकम:	११२७६१२८५.९७		एकूण रकम:	१३३६९४४५३.३२

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

विभागीय कार्यालय, मुंबई

परिशिष्ट 'ब'

अ. क्र.	१ एप्रिल २०१८ ची आरंभीची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते	अ. क्र.	३१ मार्च २०१९ ची अखेरची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते
१	विभागीय कार्यालय, मुंबई	४३५०९५.००	४६२६७८३.९७	१	विभागीय कार्यालय, मुंबई	५२११.००	३१९९९७३.९७
२	गट कार्यालय, नायगांव		१७०७३५.९३	२	गट कार्यालय, नायगांव		७३६६६.७३
३	गट कार्यालय, वरळी		५०५७७३.३७	३	गट कार्यालय, वरळी		३१४८०३.३७
४	गट कार्यालय, अंधेरी		३२८३९४.६५	४	गट कार्यालय, अंधेरी		१३३१२०.३७
	एकूण	४३५०९५.००	५६३९६८७.९२		एकूण	५२११.००	३७९३५६४.४४
	इतर लेखे				इतर लेखे		
१	रोख रक्कम	५३९७.००		१	रोख रक्कम	५३९७.००	
२	आगाऊ रक्कम	४९८५०९.३९		२	आगाऊ रक्कम	४९८५०९.३९	
३	सणाकरिता आगाऊ रक्कम	६८८२९९.००		३	सणाकरिता आगाऊ रक्कम	७६४८६९.००	
४	कायम आगाऊ रक्कम	३४०००.००		४	कायम आगाऊ रक्कम	३४०००.००	
५	प्रथम धन	-१७९४३.००		५	प्रथम धन	-१७९४३.००	
	एकूण	१२०८९७४.३९	७२७४८७७.२३		एकूण	१२८४८२४.३९	५०८३५९९.७५

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
विभागीय कार्यालय, ठाणे

परिशिष्ट 'क'

अ. क्र.	१ एप्रिल २०१८ ची आरंभीची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते	अ. क्र.	३१ मार्च २०१९ ची अखेरची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते
१	विभागीय कार्यालय, ठाणे	५४८७८७.००	२८८७२८५.०४	१	विभागीय कार्यालय, ठाणे	६९९४९.००	२८९२७९५.५०
२	इंटरनेट बँकींग खाते		४३४०.००	२	इंटरनेट बँकींग खाते		३९७३.००
३	गट कार्यालय, ठाणे		३९३९२५.२६	३	गट कार्यालय, ठाणे		७९४९७७.९२
४	गट कार्यालय, चिपळूण		९९०४७८.९४	४	गट कार्यालय, चिपळूण		८८६९९३.९८
५	नविन बँक खाते, (चिपळूण)		२५००.००	५	नविन बँक खाते, (चिपळूण)		२५००.००
	एकूण	५४८७८७.००	४९९७७२८.४४		एकूण	६९९४९.००	४४९९५५९.६०
	इतर लेखे				इतर लेखे		
१	आगाऊ रक्कम	९८९४९.०९		१	आगाऊ रक्कम	९८९९९.०९	
२	सणाकरिता आगाऊ रक्कम	४०७५८०.००		२	सणाकरिता आगाऊ रक्कम	४६००३०.००	
३	कायम आगाऊ रक्कम	२२८००.००		३	कायम आगाऊ रक्कम	२२८००.००	
४	प्रथम धन	०.००		४	प्रथम धन	०.००	
	एकूण	५२८५२९.०९	५२७५०४४.४५		एकूण	५८९०२९.०९	५०६२५३७.६९

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
विभागीय कार्यालय, पुणे

परिशिष्ट 'ड'

अ.क्र	१ एप्रिल २०१८ ची आरंभीची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते	अ.क्र	३१ मार्च २०१९ ची अखेरची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते
१	विभागीय कार्यालय, पुणे	१०४५९.४९	०.००	१	विभागीय कार्यालय, पुणे	१०४५९.४९	०.००
२	विभागीय कार्यालय, पुणे	१८७७५.००	१५८७४७९.४८	२	विभागीय कार्यालय, पुणे	१८४८.००	२२०६३५४.७०
३	सहकार नगर प्रकल्प, पुणे	५०००.००	४३८२९८.००	३	सहकार नगर प्रकल्प, पुणे	५०००.००	८३५१९४.४०
४	गट कार्यालय, पुणे		९९७४३७.८०	४	गट कार्यालय, पुणे		६२६५८१.७२
५	गट कार्यालय, कोल्हापूर		७३४५४३.५४	५	गट कार्यालय, कोल्हापूर		१०२०४२४.९४
६	गट कार्यालय, सोलापूर		९९६४२७८.६०	६	गट कार्यालय, सोलापूर-१		९०८५१७६.६०
				७	गट कार्यालय, सांगली		८२०३९८.७०
	एकूण	३४२३४.४९	४९२२०२९.४२		एकूण	२५३०७.४९	६५९४०५०.२६
	इतर लेखे				इतर लेखे		
१	रोख रक्कम	०.००		१	रोख रक्कम	०.००	
२	आगाऊ रक्कम	२९९०९.००		२	आगाऊ रक्कम	९९९०९.००	
३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	७७६४९५.००		३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	८७४०६५.००	
४	कायम आगाऊ रक्कम	४९०००.००		४	कायम आगाऊ रक्कम	४९०००.००	
५	प्रथम धन	०.००		५	प्रथम धन	०.००	
	एकूण:	८३८५२४.००	५७९४७८७.९९		एकूण:	९२६९७४.००	७५४५५३९.७५

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
विभागीय कार्यालय, औरंगाबाद

परिशिष्ट 'इ'

अ.क्र.	१ एप्रिल २०१८ ची आरंभीची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते	अ.क्र.	३१ मार्च २०१९ ची अखेरची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते
१	वि.का.औरंगाबाद	६६१८५.००	११६२७३७.२०	१	वि.का.औरंगाबाद	११०१५८.६०	४०३७२६३.२०
२	गट कार्यालय, औरंगाबाद		१०६२३५८.०७	२	गट कार्यालय, औरंगाबाद		१४१८५२.०७
३	गट कार्यालय, नांदेड		१३१४५९२.४७	३	गट कार्यालय, नांदेड		८८९०८९.४७
४	गट कार्यालय, लातूर		८२०५३९.३९	४	गट कार्यालय, लातूर		८७७९१४२.३९
	एकूण	६६१८५.००	४३६०२२७.१३		एकूण	११०१५८.६०	६७४५३३९.१३
	इतर लेखे				इतर लेखे		
१	रोख रक्कम	०.००		१	रोख रक्कम	०.००	
२	आगाऊ रक्कम	७१६८९.००		२	आगाऊ रक्कम	४९५८०.००	
३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	५४७७७९.००		३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	७६१८२९.००	
४	कायम आगाऊ रक्कम	३८०००.००		४	कायम आगाऊ रक्कम	३८०००.००	
५	प्रथम धन	४८६३.००		५	प्रथम धन	७३९९.००	
	एकूण:	६६२३९५.००	५०८८७२७.१३		एकूण:	८४८७९२.००	७७८५००९.७३

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

विभागीय कार्यालय, नागपूर

परिशिष्ट 'ई'

अ.क्र.	१ एप्रिल २०१७ ची आरंभीची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते	अ.क्र.	३१ मार्च २०१८ ची अखेरची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते
१	वि.का. नागपूर	१६५०५.००	४२५७२६८.७७	१	वि.का.नागपूर	४९९६९.००	४९८९४२६.९५
२	का.क.भवन, नागपूर	१०३६९.८५	२५०९०.००	२	का.क.भवन, नागपूर	५९९९.८५	२४८५५३.६९
३	विनोबाग्राम, नागपूर		२६७२६.९३	३	विनोबाग्राम, नागपूर		५५६३८.०९
४	ग.का. चंद्रपूर		३४४६७.००	४	ग.का.चंद्रपूर		३४८८२३.००
५	ग.का.चंदननगर, नागपूर		४०२४०.८७	५	ग.का.चंदननगर, नागपूर		४८३९४.३८
	एकूण	२६८७४.८५	४३८३७९३.५७		एकूण	५५१६०.८५	५६८२८३६.११
	इतर लेखे				इतर लेखे		
१	आगाऊ रक्कम	०.००		१	आगाऊ रक्कम	०.००	
२	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	७३९०५०.००		२	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	९३९६००.००	
३	कायम आगाऊ रक्कम	३५२००.००		३	कायम आगाऊ रक्कम	३५२००.००	
४	प्रथम धन	०.००		४	प्रथम धन	०.००	
	एकूण:	७७४२५०.००	५१८४९९८.४२		एकूण:	९६६८००.००	६७०४७९६.९६

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

विभागीय कार्यालय, अकोला

परिशिष्ट 'फ'

अ.क्र	१ एप्रिल २०१८ ची आरंभीची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते	अ.क्र	३१ मार्च २०१९ ची अखेरची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते
१	वि.का.अकोला	२२९५५९.६९	२५८७४५६.०६	१	वि.का.अकोला	११६६७०.६९	३९८८०६६.३८
२	गट कार्यालय,अकोला		११२९७६.१४	२	गट कार्यालय,अकोला		१००७८८.३२
३	गट कार्यालय,अमरावती		६९२५२३.०४	३	गट कार्यालय,अमरावती		५९३५७०.२६
	एकूण	२२९५५९.६९	३३९२९५५.२४		एकूण	११६६७०.६९	४६८२४२४.९६
	इतर लेखे				इतर लेखे		
१	प्रथम धन	०.००		१	प्रथम धन	०.००	
२	आगाऊ रक्कम	५४७५४.४४		२	आगाऊ रक्कम	६७१२९.४४	
३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	५५३८८०.००		३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	७१७४३०.००	
४	कायम आगाऊ रक्कम	३२०००.००		४	कायम आगाऊ रक्कम	३२०००.००	
५	रोख शिल्लक	११००.००		५	नविन बँक खाते	११००.००	
	एकूण:	६४९७३४.४४	४२६४२४९.३७		एकूण:	८१७६५९.४४	५६९६७५५.०९

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ
मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन

परिशिष्ट 'ग'

अ.क्र.	आरंभीची शिल्लक (१ एप्रिल २०१८)	रक्कम	अ.क्र.	अखेरची शिल्लक (३१ मार्च २०१९)	रक्कम
१)	कार्यरत खाते क्र. ७४८	२१३५१६.४८	१)	कार्यरत खाते क्र. ७४८	११३४७६.२२
२)	जमा खाते क्र.७४७	३३२९७५६.००	२)	जमा खाते क्र.७४७	६७९०८९.००
	(बँक ऑफ महाराष्ट्र)			(बँक ऑफ महाराष्ट्र)	
३)	सणाकरीता आगाऊ रक्कमा	६४९४५.००	३)	सणाकरीता आगाऊ रक्कमा	६५०४५.००
४)	आगाऊ रक्कमा	६०८६९.५०	४)	आगाऊ रक्कमा	६०८६९.५०
५)	रोख रक्कमा	०.००	५)	रोख रक्कमा	०.००
६)	प्रथम धन	७५६.००	६)	प्रथम धन	७५६.००
७)	कायम आगाऊ रक्कम	२५००.००	७)	कायम आगाऊ रक्कम	२५००.००
	एकूण रक्कम	३६७२३४६.९८		एकूण रक्कम	१७२१७३७.७२

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

विभागीय कार्यालय, नाशिक

परिशिष्ट 'ह'

अ.क्र	१ एप्रिल २०१८ आरंभीची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते	अ.क्र	३१ मार्च २०१९ ची अखेरची शिल्लक	जमा खाते	कार्यरत खाते
१	वि.का.नाशिक	१७६९२.००	६५३३५५१.३०	१	वि.का. नाशिक	१६००९.००	५१०६९३८.५०
२	गट कार्यालय, नाशिक		८६४५९९.००	२	गट कार्यालय, नाशिक		८५६५३५.३६
३	गट कार्यालय, जळगांव		२७५७६.५६	३	गट कार्यालय, जळगांव		८३८६५४.०२
	एकूण:	१७६९२.००	७४२५६३८.८६		एकूण:	१६००९.००	६८०२९२७.८८
	इतर लेखे				इतर लेखे		
१	रोख रक्कम	०.००		१	रोख रक्कम	०.००	
२	आगाऊ रक्कम	०.००		२	आगाऊ रक्कम	०.००	
३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	४६६६००.००		३	सणाकरीता आगाऊ रक्कम	६४९८००.००	
४	कायम आगाऊ रक्कम	२८०००.००		४	कायम आगाऊ रक्कम	२८०००.००	
५	प्रथमधन	०.००		५	प्रथम धन	०.००	
	एकूण:	४९४६००.००	७९३८९३०.८६		एकूण:	६७७८००.००	७४९७९२८.८८

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

२०१८-१९ आरंभीयी शिल्पक

परिशिस्त ज

तपशिल	मध्यवर्ती कार्यालय	मुंबई विभाग	ठाणे विभाग	नाशिक विभाग	पुणे विभाग	औरंगाबाद विभाग	नागपुर विभाग	अकोला विभाग	मुं.गि.का.कीडा भवन,मुंबई	एकूण
२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
पतसंस्था	-२७७२.००	-५४६३.००	०.००		८०४८.००	०.००	०.००	५५२०९.००		५५१९४.००
आयकर	९९९९.००	१७५९६.००	-२४३०.००			-६८६६.००		२९४४०.००		३६९९९.००
आयुर्विमा	-५९९४.००	-१३२४.२०	०.००		३६४६.००	-१३९९०.००		-१३६२.६०		-२६२२४.६०
व्यवसाय कर	-९६५९९.००	-२८४४२.००	-३००.००	-६००.००		-४९९०७.००		-१३४५.००		-८८३९३.००
प्रवासासाठी आगाऊ रकम	-३३५९.००	०.००	०.००		५०००.००	२४८०.००		८२२८.००	५२०३.००	१७५५२.००
बँक लोन	-४६८.००	४२०२६.००	०.००			२६७९२.००				६८२७०.००
पुरग्रस्त सहाय्य निधी	६३२४.००	१५३७७.००	०.००			-३३८४०.००			१८४४.००	-१०२१५.००
संगणकासाठी आगाऊ रकम	५६६५०.००	१५७९६४.००	२९२७००.००	३७६६००.००	७७००.००	४५८४००.००	२६२४००.००	६२१५००.००	१५०००.००	२२५१११४.००
भविष्य निर्वाह निधी	-२७२७४२२३.५५	०.००	०.००			०.००				-२७२७४२२३.५५
मुख्यमंत्री सहाय्यता निधी	-३१२८.००	०.००	०.००			-१००४४.००				-१३१८२.००
कर्मचाऱ्याकडून वसुली येणे	४२६४९.००	६४५८९.०२	०.००	२१०००.००		०.००		३१५९.००	५०.००	१३२२३९.०२
एम. वैंट	-२४३.००	०.००	०.००							-२४३.००
भाड्यावर/ मुदत ठेंरीच्या व्याजावर कपात केलेला आयकर	९९२२३८८.९५	०.००	०.००						७०४७८६.००	१८२७१७४.९५
टि.डी.एस. (ठेकेदार)	-८४५८.००	८५८९४.००	१८६६.००	-३१६४९.००	-१३५३२.००	२७१३९७.००		५३६२९.००		३६६६९४.००
वि.का.कडून म.का.ला वर्ग केलेली परंतु म.का.ला प्राप्त न झालेली रकम	०.००	०.००	०.००							०.००
अपघातग्रस्त कर्मचाऱ्यांना अग्रिम रकम	६६०००.००	०.००	२४०००.००	४०००.००	३६०००.००					९३००००.००

युनियन वर्गणी	-६६६०.००	१११३.००	०.००	-२४८०.००	-३००.००	-४९५०.००				-९३२९७.००
म.का.व्या रोखवहीत जमा झालेली परंतु वि.का.व्या रोखवहीत खचास न आलेली वर्गाकृत रक्कम	०.००	०.००	०.००			-११७४४४.००				-११७४४४.००
एकूण बेरीज	-२६०२४५१३.६०	३४९३२९.८२	३२३८३६.००	३६६७७९.००	४६५६२.००	५३०६३८.००	२६२४००.००	७६१२४९.४०	७२६८८३.००	-२२६५६१२४.३८

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

२०१८-१९ अखेरची शिल्लक

परिशिष्ट ज

तपशिल	मध्यवर्ती कार्यालय	मुंबई विभाग	ठाणे विभाग	नाशिक विभाग	पुणे विभाग	औरंगाबाद विभाग	नागपुर विभाग	अकोला विभाग	मुं.गि.का.क्रीडा भवन,मुंबई	एकूण
२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
पतसंस्था	-६१२२.००	५८३७.००	-५११०२.००	०.००	४४४८.००	०.००	०.००	५५२०१.००	०.००	६६६२.००
आयकर	११११.००	२३४३३.००	५८०३५.००		०.००	-६१५१.००		२१४४०.००		१०५१४६.००
आतुर्विमा	-५११४.००	३६२०६.००	-६८९६.००		४७६१.००	-१३५०४.००		-१३६२.६०		६०९०.४०
व्यवसाय कर	-१८२७४.००	-३०४४२.००	-४००.००		-२००.००	-५५३२.००		-१३४५.००		-५६११३.००
प्रवासासाठी आगाऊ रक्कम	-३३५९.००	०.००	०.००		५०००.००	२४६०.००		८२२८.००	५२०३.००	१७५५२.००
बँक लोन	-४६८.००	४२०२६.००	०.००		-५०००.००	२६७१२.००				६३२७०.००
पुरग्रस्त सहाय्य निधी	६३२४.००	१५३७७.००	०.००			-३३८४०.००			१६४४.००	-१०२१५.००
संगणकासाठी आगाऊ रक्कम	८४८५०.००	१२०६६४.००	२३१६००.००	३५७९००.००	१३११००.००	२१६०००.००	१६६५००.००	४३८९००.००	३०००.००	१८५३५१४.००
भविष्य निर्वाह निधी	-१८८१४२४६.५५	०.००	०.००			०.००			०.००	-१८८१४२४६.५५
मुख्यमंत्री सहाय्यता निधी	-३९२८.००	०.००	०.००			-१००४४.००				-१३१६२.००
कर्मचाऱ्याकडून वसुली येणे	४२६४९.००	६४५८९.०२	०.००	२१०००.००				३९६०.००	५०.००	१३२२४०.०२
एम. वॉट	-३६२६३४.००	०.००	०.००							-३६२६३४.००
भाड्यावर/ मुदत ठेवीच्या व्याजावर कपात केलेला आयकर	११२२३८८.९५	०.००	०.००						८६०९५६.००	११८२५४४.९५
टि.डी.एस. (ठेकेदार)	-३०८१२७.००	८२६९४.००	१६१६.००	-१४४.००		२७१३१५.००		५३६२९.००	०.००	१००२६३.००

वि.का.कडुन म.का.ला वर्ग केलेली परंतु म.का.ला प्राप्त न झालेली रक्कम	०.००	४०९०००.००									४०९०००.००
अपघातग्रस्त कर्मचाऱ्यांना अग्रिम रक्कम	६६०००.००	०.००		-४४०००.००	२४०००.००						४६०००.००
युनियन वर्गणी	-६६६०.००	१११३.००				-५२५०.००					-१०७१७.००
एकूण बेरीज	-१८२८७२०९.६०	७७०५६९.०२	२३२३३३.००	३३४७५६.००	१६४९०९.००	५२४९६८.००	१८६४००.००	५७८६५०.४०	८७०२५३.००	-१४६२५०६३.९८	

परिशिष्ट 'क'

महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाचा सन २०१९-२०२० या आर्थिक वर्षाचा जमा व खर्चाचा

अर्थसंकल्प या कार्यालयाचे पत्र क्र.एपी/अर्थसंकल्प/२०१८-१९/१२७५

दि. १४/१२/२०१८ अन्वये शासनाकडे प्रशासकीय मान्यतेकरीता सादर करण्यात आला आहे.

रु. लाखात)

अ. क्र.	प्रधान लेखा शिरक	अंदाजित जमा	अंदाजित एकूण जमा
१.	मुंबई कामगार कल्याण निधी अधिनियम १९५३ च्या कलम ६-अ (१) अन्वये कामगार कल्याण निधीमध्ये स्थलांतरीत होणारे अवितरीत संचयन		७५२.००
२.	दंडाची रवकम अ) अधिनियमाच्या कलम ३(२) अन्वये ब) अधिनियमाच्या कलम ६-ब अन्वये दंडादाखल व्याज		२५.०० १००.००
३.	अधिनियमाच्या कलम ६-बब अन्वये कामगार कल्याण निधीमध्ये सहाय्य १) कामगारांकडून २) मालकांकडून ३) शासनाकडून ४) शासनाचे थकीत अंशदान दि. ३१/०३/२०१८ अखेरपर्यंतचे	१२२४.०० ३६७२.०० २४४८.०० ४७२६.००	१२०७०.००
४.	देणग्या		०.००
५.	२५/७५% अंतर्गत चालणा-या योजनापासून मिळणारे उत्पन्न		४०.००
६.	मंडळाचे तीन प्रकल्पामार्फत मिळणारा महसूल १) कामगार क्रीडा भवन, मुंबई २) कामगार कल्याण भवन, नागपूर ३) सहकार नगर, पुणे	९०.०० ४५.०० ३०.००	९६५.००
७.	संकीर्ण- अ) अनुदान १) शासनाकडून २) अन्य संस्थांकडून ब) सर्वसाधारण सभासद शुल्क क) शिशु संस्कार शाळा, हस्तकला व शिवण वर्ग शुल्क ड) रोजगार विनिमय योजना (विक्रीचे उत्पन्न) फ) सरकारी कर्जरोख्यावरील व्याज ग) बँकेतील ठेवीवरील व्याज ह) इतर संकीर्ण जमा	०.०० ०.०० ६५.०० २०.०० ०.०० ०.०० ९५०.०० ९९३.००	९९४८.००
	एकूण जमा		१४३००.००

(रु. लाखात)

अ. क्र.	प्रधान लेखा शिर्षक	अंदाजित खर्च	अंदाजित एकूण खर्च
अ)	अधिका-यांचे / कर्मचा-यांचे वेतन व भत्ते		
१)	अधिका-यांचे वेतन	४०.००	
	अधिका-यांचे भत्ते	७२.००	
२)	प्रशासकीय तथा पर्यवेक्षकीय कर्मचा-यांचे वेतन	२५५.००	
	प्रशासकीय तथा पर्यवेक्षकीय कर्मचा-यांचे भत्ते	४५०.००	
३)	कार्यक्रम कर्मचा-यांचे वेतन	६२५.००	
	कार्यक्रम कर्मचा-यांचे भत्ते	९२००.००	
४)	शैक्षणिक व तत्सम संस्थातील कर्मचा-यांचे वेतन	२६५.००	
	शैक्षणिक व तत्सम संस्थातील कर्मचा-यांचे भत्ते	७०.००	
५)	मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन (वेतन व भत्ते)	४५.००	
६)	कामगार कल्याण भवन, रा.र.नगर (वेतन व भत्ते)	६०.००	
७)	कामगार कल्याण भवन सहकार नगर, पुणे (वेतन व भत्ते)	२५.००	
८)	वाढीव महागाई भत्त्यातील वाढीकरीता तरतूद	३००.००	
९)	शिल्लक रजेच्या काळातील वेतन	१००.००	
१०)	रजेच्या काळातील स्वग्राम प्रवास सवलत	१.००	
११)	प्रवास भत्ते (सर्वसाधारण व मानधन)	१५.००	
१२)	मंडळाच्या कर्मचा-याना वैद्यकीय सहाय्य	१०.००	
१३)	सहावी वेतनश्रेणी सुधारताना द्याव्या लागणा-या वेतन व भत्ते फरकाची रक्कम	१०.००	
१४)	सातवी वेतनश्रेणी सुधारताना द्यावयाची रक्कम (पुर्णवेळ व सेवानिवृत्त)	५०.००	
	एकूण वेतन व भत्ते : अ		३८७३.००
ब)	आकस्मिकता : (कार्यक्रमावरील खर्च) शैक्षणिक सुविधांसहित सामुदायिक गरजा		२४५.००
१)	शिशु संस्कार शाळा व संगोपनालये व शिशु मंदिरे (२ गणवेशासह)	७५.००	
२)	शिवण वर्ग (सरकारमान्य)	५.००	
३)	शिवण वर्ग यंत्रासह केंद्रासाठी (दुरुस्ती / खरेदी)	५.००	
४)	बेरोजगार विनिमय (पुरक उद्योग) (मार्गदर्शन)	५.००	
५)	केंद्रांतर्गत वाचनालये (दैनिके/ मासिके)	२०.००	
६)	केंद्रांतर्गत ग्रंथालये (पुस्तक खरेदी)	३५.००	
७)	कामगार शिक्षण	१००.००	
	सांस्कृतिक व मनोरंजनात्मक कार्यक्रम		
१)	संगीत व सामाजिक मेळावे	७०.००	
२)	प्रदर्शने	१.००	
२)	राष्ट्रीय दिन महोत्सवाचे सोहळे	३५.००	
३)	नाट्य व नाट्य महोत्सव	१००.००	
४)	बालवीर व वीरबाला	३.००	
५)	सहली व सफरी (दृक शिक्षण व प्रदर्शन)	२०.००	
	खेळ व खेळ स्पर्धा - खेळ साहित्य खरेदीसह		३०.००

	कार्यक्रम संचालनाकरीता सुविधा :		११६२.००
१)	फर्निचर	१००.००	
२)	वीज व दिवाबत्ती	१००.००	
३)	भाडे आकार व कर (खाजगी / शासकीय इमारतींचे भाडे, मालमत्ता व पाणीकर)	२००.००	
४)	डाक विनिमय व बँक आकार	३५.००	
५)	लेखन सामग्री व मुद्रण	४५.००	
६)	वाहने (इंधन व दुरुस्ती)	३०.००	
७)	रेडिओ, घड्याळे व वाद्ये इ.ची पुर्नखरेदी	१.००	
८)	वाहन खरेदी	२०.००	
९)	संकीर्ण अ) रोजंदारी ब) गाडीभाडे (वाहन) खर्च क) अन्य संकीर्ण	१०.०० १०.०० १०.००	
१०)	इमारतीची दुरुस्ती व परिरक्षण / इमारत देखभाल मंडळाच्या व शासनाच्या १) इमारत दुरुस्ती २) सीसीटीवी कॅमेरा बसविणे ३) सुरक्षारक्षक / स्वच्छता सेवक (ठेकेदार पद्धतीने)	२००.०० २०.०० १५०.००	
११)	कैंद्रांना प्राथमिक सुविधा पुरविणे (स्वच्छता गृहे, पाणीपुरवठा इ.)	२५.००	
१२)	साहित्य दुरुस्ती	६.००	
१३)	क.नि. वर्ष २००८-०९ व २०१०-११ करीता आयकर	२००.००	
१)	प्रशासकीय आकस्मिकता : प्रशा. आक. खर्च (व्यवसायिक शुल्क आणि प्रशासकीय खर्च)	७०.००	१६३५.००
२)	नवीन पारिभाषित निवृत्ती वेतन योजने अंतर्गत मंडळाचे सहाय	८५.००	
३)	अधिनियमाच्या कलम ६-अ अन्वये अवितरीत संचयनावर दावे मागविण्याकरीता वर्तमानपत्रात सूचना प्रसिधदी	९२.००	
४)	विधिज्ञ शुल्क (मंडळाचे उच्च व सर्वोच्च न्यायालयीन खटले)	१५.००	
५)	सेवानिवृत्ती वेतन निधी सहाय	१३००.००	
६)	उपदान खर्च	१५०.००	
७)	चतुर्थश्रेणी कर्मचाऱ्यांना गणवेश व ध्वलाई भत्ता	३.००	
	मंडळाचे तीन प्रकल्प (जलतरण तलाव देखभाल व इतर आकस्मिक खर्चासह)		२००.००
१)	मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन	८०.००	
२)	का.क.भवन, रा.र.नगर, नागपूर	८०.००	
३)	का.क.भवन, सहकार.नगर, पुणे	४०.००	
क - १ १)	विस्तार व विकास कार्यक्रम बांधकामे / कामगार कल्याण केंद्रे, इमारती खरेदी	१२००.००	
२)	अपंगाकरीता उद्योग प्रशिक्षणे	३.००	

३)	शिष्यवृत्ती अ) सर्वसाधारण शिष्यवृत्ती ब) विशेष प्रकारच्या उच्च शिक्षणासाठी परदेशात जाणाऱ्या कामगार पाल्यासाठी विशेष शिष्यवृत्ती सहाय्य योजना क) कामगार/कुटुंबियांस राष्ट्रीय स्तरावर क्रीडा शिष्यवृत्ती	१२००.०० ५०.०० २०.००	
४)	पुस्तक प्रकाश योजना	५.००	
५)	साखर कारखाने केंद्र	३.००	
६)	सेवांतर्गत प्रशिक्षण (मंडळाच्या कर्मचा-यांना देण्यात येणारे प्रशासकीय प्रशिक्षण)	१०.००	
७)	शालांत परिक्षा मार्गदर्शन वर्ग	१०.००	
८)	औद्योगिक व व्यावसायिक कामगारांसाठी कबड्डी स्पर्धा	२०.००	
९)	कुटुंब कल्याण शिक्षण उपक्रम	५.००	
१०)	क्रीडा प्रशिक्षण शिबीर	१०.००	
११)	कायदेविषयक मोफत सल्ला सेवा केंद्र	२.००	
१२)	गुणवंत कामगार कल्याण पुरस्कार/ कामगार मित्र पुरस्कार/ कामगार भूषण पुरस्कार (नारायण मेघाजी लोखंडे पुरस्कार)	३०.००	
१३)	संगणक : अ) कार्यालयाकरीता (नवीन संगणक खरेदी) ब) संगणक प्रणाली विकसित करणे,टॅली व अन्य तसेच संगणकासाठी आवश्यक असणारी स्टेशनरी ड) संगणक अवेरनेस (MS-CIT)	१५०.०० ७००.०० ५०.००	
१४)	नवीन केंद्रे उघडणे (आकस्मिकता)	३.००	
१५)	राज्यस्तरीय कामगार साहित्य संमेलन (साहित्य पुरस्कारधरून)	२५.००	
१६)	कामगार आरोग्य शिक्षण (एड्स, क्षयरोग इ. निर्मुलन)	१२.००	
१७)	ॲथलेटिक्स स्पॉर्ट्स मीट	५.००	
१८)	कामगार महिला रोजगार बचत गटांना प्रशिक्षण	१.००	
१९)	कामगार कल्याण कार्यक्रम प्रचार व प्रसार (श्रम कल्याण युग त्रैमासिक प्रसिद्धी व अन्य खर्च)	६०.००	
२०)	का. कुटुंबिय महिलांना अनुदान तत्वावर शिवण्यंत्रे पुरविणे	२०.००	
२१)	कुस्ती स्पर्धा	२०.००	
२२)	बालसेवाकुल / कामगार महिला विकास	१.००	
२३)	स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन शिबीर	३००.००	
२४)	प्रबोधन कट्टा	२.००	
२५)	कामगार / कर्मचारी व्यसनमुक्ती	१०.००	
२६)	असाध्य रोग सहायता योजना	२००.००	
२७)	पाठ्यपुस्तक सहायता योजना	५०.००	
२८)	अपघात होऊन विकलांग झालेल्या कामगारांसाठी आर्थिक सहाय्य	२५.००	
२९)	कामगाराने आत्महत्या केल्यास त्यांच्या कुटुंबियांस आर्थिक सहाय्य	५.००	
३०)	मानव संसाधन विकास कार्यक्रम	१०.००	
३१)	कामगार स्वयंरोजगार प्रशिक्षण व मार्गदर्शन	५०.००	

३२)	इंग्रजी / विदेशी भाषा संभाषण प्रशिक्षण वर्ग	७५.००	
३३)	वाहन चालक प्रशिक्षण वर्ग	३०.००	
३४)	प्रगत (Advanced) संगणक प्रशिक्षण वर्ग	२५.००	
३५)	व्यायामशाळा	१५.००	
३६)	टेबल टेनिस प्रशिक्षण वर्ग	१०.००	
३७)	अपांग कर्मचार्यांना तांत्रिक उपकरण घेण्यासाठी आर्थिक सहाय्य	८.००	
३८)	संगणक वर्ग	५.००	
३९)	आरोग्य सेवा केंद्र	५.००	
४०)	२५/७५ टक्के अंतर्गत चालणारे उपक्रम	३०.००	
क - १	विस्तार व विकास बेरीज		४४७०.००
क - २	शासनाने जर थकीत शास.अंश. रु.८० कोटीपैकी काही रक्कम मंडळास अर्धसंकल्पीय वर्षात दिल्यास मंडळ बडनेरा, सातारा, कल्याण तारापूर, क.क.भ. विक्रोली जलतरण तलाव तसेच इतर कार्यक्रमासाठी जसे की कामगार पाल्यांना स्त्रियांसाठी वसतीगृहे उभारणे त्याचप्रमाणे स्पोर्ट अँकडमी उघडणे इ.साठी खर्च करेल.		२४५६.००
	क - १ + क - २ विस्तार व विकास बेरीज		६९२६.००
	एकूण आकस्मिकता		३५०९.००
	एकूण वेतनभत्ते		३८७३.००
	एकूण खर्च		१४३००.००

कल्याण आयुक्त
महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ

कल्याणकारी उपक्रम

शिवणवर्गा, कामगार कल्याण भवन, अभ्युदय नगर, मुंबई

शिवणवर्गा, कामगार कल्याण केंद्र, कुंडल, सांगली

शिशुमंदिर, कामगार कल्याण केंद्र, कुडाळ, सिंधुदुर्ग

पालणाघर, कामगार कल्याण भवन, सातपूर, नाशिक

ग्रन्थालय, कामगार कल्याण भवन, सातपूर, नाशिक

अभ्यासिका, कामगार कल्याण भवन, राजेरघुजीनगर, नागपूर

संगीत वर्ग, ललित कला भवन, नायगाव, मुंबई

स्पर्धा परीक्षा पुर्वतयारी प्रशिक्षण वर्ग, राजारामपुरी, कोल्हापूर

कल्याणकारी उपक्रम

जलतरण तलाव, कामगार क्रीडा भवन, प्रभादेवी, मुंबई

जलतरण तलाव, कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे

टेबल टेनिस, कामगार क्रीडा भवन, प्रभादेवी, मुंबई

बॅडमिंटन, कामगार कल्याण भवन, सहकारनगर, पुणे

जिमनेस्टिक, कामगार कल्याण भवन, राजेरपुजोनगर, नागपूर

व्यायामशाळा, कामगार कल्याण भवन, बजाजनगर, औरंगाबाद

कर्म, ललित कला भवन, ना.म.जोशी मार्ग, मुंबई

योगा वर्ष, ललित कला भवन, नायगाव, मुंबई

राज्यस्तरीय कार्यक्रम २०१८-१९

६६ वा कामगार नाट्य महोत्सव
पारितोषिक वितरण समारंभ

११ वा औद्योगिक व व्याकासायिक कामगार नाट्य महोत्सव
पारितोषिक वितरण समारंभ

२५ वी कामगार पुरुष भजन स्पर्धा - पारितोषिक वितरण समारंभ

१५ वी महिला भजन स्पर्धा - पारितोषिक वितरण समारंभ

लोकनृत्य स्पर्धा - क्षणचित्र

लोकनृत्य स्पर्धा - पारितोषिक वितरण समारंभ

समरगीत स्पर्धा - क्षणचित्र

समरगीत स्पर्धा - पारितोषिक वितरण समारंभ

राज्यस्तरीय कार्यक्रम २०१८-१९

औद्योगिक व व्यावसायिक कामगार कबड्डी स्पर्धा - उद्घाटन सोहळा

कामगार कबड्डी स्पर्धा - क्षणचित्र

महिला खुली कबड्डी स्पर्धा - क्षणचित्र

कामगार कबड्डी स्पर्धा (पुरुष शहर विभाग) -
प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक सिवकारताना मुंबई पोर्ट ट्रस्ट संघ

कामगार कबड्डी स्पर्धा (पुरुष ग्रामीण विभाग) -
प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक सिवकारताना जे.एस.डब्ल्यू. संघ

महिला खुली कबड्डी स्पर्धा - प्रथम क्रमांकाचे
पारितोषिक सिवकारताना देना बँक संघ

कामगार केसरी कुर्सी स्पर्धा - अंतिम सामना

कामगार केसरी व कुमार केसरी कुर्सी स्पर्धा -
पारितोषिक वितरण समारंभ